





รายงานฉบับสมบูรณ์



งานจัดทำยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลาง
และขนาดย่อม รายสาขา/รายพื้นที่/รายประเด็น:



สถาบันการศึกษากับการพัฒนา SME



งานจัดทำยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการ

ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รายสาขา/รายพื้นที่/รายประเด็น:

สถาบันการศึกษากับการพัฒนา SME

คำนำ

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) มีความสำคัญต่อประเทศทั้งในเชิงเศรษฐกิจและสังคม ครอบคลุมภาคเกษตร ภาคผลิต ภาคการค้า และภาคบริการ ด้วยจำนวนที่มีมากถึง 3,004,679 ราย คิดเป็นร้อยละ 99.7 ของจำนวนวิสาหกิจทั่วประเทศ ก่อให้เกิดมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) 6,061,143 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 42.2 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมทั้งประเทศ รวมถึงมีการจ้างงานจำนวน 11,747,093 คน คิดเป็นร้อยละ 78.5 ของการจ้างงานรวมทั้งหมด ในปี พ.ศ. 2559 จะเห็นได้ว่าวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีเป็นจำนวนมาก อีกทั้งมีการดำเนินธุรกิจที่ประสบปัญหาอุปสรรคและข้อจำกัดที่แตกต่างกัน แม้ว่าหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนจะร่วมมือกันในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม แต่ก็ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการความช่วยเหลือของผู้ประกอบการในกลุ่มนี้

ด้วย สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี มีภารกิจหลักในการกำหนดนโยบาย จัดทำแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รวมถึงเป็นศูนย์กลางประสานระบบการทำงานเพื่อขับเคลื่อนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศ เล็งเห็นถึงความสำคัญของสถาบันการศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานวิชาการที่กระจายอยู่ในทุกภูมิภาคของประเทศไทย ในการสนับสนุนและพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ดังนั้น สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจึงได้ทำการศึกษาบทบาทของสถาบันการศึกษากับการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ทั้งนี้ สสว. ได้มอบหมายให้ บริษัท เอฟฟิเนตี จำกัด เป็นที่ปรึกษาดำเนินงานรวบรวมข้อมูลบทบาท สมรรถนะ (Competency) ของสถาบันการศึกษา จำนวน 40 แห่ง ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) มหาวิทยาลัย จำนวน 25 แห่ง และ 2) สถาบันอาชีวศึกษา จำนวน 15 แห่ง โดยบริษัท เอฟฟิเนตี จำกัด ได้รวบรวมผลจากการเก็บข้อมูลทั้งด้านปฐมภูมิและทุติยภูมิของแต่ละสถาบันการศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์กับผู้ประกอบการต่อการเข้าถึงข้อมูล การให้บริการของสถาบันการศึกษา ตลอดจนก่อให้เกิดการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศผ่านสถาบันการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต่อไป

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

สิงหาคม 2561

สารบัญ

บทสรุปผู้บริหาร	1
บทที่ 1 บทนำ.....	20
1.1 หลักการและเหตุผล.....	20
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ	20
1.3 กรอบแนวคิดและทฤษฎีในการจัดทำยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการ	21
1.3.1 แนวคิดการสร้างความร่วมมือไตรภาคี (Triple Helix Model)	21
1.3.2 แนวทางการดำเนินงานภายใต้แนวคิด Entrepreneurial University.....	23
1.3.3 กรอบบทบาทความร่วมมือของสถาบันการศึกษากับผู้ประกอบการ SME	24
1.3.4 กรอบแนวคิดการสนับสนุนผู้ประกอบการตามวงจรชีวิตธุรกิจ (Business Life Cycle)	26
1.3.5 แนวคิดการพัฒนาผู้ประกอบการ SME	28
1.4 นิยามศัพท์ กลุ่มเป้าหมาย และพื้นที่ดำเนินการ.....	31
1.4.1 โครงสร้างระบบการศึกษาของประเทศไทย.....	31
1.4.2 นิยามของสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.....	32
1.4.3 สถาบันการศึกษาเป้าหมาย และพื้นที่ดำเนินการ.....	36
1.4.4 วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป้าหมาย และพื้นที่ดำเนินการ	46
บทที่ 2 กรณีศึกษาต้นแบบที่ดีจากต่างประเทศ	47
2.1 กรณีศึกษาต้นแบบที่ดีในประเทศสหรัฐอเมริกา	47
2.2 กรณีศึกษาต้นแบบที่ดีในประเทศอังกฤษ	48
2.3 กรณีศึกษาต้นแบบที่ดีในประเทศสิงคโปร์	49
2.4 กรณีศึกษาต้นแบบที่ดีในประเทศญี่ปุ่น	50
2.5 ผลการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบกรณีศึกษาต้นแบบที่ดี (Best Practice) จากต่างประเทศ.....	51

บทที่ 3	สมรรถนะของสถาบันการศึกษาเป้าหมาย	54
3.1	รูปแบบการให้บริการ (Service Providing Model).....	55
3.2	ประเภทบริการ (Service Range)	55
3.3	ความเชี่ยวชาญ (Area of Competency)	58
3.4	อุปสรรคในการพัฒนา SME (SME Development Constraint)	59
บทที่ 4	สถานการณ์การพัฒนาของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม	63
4.1	สถานการณ์ของผู้ประกอบการ SME.....	63
4.2	สถานการณ์การให้บริการสถาบันการศึกษาของผู้ประกอบการ SME	68
4.3	ข้อจำกัดในการดำเนินโครงการส่งเสริมผู้ประกอบการ SME ผ่านสถาบันการศึกษา	73
บทที่ 5	ยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเด็นด้านสถาบันการศึกษากับการพัฒนา SME.....	77
5.1	แนวคิดและกลุ่มเป้าหมายในการส่งเสริม SME ผ่านสถาบันการศึกษา.....	77
5.1.1	แนวคิดในการส่งเสริม SME ผ่านสถาบันการศึกษา.....	77
5.1.2	กลุ่มเป้าหมายในการส่งเสริมผ่านสถาบันการศึกษา	79
5.2	แผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเด็นด้านสถาบันการศึกษากับการพัฒนา SME	81
5.2.1	เป้าประสงค์ (Strategic objectives)	81
5.2.2	แผนยุทธศาสตร์การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเด็นด้านสถาบันการศึกษากับการพัฒนา SME.....	82
5.2.3	แผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเด็นด้านสถาบันการศึกษากับการพัฒนา SME.....	89
5.3	ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อแนวทางในการขับเคลื่อนการพัฒนาผู้ประกอบการ SME ผ่านสถาบันการศึกษา.....	96
5.3.1	การมีผู้รับผิดชอบในการผลักดันและขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างชัดเจน	96
5.3.2	การเชื่อมโยงความร่วมมือเพื่อสนับสนุนการพัฒนาผู้ประกอบการตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ	97
5.3.3	การปรับปรุงรูปแบบวิธีการประเมินและติดตามตัวชี้วัด	98

สารบัญแนภาพ

แผนภาพที่ 1 บทบาทสำคัญของสถาบันในแต่ละภาคส่วน	21
แผนภาพที่ 2 กรอบแนวคิด Entrepreneurial University	23
แผนภาพที่ 3 ตัวอย่างระดับความร่วมมือของสถาบันการศึกษากับผู้ประกอบการ SME	26
แผนภาพที่ 4 ตัวอย่างประเด็นปัญหาตามช่วงวงจรธุรกิจ	28
แผนภาพที่ 5 กรอบแนวคิดการพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม	29
แผนภาพที่ 6 โครงสร้างระบบการศึกษาของประเทศไทย	31
แผนภาพที่ 7 จำนวนหลักสูตรระดับอุดมศึกษาของสถาบันการศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการปี 2560	32
แผนภาพที่ 8 แนวทางการศึกษานิยามศัพท์ของสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม	33
แผนภาพที่ 9 ลักษณะธุรกิจ SME ตามกฎกระทรวงกำหนดลักษณะของ SME พ.ศ. 2545	34
แผนภาพที่ 10 ปัจจัยหลักของสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม	35
แผนภาพที่ 11 โครงสร้างระบบการศึกษาของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับ SME	36
แผนภาพที่ 12 การกำหนดมหาวิทยาลัยเป้าหมาย	41
แผนภาพที่ 13 ผลการกำหนดสถาบันอาชีวศึกษาเป้าหมาย	45
แผนภาพที่ 14 สรุปแนวทางการใช้สถาบันการศึกษาเพื่อพัฒนา SME ของแต่ละประเทศ	51
แผนภาพที่ 15 องค์ประกอบที่สำคัญของการให้บริการ SME ผ่านสถาบันการศึกษา	54
แผนภาพที่ 16 รูปแบบการให้บริการ (Service Providing Model) ของสถาบันการศึกษา	55
แผนภาพที่ 17 ประเภทของการให้บริการผู้ประกอบการ SME ของสถาบันการศึกษาเป้าหมายแต่ละประเภท	56
แผนภาพที่ 18 ประเด็นการพัฒนาธุรกิจที่ให้บริการผู้ประกอบการ SME ของสถาบันการศึกษาเป้าหมายแต่ละประเภท	57
แผนภาพที่ 19 ความเชี่ยวชาญหลักของแต่ละสถาบันการศึกษาเป้าหมายแต่ละประเภท	58
แผนภาพที่ 20 อุปสรรคในการพัฒนาผู้ประกอบการ SME ในสถาบันการศึกษาเป้าหมายแต่ละประเภท	59
แผนภาพที่ 21 ตัวอย่างประเด็นปัญหาหลักที่พบในการส่งเสริมผู้ประกอบการ SME ผ่านสถาบันการศึกษา	61
แผนภาพที่ 22 สรุปการจัดประเภทสถาบันการศึกษาและสมรรถนะในการให้บริการ SME	61
แผนภาพที่ 23 ภาพรวมการใช้บริการจากสถาบันการศึกษาของผู้ประกอบการ SME	63
แผนภาพที่ 24 ภาพรวมสถานการณ์ของผู้ประกอบการ SME ในแต่ละด้าน	64
แผนภาพที่ 25 สถานการณ์ด้านผลิตภัณฑ์/บริการ และตลาดของผู้ประกอบการ SME	64
แผนภาพที่ 26 สถานการณ์ด้านแรงงานของผู้ประกอบการ SME	65
แผนภาพที่ 27 สถานการณ์ด้านการรวมกลุ่มของผู้ประกอบการ SME	66
แผนภาพที่ 28 สถานการณ์ด้านแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการ SME	66
แผนภาพที่ 29 สถานการณ์ด้านระบบโลจิสติกส์ของผู้ประกอบการ SME	67

แผนภาพที่ 30 สถานการณ์ด้านนโยบายภาครัฐของผู้ประกอบการ SME.....	68
แผนภาพที่ 31 จำนวนของผู้ประกอบการ SME จำแนกตามการทำกิจกรรมร่วมกับสถาบันการศึกษา.....	69
แผนภาพที่ 32 ประเภทบริการที่ผู้ประกอบการ SME ต้องการจากสถาบันการศึกษา.....	69
แผนภาพที่ 33 แนวทางการสนับสนุนผ่านสถาบันการศึกษาที่ต้องการ.....	70
แผนภาพที่ 34 ประเภทกิจกรรมที่ผู้ประกอบการ SME มีส่วนร่วมกับสถาบันการศึกษา.....	71
แผนภาพที่ 35 ปัจจัยสำคัญในการดำเนินงานร่วมกับสถาบันการศึกษา.....	72
แผนภาพที่ 36 ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานร่วมกับสถาบันการศึกษา.....	73
แผนภาพที่ 37 การดำเนินโครงการส่งเสริมผู้ประกอบการ SME ผ่านสถาบันการศึกษา.....	74
แผนภาพที่ 38 แนวทางในการประยุกต์แนวคิดการสร้างความร่วมมือไตรภาคีของประเทศไทย.....	78
แผนภาพที่ 39 กลุ่มเป้าหมายในการส่งเสริมผ่านสถาบันการศึกษา.....	79
แผนภาพที่ 40 เป้าประสงค์ และประเด็นยุทธศาสตร์การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเด็น: สถาบันการศึกษากับการพัฒนา SME.....	83

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1 จำนวนมหาวิทยาลัยเป้าหมายจำแนกตามภูมิภาค.....	37
ตารางที่ 2 มหาวิทยาลัยเป้าหมายในกรุงเทพมหานคร.....	38
ตารางที่ 3 มหาวิทยาลัยเป้าหมายในภาคกลาง	39
ตารางที่ 4 จำนวนสถาบันอาชีวศึกษาเป้าหมายจำแนกตามภูมิภาค	42
ตารางที่ 5 สถาบันอาชีวศึกษาเป้าหมายในกรุงเทพมหานคร	43
ตารางที่ 6 สถาบันอาชีวศึกษาเป้าหมายภาคกลาง	43
ตารางที่ 7 วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป้าหมายจำแนกตามภาค	46
ตารางที่ 8 สรุปนโยบายและแนวทางการสนับสนุน SME ผ่านสถาบันการศึกษาของแต่ละประเทศ.....	53

บทสรุปผู้บริหาร

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) มีความสำคัญต่อประเทศทั้งในเชิงเศรษฐกิจและสังคม ครอบคลุมภาคเกษตร ภาคผลิต ภาคการค้า และภาคบริการ ด้วยจำนวนที่มีมากถึง 3,004,679 ราย คิดเป็นร้อยละ 99.7 ของจำนวนวิสาหกิจทั้งประเทศ ก่อให้เกิดมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) 6,061,143 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 42.2 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมทั้งประเทศ รวมถึงมีการจ้างงานจำนวน 11,747,093 คน คิดเป็นร้อยละ 78.5 ของการจ้างงานรวมทั้งหมด ในปี พ.ศ. 2559 อย่างไรก็ตาม การที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีเป็นจำนวนมาก อีกทั้งมีการดำเนินธุรกิจ ปัญหาอุปสรรคและข้อจำกัดที่แตกต่างกัน ดังนั้น แม้ว่า หน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน จะร่วมมือกันในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม แต่ก็ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการความช่วยเหลือของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) เล็งเห็นถึงความสำคัญของสถาบันการศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานวิชาการที่กระจายอยู่ในทุกภูมิภาคของประเทศไทย ในการสนับสนุนและพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ตั้งแต่การเตรียมความพร้อมให้แก่นักศึกษาในการเป็นผู้ประกอบการ การบ่มเพาะความคิดทางธุรกิจ เพื่อให้เกิดการสร้างธุรกิจใหม่ การบริหารจัดการเพื่อให้ธุรกิจเติบโตขยายตัว ตลอดจนการสร้างรูปแบบธุรกิจ (Business Model) ใหม่ เพื่อเตรียมรองรับการเปลี่ยนแปลงแก่ธุรกิจในช่วงอิมตัว ดังนั้น สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จึงได้ทำการศึกษาบทบาทของสถาบันการศึกษากับการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมตามวงจรชีวิตธุรกิจ (Business Life Cycle) สมรรถนะ (Competency) ของสถาบันการศึกษา ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานอื่น ๆ ที่มีอยู่ในสถาบันการศึกษา เช่น ศูนย์บ่มเพาะ อุทยานวิทยาศาสตร์ เป็นต้น เพื่อทราบถึงความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ตลอดจนแนวทางการพัฒนาการให้บริการของสถาบันการศึกษาที่จะเป็นประโยชน์ต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อไปในอนาคต

นิยามศัพท์ กลุ่มเป้าหมาย และการกำหนดพื้นที่ดำเนินการ

การศึกษานโยบายของสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พิจารณาจากสถาบันการศึกษาที่มีกิจกรรมสำคัญ 2 ส่วน คือ

1) สถาบันการศึกษาที่มีการสอนในระดับอุดมศึกษา

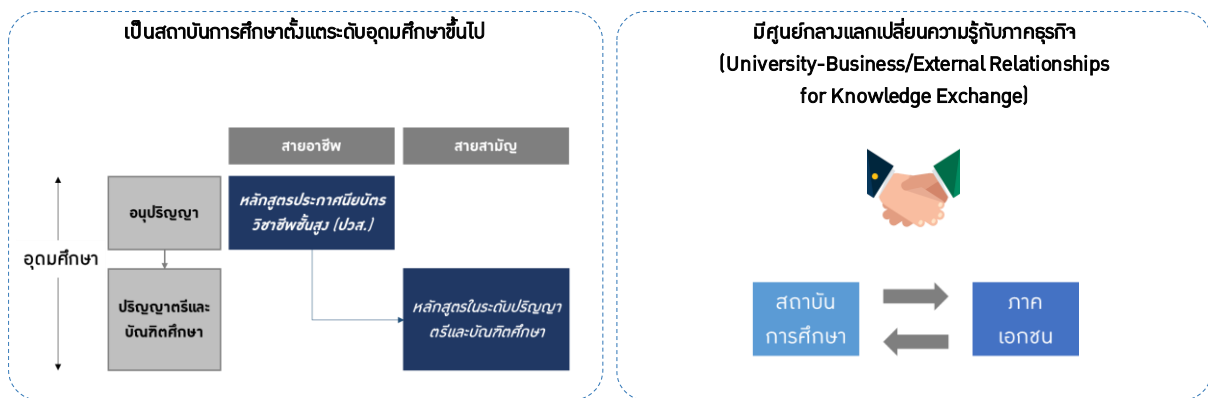
การศึกษาระดับนี้จะให้ความสำคัญกับสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษา เนื่องจากมีปัจจัยความพร้อมด้านบุคลากร เครื่องมือ อุปกรณ์ ห้องปฏิบัติการ และงานวิจัยที่สามารถนำไปต่อยอดในเชิงธุรกิจได้ ซึ่งมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมและการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ให้มีศักยภาพและขีดความสามารถเพิ่มขึ้น

โดยขอบเขตของสถาบันระดับอุดมศึกษา ได้แก่ 1) มหาวิทยาลัย ซึ่งมีการสอนในระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี ได้แก่ ปริญญาโท ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง และปริญญาเอก 2) สถาบันอาชีวศึกษา เปิดสอนในหลักสูตรอนุปริญญา หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

2) มีศูนย์กลางแลกเปลี่ยนความรู้กับภาคธุรกิจ

สถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม นอกจากเป็นสถาบันที่มีการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับอุดมศึกษาแล้ว ควรเป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนความรู้กับภาคธุรกิจอีกด้วย เพื่อสร้างความสัมพันธ์กับภาคธุรกิจภายนอก โดยถือเป็นการร่วมมือและการสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็งกับมหาวิทยาลัยและหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัย เช่น ศูนย์บ่มเพาะ อุทยานวิทยาศาสตร์ หรือ คณะต่างๆ เพื่อสร้างโอกาสในการแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกัน ทั้งนี้ ปัจจัยสำคัญของสถาบันการศึกษาที่มีส่วนในการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ต้องมีเป้าหมายและกิจกรรมที่ดำเนินการชัดเจน ไม่ว่าจะเป็ทางตรงหรือทางอ้อม เช่น การแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างผู้ประกอบการและสถาบันการศึกษา การส่งเสริมการพัฒนาสินค้า/บริการ การให้คำปรึกษา รวมถึงการช่วยเหลือด้านวิจัย การให้บริการห้องปฏิบัติการ/ห้องทดลอง เพื่อพัฒนามาตรฐานสินค้า/บริการ เป็นต้น

สรุปคุณลักษณะที่สำคัญของสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม



จากขอบเขตของสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมข้างต้น จึงนำมาคัดเลือกสถาบันการศึกษาจำนวน 40 สถาบัน โดยอาศัยหลักเกณฑ์ 3 ส่วน คือ

- 1) กระจายสถาบันการศึกษาเป้าหมายให้ครอบคลุมทุกภูมิภาคของประเทศไทย
- 2) เป็นสถาบันการศึกษาที่มีศักยภาพทางด้านวิชาการและการศึกษาสูง
- 3) เป็นสถาบันการศึกษาที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ซึ่งการคัดเลือกสถาบันการศึกษาเป้าหมายนั้น สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) มหาวิทยาลัยจำนวน 25 สถาบัน และ 2) สถาบันอาชีวศึกษา จำนวน 15 สถาบัน ในพื้นที่ 5 ภูมิภาค คือ กรุงเทพมหานคร ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ ภาคใต้ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

มหาวิทยาลัยจำนวน 25 แห่ง ในแต่ละภูมิภาค ประกอบด้วย

- 1) **กรุงเทพมหานคร** มหาวิทยาลัยเป้าหมายจำนวน 7 แห่ง คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

- 2) **ภาคกลาง** มหาวิทยาลัยเป้าหมายจำนวน 6 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม และมหาวิทยาลัยรังสิต
- 3) **ภาคเหนือ** มหาวิทยาลัยเป้าหมายจำนวน 4 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยนเรศวร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ และมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
- 4) **ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ** มหาวิทยาลัยเป้าหมายจำนวน 5 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี และมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
- 5) **ภาคใต้** มหาวิทยาลัยเป้าหมายจำนวน 3 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ และมหาวิทยาลัยทักษิณ

สถาบันอาชีวศึกษา จำนวน 15 แห่ง แบ่งตามภูมิภาคได้ดังนี้

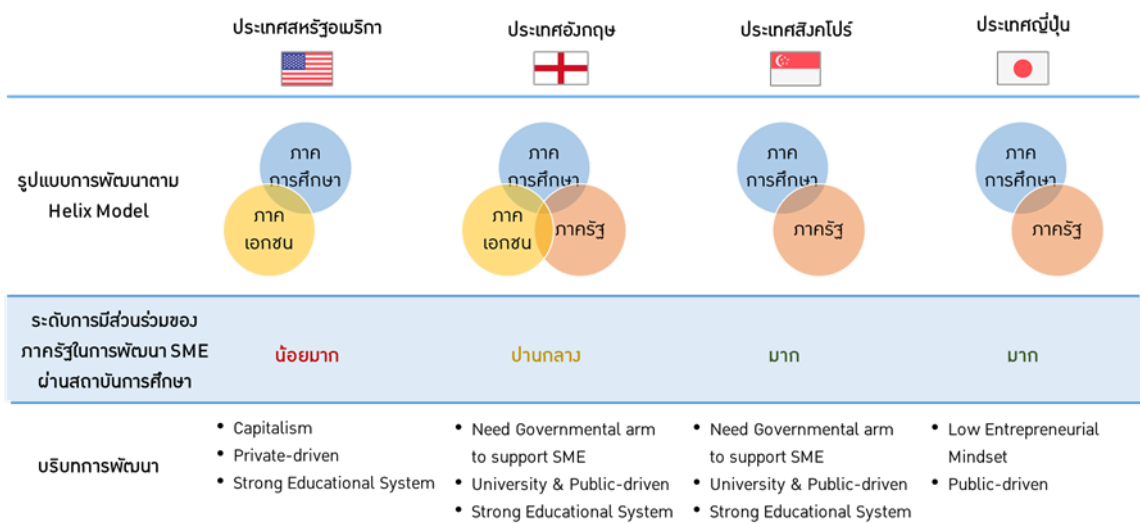
- 1) **กรุงเทพมหานคร** สถาบันอาชีวศึกษาเป้าหมายจำนวน 2 แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยพณิชยการเซตุน และวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอี่ยมละออ
- 2) **ภาคกลาง** สถาบันอาชีวศึกษาเป้าหมายจำนวน 4 แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยสารพัดช่างพระนครศรีอยุธยา วิทยาลัยอาชีวศึกษาชลบุรี วิทยาลัยเทคนิคนครปฐม และวิทยาลัยเทคนิคอุตสาหกรรมยานยนต์
- 3) **ภาคเหนือ** สถาบันอาชีวศึกษาเป้าหมายจำนวน 2 แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงใหม่ และวิทยาลัยเทคนิคลำปาง
- 4) **ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ** มีสถาบันอาชีวศึกษาเป้าหมายจำนวน 5 แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยเทคนิคเขาวง วิทยาลัยเทคนิคกันทรลักษ์ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีอุดรธานี วิทยาลัยเทคนิคนครขอนแก่น และวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุรินทร์
- 5) **ภาคใต้** สถาบันอาชีวศึกษาเป้าหมายจำนวน 2 แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยเทคนิคชุมพร และวิทยาลัยเทคนิคสุราษฎร์ธานี

นอกจากนี้ ในการดำเนินงานศึกษาข้อมูล ยังได้สำรวจและรวบรวมข้อมูล สถานการณ์ และอุปสรรคของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจำนวน 650 ราย ครอบคลุมพื้นที่ดำเนินการทั้ง 5 พื้นที่ ประกอบด้วย กรุงเทพมหานคร ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ด้วยเช่นกัน

กรณีศึกษาต้นแบบที่ดี (Best Practice) จากต่างประเทศในการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมผ่านสถาบันการศึกษา

การศึกษาข้อมูลกรณีศึกษาต้นแบบที่ดีจากต่างประเทศจำนวน 4 ประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ สิงคโปร์ และญี่ปุ่น เพื่อศึกษาแนวทางการสนับสนุนการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมผ่านสถาบันการศึกษาในแต่ละประเทศ โดยการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาคการศึกษา ภาครัฐ และภาคเอกชน ซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

สรุปแนวทางการสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาเพื่อพัฒนา SME ของแต่ละประเทศ



ประเทศสหรัฐอเมริกา มีการส่งเสริม SME ที่เริ่มต้นขึ้นโดยสถาบันการศึกษา ซึ่งเปิดพื้นที่ให้บริการแก่ผู้ประกอบการ SME เช่น ห้องปฏิบัติการ พื้นที่สำนักงาน พร้อมทั้งมีบริการให้คำแนะนำ ความรู้จากบุคลากร โดยมีภาคเอกชนร่วมสนับสนุนผู้ประกอบการใหม่ ผ่านการร่วมให้คำแนะนำจากความรู้ ทักษะและประสบการณ์ที่มี รวมไปถึงการเปิดโอกาสให้ SME เข้าศึกษาดูงาน ส่วนหน่วยงานภาครัฐมีส่วนร่วมในการพัฒนา SME ผ่านการพัฒนา กลไกหรือโครงสร้างพื้นฐานในการสนับสนุน เช่น การลดอัตราภาษีสำหรับผู้ประกอบการ SME ใหม่ที่ตั้งธุรกิจในพื้นที่โดยรอบของมหาวิทยาลัย

ส่วนประเทศอังกฤษ ซึ่งเป็นประเทศที่ภาครัฐให้ความสำคัญกับการส่งเสริมวิจัยเป็นทุนเดิม ภาครัฐจึงได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาผู้ประกอบการ SME ตามความเชี่ยวชาญของสถาบันการศึกษาที่มีศักยภาพสูงในแต่ละพื้นที่ ตามแนวคิดการพัฒนาแบบคลัสเตอร์ พร้อมทั้งกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการกับสถาบันการศึกษา โดยการสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่ในสถาบันการศึกษา เพื่อส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมการพัฒนาผู้ประกอบการ SME ในสถาบันการศึกษาเพิ่มขึ้น

ในขณะที่ประเทศสิงคโปร์และประเทศญี่ปุ่นมีทิศทางในการพัฒนา SME ผ่านสถาบันการศึกษาที่มีการผลักดันโดยหน่วยงานภาครัฐอย่างชัดเจน โดยในประเทศสิงคโปร์ บางมหาวิทยาลัยจะมีหน่วยงานของภาครัฐเข้ามาให้

การสนับสนุน SME โดยเฉพาะ ผ่านนโยบายการพัฒนามหาวิทยาลัยผู้ประกอบการ (Entrepreneurial University) และมีสถาบันการศึกษาที่มีศักยภาพในการให้บริการ SME และ Start-up โดยตรง

สำหรับประเทศญี่ปุ่น จะแตกต่างจากประเทศสิงคโปร์ตรงที่ประชากรส่วนใหญ่ในประเทศไม่มีทักษะหรือแนวคิดการเป็นผู้ประกอบการ ภาครัฐจึงเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การกระตุ้นให้ประชาชนเริ่มมีแนวคิดการเป็นผู้ประกอบการมากขึ้น ผ่านการจัดตั้ง SME Universities ขึ้น 9 วิทยาเขตกระจายทั่วประเทศญี่ปุ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไป หรือผู้ประกอบการ มีความรู้ ความเข้าใจและพัฒนาศักยภาพในการดำเนินธุรกิจเพิ่มมากขึ้น

สรุปสมรรถนะของสถาบันการศึกษาเป้าหมาย

จากการรวบรวมข้อมูลแบบปฐมภูมิและทุติยภูมิจากสถาบันการศึกษาเป้าหมายทั้ง 40 แห่ง พบว่าสถาบันการศึกษาแต่ละแห่งมีแนวทาง และขอบเขตการให้บริการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่แตกต่างกัน โดยสามารถแบ่งข้อมูลการให้บริการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมออกเป็น 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ รูปแบบการให้บริการ (Service Providing Model) ประเภทของบริการ (Service Range) ความเชี่ยวชาญ (Area of Competency) และอุปสรรคในการพัฒนา SME (SME Development Constraint)

1) รูปแบบการให้บริการ (Service Providing Model)

จากการศึกษาพบว่านโยบายของทุกสถาบันการศึกษามีการจัดตั้งหรือมอบหมายภารกิจการพัฒนาผู้ประกอบการ SME ให้แก่หน่วยงานหลักภายในสถาบันการศึกษาเพื่อรับผิดชอบงานด้านนี้โดยตรง โดยรูปแบบการให้บริการแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ การให้บริการแบบรวมศูนย์ และการให้บริการแบบกระจายศูนย์ โดยแต่ละรูปแบบมีรายละเอียด ดังนี้

- การให้บริการแบบรวมศูนย์ (Centralized Model) เป็นลักษณะที่สถาบันการศึกษาจัดตั้งหน่วยงานส่วนกลาง เพียงหน่วยงานเดียว เพื่อรับผิดชอบการจัดการในประเด็นการส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการ SME โดยหน่วยงานดังกล่าว มีหน้าที่ประสานงานเพื่อดำเนินโครงการกับหน่วยงานอื่นๆ ภายในสถาบันการศึกษาเพื่อให้บริการผู้ประกอบการ SME ต่อไป
- การให้บริการแบบกระจายศูนย์ (Decentralized Model) เป็นลักษณะที่สถาบันการศึกษามีการจัดตั้งหน่วยงานขึ้นหลายหน่วยงานตามความเชี่ยวชาญที่แตกต่างกัน ทั้งในระดับ คณะ/สถาบัน เพื่อให้บริการผู้ประกอบการ SME ที่มีความต้องการพัฒนาในประเด็นที่แตกต่างกัน

นอกจากนี้ สถาบันการศึกษาบางแห่งมีการจัดตั้งหน่วยงานส่วนกลางเพื่อดำเนินงานส่งเสริมผู้ประกอบการ SME พร้อมกับมีหน่วยงานย่อยในระดับคณะ/สถาบัน ที่ให้บริการใกล้เคียงกันอีกหลายหน่วย

2) ประเภทของบริการ (Service Range)

จากการศึกษาข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ ของสถาบันการศึกษาเป้าหมาย สามารถสรุปการให้บริการของสถาบันการศึกษา ได้เป็น 2 ประเด็น ประกอบด้วย 1) ประเภทของการให้บริการผู้ประกอบการ SME และ 2) ประเด็นการพัฒนาธุรกิจที่ให้บริการผู้ประกอบการ SME โดยแต่ละประเด็นมีรายละเอียด ดังนี้

- ประเภทของการให้บริการผู้ประกอบการ SME ของสถาบันการศึกษาเป้าหมาย โดยประเภทการบริการที่สถาบันการศึกษา มีมากที่สุด คือ การจัดสัมมนาและฝึกอบรม รองลงมา คือ การให้คำปรึกษาเชิงลึกในด้านต่างๆ และการพัฒนาสินค้า บริการและเทคโนโลยี ในขณะที่ประเภทของบริการที่สถาบันการศึกษา ให้บริการน้อยที่สุด ได้แก่ การวิจัยด้านธุรกิจ การสร้างเครือข่ายธุรกิจ และการบริหารจัดการทรัพยากร ปัญหา
- ประเด็นการพัฒนาธุรกิจที่ให้บริการผู้ประกอบการ SME ของสถาบันการศึกษาเป้าหมาย สถาบันการศึกษาเป้าหมาย มีการให้บริการแก่ผู้ประกอบการ SME มากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การจัดทำแผนธุรกิจ การพัฒนาสินค้า/บริการ และการตลาด ในขณะเดียวกัน ประเด็นการพัฒนาธุรกิจที่สถาบันการศึกษามีบริการให้แก่ผู้ประกอบการน้อยที่สุด 2 อันดับ คือ การจัดหาแหล่งเงินทุน และ การศึกษาความคุ้มค่า

3) ความเชี่ยวชาญ (Area of Competency)

จากการสำรวจความเชี่ยวชาญของสถาบันการศึกษาเป้าหมายต่อการพัฒนาผู้ประกอบการ SME โดยการให้สถาบันการศึกษาเรียงลำดับความเชี่ยวชาญ 3 อันดับแรกของสถาบัน พบว่าสถาบันการศึกษาเป้าหมายส่วนใหญ่มีความเชี่ยวชาญด้านอาหารมากที่สุด ร้อยละ 60 ของสถาบันการศึกษาทั้งหมด รองลงมาคือด้านการเพาะปลูก ร้อยละ 38 และด้านยานยนต์ร้อยละ 35 ในขณะที่อุตสาหกรรมที่สถาบันการศึกษามีความเชี่ยวชาญน้อยที่สุด ได้แก่ การโรงแรมและโลจิสติกส์ ร้อยละ 5 และ ร้อยละ 3 ตามลำดับ

4) อุปสรรคในการพัฒนา SME (SME Development Constraint)

การสำรวจสถานการณ์การพัฒนาผู้ประกอบการผ่านสถาบันการศึกษา ถึงประเด็นปัญหาและอุปสรรคหลักในการพัฒนาผู้ประกอบการ พบว่า สถาบันการศึกษาส่วนใหญ่ประสบปัญหาการขาดแคลนงบประมาณ/โครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมในการพัฒนาผู้ประกอบการ SME มากถึงร้อยละ 88 ของสถาบันการศึกษาทั้งหมด รองลงมาคือผู้ประกอบการ SME ที่เข้ารับบริการของสถาบันการศึกษาขาดความพร้อมและความเข้าใจในการบริการ ร้อยละ 83 และขาดการประชาสัมพันธ์บริการของสถาบันการศึกษาอย่างเพียงพอ ร้อยละ 63 ในขณะที่ ปัญหาและอุปสรรคที่พบน้อยมาก คือ การขัดแย้งผลประโยชน์กับภาคเอกชนในการตกลงด้านสิทธิบัตร หรือรายได้ เพียงร้อยละ 13 ซึ่งพบแค่เพียงในส่วนของมหาวิทยาลัยเท่านั้น

สรุปสถานการณ์ของผู้ประกอบการ SME

การสำรวจสถานการณ์ผู้ประกอบการ SME ได้เก็บข้อมูลภาพรวมของผู้ประกอบการ SME จำนวน 650 ราย ครอบคลุม 5 พื้นที่ดำเนินการ ตลอดจนผู้ประกอบการที่เคยใช้บริการของสถาบันการศึกษาและผู้ประกอบการที่ไม่เคยเข้ารับบริการของสถาบันการศึกษา โดยได้กำหนดขอบเขตของการสำรวจจากผู้ประกอบการ SME ประเภทนิติบุคคลเป็นหลัก โดยมีผลจากการศึกษา ดังนี้

- **ประเด็นการดำเนินกิจกรรมร่วมกับสถาบันการศึกษา** พบว่า จำนวนผู้ประกอบการที่เคยใช้บริการของสถาบันการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 48 ของจำนวนผู้ประกอบการที่สำรวจทั้งหมด ในขณะที่ จำนวนผู้ประกอบการที่ไม่เคยใช้บริการในการพัฒนารูปร่างคิดเป็นร้อยละ 52 ของจำนวนผู้ประกอบการที่สำรวจทั้งหมด โดยสาเหตุหลักที่ผู้ประกอบการไม่เคยใช้บริการ คือ ผู้ประกอบการ SME ไม่ประสงค์รับบริการจากสถาบันการศึกษา สาเหตุรองลงมา คือ ผู้ประกอบการไม่ทราบข้อมูลขอบเขตของกิจกรรม/โครงการที่สถาบันการศึกษามีบริการ และไม่ทราบข้อมูลในการติดต่อสถาบันการศึกษา
- **ความต้องการที่จะเข้ารับบริการจากสถาบันการศึกษา** พบว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ต้องการคำปรึกษา และการจัดอบรม เป็นหลัก โดยสาขาที่ผู้ประกอบการ SME ต้องการมากที่สุดทั้งในด้านคำปรึกษาและการจัดอบรม คือ การพัฒนาด้านการตลาด รองลงมาคือ การให้สถาบันการศึกษาพัฒนาโครงการ/กิจกรรมเชื่อมต่อกับโครงการภาครัฐ รวมไปถึง การจัดกิจกรรมจับคู่ทางธุรกิจ (Business Matching) จากเครือข่ายของสถาบันการศึกษา ในขณะที่ความต้องการที่ผู้ประกอบการให้ความสำคัญในการใช้บริการจากสถาบันการศึกษาน้อยที่สุดคือ การจัดการด้านทรัพย์สินทางปัญญา เนื่องจากมีผู้ประกอบการส่วนน้อยที่เข้าใจเรื่องการจัดการทรัพย์สินทางปัญญา อีกทั้ง ยังเข้าใจว่าการที่ผู้ประกอบการขอเข้าใช้ทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งเป็นทรัพย์สินของมหาวิทยาลัย จะทำให้ผู้ประกอบการเป็นผู้เสียประโยชน์มากกว่าได้ประโยชน์ในการพัฒนารูปร่าง
- **แนวทางการสนับสนุนผู้ประกอบการผ่านสถาบันการศึกษาที่ต้องการ** พบว่า ผู้ประกอบการ SME ต้องการให้สถาบันการศึกษาช่วยพัฒนาหลักสูตรที่ช่วยพัฒนานักศึกษาให้มีความรู้และทักษะตรงกับความต้องการของภาคเอกชนมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ประกอบการ SME ต้องการให้สนับสนุนการจัดอบรม รวมไปถึงการจัดกิจกรรม/นโยบายสนับสนุนผู้ประกอบการที่ชัดเจนและต่อเนื่อง ตลอดจนประสานงาน และกำหนดแนวทางพัฒนาร่วมกันระหว่างผู้ประกอบการและสถาบันการศึกษา
- **ประเด็นการบริการ/กิจกรรมของสถาบันการศึกษาที่ผู้ประกอบการ SME เคยร่วมมือ หรือใช้บริการมากที่สุด** คือ กิจกรรมการรับนักศึกษาฝึกงาน อันดับที่ 2 คือการร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในการพัฒนาสินค้า/บริการ อันดับที่ 3 และ 4 คือ การออกรับสมัครงาน (Job Fair) และการจับคู่ธุรกิจ (Business Matching)
- **ปัจจัยสำคัญของผู้ประกอบการในการตัดสินใจเข้ารับบริการกับสถาบันการศึกษา จากผู้ประกอบการที่เคยดำเนินกิจกรรมร่วมกับสถาบันการศึกษา** พบว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่จะตัดสินใจจากกิจกรรมที่ตรงกับความต้องการของผู้ประกอบการมากที่สุด รองลงมาคือ ความสะดวกในการติดต่อ เนื่องจากผู้ประกอบการมีมุมมองว่าการติดต่อสถาบันการศึกษาสามารถเข้าถึงได้ยาก ทำให้ไม่สะดวกในการเข้าร่วม

กิจกรรม ส่วนปัจจัยสำคัญน้อยที่สุดที่ผู้ประกอบการใช้ประกอบการตัดสินใจดำเนินกิจกรรมร่วมกับสถาบันการศึกษา คือ ชื่อเสียงของบุคลากร

- **ปัญหาและอุปสรรคหลักที่เกิดขึ้นจากผู้ประกอบการ SME กลุ่มที่เคยดำเนินกิจกรรมร่วมกับสถาบันการศึกษา** คือ การบริการของสถาบันศึกษามีไม่เพียงพอ เนื่องจากสถาบันศึกษามีตัวชี้วัดที่ไม่เหมาะสมกับการประกอบธุรกิจ ทั้งการวัดที่เน้นมิติของระยะเวลา โดยเฉพาะการดำเนินงานให้ทันในช่วงปีงบประมาณ หรือการวัดในเชิงปริมาณ จึงทำให้ในบางครั้งจำเป็นต้องเลือกส่งเสริมและช่วยเหลือผู้ประกอบการเฉพาะกลุ่มที่สามารถสนับสนุนหรือให้คำปรึกษาได้ง่ายก่อนการสนับสนุนผู้ประกอบการที่มีปัญหาที่แก้ไขยาก และใช้เวลานาน รองลงมา มีความเห็นว่าการดำเนินงานร่วมกับสถาบันการศึกษาไม่ได้ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร เนื่องจากในการดำเนินกิจกรรมกับสถาบันการศึกษาจะเกี่ยวข้องกับการติดต่ออาจารย์/บุคลากร ซึ่งจะมีเวลาให้คำปรึกษาที่ไม่แน่นอน ทำให้การดำเนินโครงการเป็นไปค่อนข้างยาก ส่วนปัญหาและอุปสรรคที่พบน้อยที่สุดจากการดำเนินกิจกรรมร่วมกับสถาบันการศึกษา คือ ประเด็นวิจัยที่ไม่ตรงกับความต้องการ

ข้อจำกัดในการดำเนินโครงการส่งเสริมผู้ประกอบการ SME ผ่านสถาบันการศึกษา

จากการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งปฐมภูมิและทุติยภูมิที่เกี่ยวข้องกับประเด็นสถาบันการศึกษากับการพัฒนาผู้ประกอบการ SME พบว่ารูปแบบการสนับสนุนผู้ประกอบการ SME ของแต่ละหน่วยงานภาครัฐยังมีความทับซ้อนและขาดความเชื่อมโยงกัน ทั้งยังมีข้อจำกัดในด้านงบประมาณ และตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์ สถาบันการศึกษามีความเชี่ยวชาญและความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรด้านต่างๆ เช่น บุคคล สถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน งบประมาณ ตลอดจนรูปแบบในการบริหารจัดการโครงการตามนโยบายของภาครัฐ ดังนั้น การดำเนินการสนับสนุนผู้ประกอบการในปัจจุบันยังมีข้อจำกัดอีกหลายประการ กระทั่งถึงผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินโครงการ ทั้งนี้ จากการรวบรวมข้อมูล พบว่าแต่ละหน่วยงานมีข้อจำกัดที่แตกต่าง ดังนี้

1. ข้อจำกัดของหน่วยงานภาครัฐ

จากการศึกษานโยบายภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมผู้ประกอบการผ่านสถาบันการศึกษา ตลอดจนการสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถาบันการศึกษาและผู้ประกอบการ SME พบว่าการดำเนินงานของภาครัฐมีข้อจำกัด ดังนี้

- ในการดำเนินของภาครัฐมีหลายหน่วยงานที่สนับสนุนผู้ประกอบการ SME ผ่านสถาบันการศึกษา แต่ขาดการดำเนินงานร่วมกันจึงส่งผลให้เกิดความซ้ำซ้อนในการสนับสนุน และมีทิศทางการสนับสนุนที่ไม่สอดคล้องกัน ส่งผลให้เกิดโครงการในรูปแบบ หรือเนื้อหาในลักษณะเดียวกัน ที่ดำเนินการโดยหลายหน่วยงาน
- การกำหนดรูปแบบโครงการและการประเมินผลของโครงการที่ไม่เอื้อต่อการสนับสนุนและ บ่มเพาะผู้ประกอบการ SME เนื่องจาก การกำหนดระยะเวลาโครงการบางส่วนสำหรับการพัฒนาผู้ประกอบการ SME ที่สั้นเกินไป เนื่องจากเป็นการดำเนินงานตามปีงบประมาณ ซึ่งมีลักษณะที่เป็นแผนปีต่อปี ขณะที่ระยะเวลาของการพัฒนาธุรกิจไม่ได้จำกัดอยู่ในช่วง

ปีงบประมาณ หรือช่วงระยะเวลาการดำเนินงานเท่านั้น อีกทั้ง การกำหนดตัวชี้วัดที่ไม่สอดคล้องกับการพัฒนาผู้ประกอบการ เนื่องจาก เป็นการวัดผลลัพธ์ในเชิงปริมาณ แต่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับผลผลิตเชิงคุณภาพเท่าที่ควร ทำให้สถาบันการศึกษาหลายแห่งคัดเลือกผู้ประกอบการที่มีศักยภาพให้เข้ารับบริการเพื่อทำให้ผู้ประกอบการสามารถพัฒนาธุรกิจได้ตามระยะเวลาและจำนวนที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ การดำเนินโครงการในลักษณะดังกล่าวทำให้ผู้ประกอบการ SME ที่มีศักยภาพต่ำไม่ได้รับการบ่มเพาะและยังประสบปัญหาในการดำเนินธุรกิจต่อไป

- การส่งเสริมผู้ประกอบการ SME ของหน่วยงานภาครัฐ มีการกำหนดเป้าหมาย และทิศทางการพัฒนาในภาพรวมทั้งประเทศที่ยังไม่ต่อเนื่องและไม่ชัดเจน และการเชื่อมโยงการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานมีไม่มากเท่าที่ควร แต่เป็นการกำหนดโครงการพัฒนาอย่างแยกส่วนตามขอบเขตความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงาน ที่อาจไม่สอดคล้องกัน เช่น ผู้ประกอบการด้านการผลิตสินค้าเกษตร ได้รับการสนับสนุนการพัฒนาวัตถุดิบ แต่การสนับสนุนบริการด้านการแปรรูปสินค้ายังไม่มีดำเนินงานในช่วงระยะนั้นๆ ทำให้ผู้ประกอบการต้องรอเวลาที่จะมีโครงการด้านการแปรรูปสินค้าเพื่อเข้ารับบริการต่อ ซึ่งอาจต้องรอนานกว่า 1 ปีได้
- นอกจากนี้ ในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ยังขาดความเข้าใจในแนวทางการสนับสนุนผู้ประกอบการ SME จากความต้องการของภาคเอกชนในแต่ละพื้นที่อย่างแท้จริง เนื่องจากการกำหนดโครงการสนับสนุนต่างๆ เป็นโครงการตามนโยบายของส่วนกลางเป็นหลัก ซึ่งอาจไม่เหมาะสมกับบริบทการดำเนินงานในบางพื้นที่ แต่หน่วยงานต้องดำเนินการเพื่อให้สอดคล้องกับแนวนโยบายดังกล่าว ส่งผลให้ผู้ประกอบการที่เข้ารับบริการอาจไม่ได้รับประโยชน์ในการพัฒนาเท่าที่ควร

2. ข้อจำกัดของหน่วยงานภาคการศึกษา

- การดำเนินโครงการสนับสนุนผู้ประกอบการ SME สามารถทำได้ในปริมาณที่จำกัด เนื่องจากงบประมาณในการสนับสนุนผู้ประกอบการ SME ของสถาบันการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันอาชีวศึกษา เป็นงบประมาณที่ได้รับจากหน่วยงานภาครัฐเป็นหลัก ซึ่งอาจไม่เพียงพอต่อการให้บริการตามความต้องการของผู้ประกอบการ SME ในพื้นที่
- สถาบันการศึกษามีความร่วมมือระหว่างสถาบัน เพื่อสนับสนุนและพัฒนาผู้ประกอบการ SME ไม่มากนัก จากการกำหนดตัวชี้วัดด้านการสนับสนุนผู้ประกอบการ SME โดยการกำหนดเป้าหมายในเชิงปริมาณ ทำให้สถาบันการศึกษาบางส่วนมุ่งเป้าไปที่การให้บริการ SME เพื่อให้ครบตามเป้าหมาย โดยไม่ได้คำนึงถึงความเชี่ยวชาญของบุคลากรที่มีอยู่ แต่หากสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาอื่นที่มีความชำนาญจะทำให้ผู้ประกอบการได้รับการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพมากกว่า หรือในขณะเดียวกัน สถาบันการศึกษาบางส่วนเข้าใจถึงข้อจำกัดด้านศักยภาพและความเชี่ยวชาญของตน แต่การขอความร่วมมือไปยังสถาบันการศึกษาที่มีความชำนาญมากกว่า เพื่อร่วมให้บริการพัฒนา SME นั้น ได้รับการปฏิเสธ ทำให้ต้องดำเนินการเอง

ทั้งหมด ทั้งยังต้องศึกษาข้อมูลหรือทดสอบเพิ่มเติม ซึ่งบางครั้งอาจใช้ระยะเวลาและงบประมาณเพิ่มขึ้นกว่าที่ตั้งไว้ได้

- สถาบันการศึกษาบางส่วนเลือกสนับสนุนผู้ประกอบการที่สามารถให้บริการได้ตามเป้าหมายเชิงปริมาณเป็นหลัก จากการกำหนดตัวชี้วัดที่ให้ความสำคัญในเชิงปริมาณ สถาบันการศึกษาบางส่วนจึงเน้นสนับสนุนการพัฒนาผู้ประกอบการในเรื่องการให้คำปรึกษาในภาพกว้างของการดำเนินงาน หรือกิจกรรมที่สามารถดำเนินงานให้เสร็จได้ง่ายภายในเวลาจำกัด เช่น การออกแบบผลิตภัณฑ์ หรือบรรจุภัณฑ์ มากกว่าการช่วยแก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุ เช่น ปัญหาการบริหารจัดการ ปัญหาเชิงโครงสร้าง ซึ่งมีความซับซ้อน ใช้เวลานานจึงจะเห็นผล และความเสี่ยงในการไม่ประสบความสำเร็จมากกว่า
- นอกจากนี้ ข้อจำกัดอีกอย่างหนึ่งที่สำคัญของสถาบันการศึกษาคือ ขาดการประชาสัมพันธ์ โครงการสนับสนุนผู้ประกอบการ SME เนื่องจากขาดบุคลากรและงบประมาณในการดำเนินการ ตลอดจนการขาดความเชี่ยวชาญในด้านการประชาสัมพันธ์ในเชิงพาณิชย์ ส่งผลให้ผู้ประกอบการ SME ในแต่ละพื้นที่ไม่ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารการบริการของสถาบันการศึกษา

3. ข้อจำกัดของหน่วยงานภาคเอกชน/ผู้ประกอบการ SME

- ผู้ประกอบการไม่ทราบข้อมูลหรือไม่สามารถเข้าถึงบริการจากสถาบันการศึกษาได้ จากที่สถาบันการศึกษามีการประชาสัมพันธ์ในขอบเขตจำกัด อีกทั้งโครงสร้างการทำงานของสถาบันการศึกษาบางแห่งมีความซับซ้อน ผู้ประกอบการ SME ส่วนใหญ่จึงไม่ทราบว่าสถาบันการศึกษามีบริการเพื่อสนับสนุนผู้ประกอบการ SME อยู่ รวมถึงไม่ทราบช่องทางหรือหน่วยงานที่จะติดต่อขอรับบริการ ผู้ได้รับการสนับสนุนจึงจำกัดอยู่เพียงบางกลุ่มหรือกลุ่มเดิมที่มีความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลของโครงการสนับสนุนเท่านั้น
- ผู้ประกอบการบางส่วนขาดความเข้าใจในการประกอบธุรกิจ เนื่องจาก ผู้ประกอบการบางส่วนเปิดธุรกิจจากความตั้งใจ และความกระตือรือร้นในการผลิตสินค้าหรือให้บริการ โดยไม่เข้าใจภาพรวมของการดำเนินงาน การทำบัญชี การวางโครงสร้างการบริหารจัดการธุรกิจ หรือความเข้าใจในตลาดหรือกลุ่มลูกค้าที่ต้องการจะขาย ส่งผลให้ประสบปัญหาในทุกช่วงของการดำเนินงาน และต้องการรับบริการ หรือการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ผู้ประกอบการบางส่วน ยังมีความเชื่อมั่นในการดำเนินธุรกิจของตนมาก โดยไม่ยอมปรับเปลี่ยนตามคำแนะนำที่ได้รับ ส่งผลให้ปัญหาต่างๆ ไม่ได้รับการแก้ไข

ยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเด็นด้านสถาบันการศึกษากับการพัฒนา SME

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์และศักยภาพของสถาบันการศึกษาในการพัฒนาผู้ประกอบการ ตลอดจนสถานการณ์ ปัญหาและอุปสรรคของผู้ประกอบการ SME ดังข้อมูลข้างต้นแล้ว การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้นำประเด็นสำคัญที่สะท้อนถึงสถานการณ์ ปัญหา รวมถึงทิศทางการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต มากำหนดยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเด็นด้านสถาบันการศึกษากับการพัฒนา SME เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมผ่านสถาบันการศึกษาต่อไป

ทั้งนี้ การสนับสนุนผู้ประกอบการ SME ผ่านสถาบันการศึกษาให้ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพสูงสุดนั้น การดำเนินงานจึงต้องเริ่มจากความร่วมมือของหน่วยงานแต่ละภาคส่วนซึ่งต้องทำงานร่วมกันบนพื้นฐานความเชี่ยวชาญและความรับผิดชอบของแต่ละภาคส่วนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับทฤษฎีการสร้างความร่วมมือไตรภาคี (Triple Helix) โดยนำมาประยุกต์ใช้กับสถานการณ์การพัฒนาผู้ประกอบการ SME ผ่านสถาบันการศึกษาของประเทศไทยได้ ผ่านการดำเนินงานร่วมกันอย่างบูรณาการ

นอกจากนี้ ได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายหลักในการส่งเสริมผ่านสถาบันการศึกษาออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย นักเรียน/นักศึกษา ผู้มีความประสงค์จัดตั้งกิจการ แต่ยังไม่มีการ และผู้ประกอบการ SME ในปัจจุบัน โดยแต่ละกลุ่มจะมีปัญหาและแนวทางในการพัฒนาผ่านสถาบันการศึกษาที่แตกต่างกัน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. **นักเรียน/นักศึกษา** โดยกลุ่มนี้มีข้อจำกัดสำคัญร่วมกัน คือ การขาดความรู้ความเข้าใจในพื้นฐานการทำธุรกิจ ตลอดจนการขาดแนวคิดในการดำเนินธุรกิจแบบมืออาชีพ เช่น ขาดองค์ความรู้ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การตลาด และการบริหารจัดการแรงงานภายในกิจการ เป็นต้น ทั้งนี้หน่วยงานที่สนับสนุนหลักในการพัฒนากลุ่มนักเรียน/นักศึกษาจึงควรเป็นสถาบันการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยสถาบันอาชีวศึกษา และมหาวิทยาลัย โดยมีแนวทางในการพัฒนา 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ การสร้างแนวคิดการเป็นผู้ประกอบการ หรือ Entrepreneurial Mindset ในกลุ่มนักเรียน/นักศึกษา ตลอดจนการสร้างเสริมองค์ความรู้ในการเริ่ม/ประกอบธุรกิจ และการส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์และแนวคิดใหม่ๆ ในการดำเนินธุรกิจ
2. **ผู้ประสงค์จัดตั้งกิจการ (Pre-SME)** มีข้อจำกัดในการดำเนินธุรกิจหลัก 3 ประเด็น ประกอบด้วย 1) ขาดองค์ความรู้ในการริเริ่มกิจการ 2) ขาดแคลนเงินลงทุนในการเริ่มกิจการ และ 3) ขาดแนวคิดในการดำเนินธุรกิจที่เป็นมืออาชีพ ดังนั้น ควรมีสถาบันการศึกษาเป็นหน่วยงานที่สนับสนุนหลักทั้งสถาบันอาชีวศึกษาและมหาวิทยาลัย เพื่อให้บริการผู้ในประเด็นต่างๆ เช่น การสร้างเสริมองค์ความรู้ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์/บริการ การให้ความช่วยเหลือด้านการตลาดและช่องทางการจัดจำหน่าย ตลอดจนการช่วยเหลือและให้คำแนะนำ รวมถึงการเตรียมตัวในการนำเสนอเพื่อขอเงินทุน และผู้ร่วมลงทุนต่างๆ ทั้งจากหน่วยงานภาครัฐและสถาบันการเงิน

3. **ผู้ประกอบการ SME** มีประเด็นหรือข้อจำกัดในหลายด้านที่หน่วยงานต่างๆ ควรเข้ามาช่วยสนับสนุน ได้แก่ ความต้องการลดต้นทุนในการผลิตสินค้า/บริการ รวมถึงปัญหาด้านการขาดการเก็บฐานข้อมูลลูกค้าที่เป็นระบบ ส่งผลให้ในการจัดจำหน่ายสินค้า/บริการในบางครั้ง จำเป็นต้องเริ่มหากกลุ่มลูกค้าใหม่ตลอดเวลา และปัญหาที่เกิดจากโอกาสในการขยายกิจการในตลาดเดิมจำกัด ดังนั้นหน่วยงานหลักที่ควรสนับสนุนผู้ประกอบการในกลุ่มนี้ คือ มหาวิทยาลัย และสถาบันวิจัย เนื่องจากทั้ง 2 หน่วยงานมีความพร้อมทั้งทางด้านบุคลากรและองค์ความรู้ในการให้บริการผู้ประกอบการได้ โดยมีแนวทางในการพัฒนาผู้ประกอบการเป้าหมาย ประกอบด้วย การพัฒนาผู้ประกอบการผ่านการเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจ ตลอดจนการเสริมสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ ในการต่อยอดธุรกิจจากเดิม และการหาตลาดและช่องทางการจัดจำหน่ายที่เพิ่มขึ้นให้ผู้ประกอบการ SME เพื่อรองรับการขยายกิจการได้ต่อไป

จากการสรุปแนวคิดในการพัฒนาผู้ประกอบการ SME ผ่านสถาบันการศึกษา และกำหนดกลุ่มเป้าหมายหลักสามารถนำมากำหนดยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเด็นสถาบันการศึกษากับการพัฒนาผู้ประกอบการ SME โดยมีเป้าประสงค์หลักของแผนฯ คือ **“การส่งเสริมผู้ประกอบการ SME และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการเป็นผู้ประกอบการ SME ให้มีความสามารถในการแข่งขันผ่านความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา”** โดยมีเป้าหมายในการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์ฯ 2 เป้าหมาย ได้แก่ 1) สนับสนุนและเสริมสร้างทักษะการเป็นผู้ประกอบการของผู้ที่อยู่ในระบบการศึกษา 2) สนับสนุนและยกระดับผู้ประกอบการ SME ผ่านสถาบันการศึกษา ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานตามเป้าประสงค์ข้างต้น สามารถบรรลุเป้าหมายได้ ต้องมียุทธศาสตร์การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเด็นด้านสถาบันการศึกษากับการพัฒนา SME ที่มีประสิทธิภาพ โดยนำเสนอรายละเอียดในลำดับต่อไป

ยุทธศาสตร์การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเด็น: สถาบันการศึกษากับการพัฒนา SME

เป้าประสงค์: ส่งเสริม SME และผู้มีความสามารถในการเป็น SME ให้มีความสามารถในการแข่งขันผ่านความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา





สนับสนุนและเสริมสร้างทักษะการเป็นผู้ประกอบการของผู้ที่อยู่ในระบบการศึกษา

สนับสนุนและยกระดับ SME ผ่านสถาบันการศึกษา

ประเภทสถาบันการศึกษา	สถาบันอาชีวศึกษา	มหาวิทยาลัยระดับภูมิภาค	มหาวิทยาลัยระดับชาติ
กลุ่มเป้าหมาย	นักศึกษา และ Pre-SME	นักศึกษา และ ผู้ประกอบการ SME	นักศึกษา และผู้ประกอบการขนาดกลาง
องค์ความรู้	ความรู้พื้นฐาน/ความเข้าใจการประกอบธุรกิจ	Product dev/ Business Model	Product dev/ Bus. Model/ Finance/ Market
สิ่งอำนวยความสะดวก	Incubator	Incubator/ Co-Working Space	Incubator/ Co-Working Space/ Funding
โครงสร้างพื้นฐาน	-	Lab/ Research Unit	Lab/ Research Unit/ Service Unit

แนวทางการพัฒนา

ประเด็นยุทธศาสตร์

ส่งเสริมการบริการ/ ยกระดับมาตรฐานของสถาบันการศึกษา	<p>1  ยกระดับโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกของสถาบันการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของ SME</p> <p>สนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างหน่วยงาน/ หน่วยวิจัย/ สื่อการเรียนการสอนให้รองรับความต้องการของ SME</p> <p>สนับสนุนการต่อยอดนวัตกรรมเพื่อประโยชน์เชิงพาณิชย์</p> <p>พัฒนาพื้นที่/ ช่องทางให้รองรับการบ่มเพาะนักศึกษา เพื่อก้าวสู่การเป็นผู้ประกอบการ</p>
	<p>2  ส่งเสริมการสร้างองค์ความรู้การเป็นผู้ประกอบการสำหรับผู้อยู่ในระบบการศึกษา และผู้ประกอบการ SME</p> <p>พัฒนาหลักสูตรสนับสนุนความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Mindset) ในระบบการศึกษา</p> <p>พัฒนาศักยภาพของบุคลากรเพื่อการสนับสนุน SME ภายในสถาบันการศึกษา</p> <p>ส่งเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายสถาบันการศึกษา</p>
ปรับปรุงกระบวนการ/ กลไกการส่งเสริมสถาบันการศึกษาจากภาครัฐ	<p>3  พัฒนาระบบสนับสนุนการให้บริการแก่ผู้ประกอบการ SME</p> <p>ส่งเสริมการพัฒนาระบบฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา SME อย่างเป็นระบบ</p> <p>พัฒนาช่องทางการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ งานบริการวิชาการสำหรับยกระดับ SME</p>
	<p>4  พัฒนากลไกส่งเสริมศักยภาพพื้นฐานของสถาบันการศึกษาในการสนับสนุน SME</p> <p>บูรณาการโครงการและกลไกการดำเนินงานของภาครัฐในภาพรวมให้เหมาะสมกับการพัฒนา SME</p> <p>ปรับปรุงกลไกและการพัฒนาความก้าวหน้าของบุคลากรด้านการศึกษาใหม่การเชื่อมโยงกับการพัฒนา SME</p> <p>ส่งเสริมการพัฒนานโยบายการพัฒนา SME ผ่านสถาบันการศึกษา</p>

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยกระดับโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกของสถาบันการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของ SME

มุ่งเน้นการแก้ปัญหาและพัฒนาโครงสร้างขั้นพื้นฐานดำเนินงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาคการศึกษา และภาคเอกชน ตั้งแต่การสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างหน่วยงาน/หน่วยวิจัย/สื่อการเรียนการสอนให้รองรับความต้องการของผู้ประกอบการ SME การสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรมที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ได้ ตลอดจนการพัฒนาพื้นที่/ช่องทางให้รองรับการบ่มเพาะนักศึกษาเพื่อก้าวสู่การเป็นผู้ประกอบการ โดยยุทธศาสตร์ที่ 1 ประกอบไปด้วย 3 กลยุทธ์หลัก โดยมีรายละเอียดในแต่ละกลยุทธ์ ดังต่อไปนี้

- 1. สนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างหน่วยงาน/หน่วยงานวิจัย/สื่อการเรียนการสอนให้รองรับความต้องการของ SME** ส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาปรับปรุงโครงสร้างของสถาบันการศึกษาในการพัฒนาผู้ประกอบการ SME ตลอดจนหน่วยวิจัยและสื่อการเรียนการสอน เพื่อเป็นแหล่งรวมองค์ความรู้ บุคลากร และเป็นศูนย์กลางในการให้บริการแก่ SME ให้หลากหลาย ครอบคลุม และต่อเนื่องมากขึ้น
- 2. สนับสนุนการต่อยอดนวัตกรรมเพื่อประโยชน์เชิงพาณิชย์** มุ่งเน้นให้บุคลากรสายวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ และอาจารย์ให้ความสำคัญกับการพัฒนาองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมใหม่ๆ ที่สามารถนำไปต่อยอดเชิงพาณิชย์ พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการ SME ได้
- 3. พัฒนาพื้นที่/ช่องทางให้รองรับการบ่มเพาะนักศึกษาเพื่อก้าวสู่การเป็นผู้ประกอบการ** การพัฒนาพื้นที่ เพื่อรองรับการบ่มเพาะนักศึกษา เช่น การจัดตั้ง Co-working Space สำหรับนักศึกษาที่มีแนวคิดในการทำธุรกิจและดำเนินกิจการในพื้นที่ดังกล่าว เพื่อสร้างโอกาสให้นักศึกษาได้พบปะกับกลุ่มคนที่มีแนวคิดเดียวกันในการสร้างธุรกิจ สามารถพูดคุยแลกเปลี่ยนหรือเพิ่มแนวคิดในการทำธุรกิจได้ดีกว่าการคิดอยู่คนเดียว ตลอดจนการสรรหาผู้เชี่ยวชาญด้านการทำธุรกิจสำหรับให้คำปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยงนักศึกษาในการดำเนินธุรกิจ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมการสร้างองค์ความรู้การเป็นผู้ประกอบการ สำหรับผู้อยู่ในระบบการศึกษาและผู้ประกอบการ SME

มุ่งเน้นการพัฒนาและเสริมสร้างทักษะการเป็นผู้ประกอบการ ผ่านการปรับปรุงและเพิ่มเติมหลักสูตรในระดับอุดมศึกษา ตลอดจนการเสริมสร้างองค์ความรู้นอกห้องเรียนสำหรับนักศึกษาและบุคลากรทั่วไป พร้อมทั้งสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายสถาบันการศึกษาผ่านช่องทางต่างๆ เพื่อให้ทุกภาคส่วนเห็นความสำคัญ และร่วมมือกันการพัฒนาผู้ประกอบการ SME ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาประเทศมากขึ้น โดยยุทธศาสตร์ที่ 2 ประกอบด้วยกลยุทธ์ทั้งหมด 3 กลยุทธ์ โดยมีรายละเอียดในแต่ละกลยุทธ์ ดังต่อไปนี้

- 1. พัฒนาหลักสูตรสนับสนุนความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Mindset) ในระบบการศึกษา** กำหนดให้มีการเรียนการสอนในเรื่องการประกอบธุรกิจขั้นพื้นฐานในสถาบันการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มุ่งเน้นการเรียนแบบลงมือปฏิบัติ เพื่อสร้างความตระหนักรู้ในการเป็นผู้ประกอบการ และการพัฒนาทักษะเชิงธุรกิจในผู้ประกอบการผ่านการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยเฉพาะ การเพิ่มช่องทางการให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการ และการเชื่อมโยงกิจกรรมสนับสนุนต่างๆ เพื่อให้สามารถจัดตั้งกิจการได้สำเร็จ

พร้อมทั้งสนับสนุนความรู้ให้กับกลุ่มผู้ประกอบการที่ต้องพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะ และทักษะที่จำเป็นเพิ่มเติมในการเป็นผู้ประกอบการ เพื่อให้สามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมไปถึงกลุ่มผู้ประกอบการ SME ที่มีความต้องการพัฒนาความรู้ที่หลากหลาย ทั้งการพัฒนาผลิตภัณฑ์ พัฒนาการผลิต การจัดการองค์กรให้มีประสิทธิภาพ เพื่อใช้ในการต่อยอดธุรกิจต่อไป

2. **พัฒนาศักยภาพของบุคลากรเพื่อการสนับสนุน SME ภายในสถาบันการศึกษา** พัฒนาทักษะ ความรู้ และความสามารถของบุคลากรในสถาบันการศึกษา เพื่อให้บริการผู้ประกอบการ SME ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครอบคลุมทั้งในด้านการประกอบกิจการ การประสานงาน และการนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ในสถาบันการศึกษามาใช้ต่อยอด โดยสถาบันการศึกษาที่ให้บริการแก่ SME ต้องมีบุคลากรที่มีความรู้ด้านธุรกิจ ทั้งทางด้านพัฒนาผลิตภัณฑ์ การจัดทำแผนธุรกิจ การตลาด การบัญชี การเงินในเบื้องต้น ฯลฯ ตลอดจนความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบกิจการ เช่น การจดทะเบียนธุรกิจ การขอใบอนุญาตต่างๆ พร้อมกันนี้ บุคลากรที่ทำหน้าที่ประสานระหว่างอาจารย์ในสถาบันการศึกษา และ SME ยังต้องมีความเข้าใจถึงความแตกต่างของพื้นฐาน และองค์ความรู้ในการดำเนินการ เพื่อให้สามารถประสานประโยชน์ของทั้งสองกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. **ส่งเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายสถาบันการศึกษา** เป็นอีกกลไกสำคัญในการพัฒนาประสิทธิภาพการให้บริการแก่ SME โดยแนวทางหลักในการพัฒนา และเชื่อมโยงกับเครือข่ายสถาบันการศึกษาคือการสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมร่วมกันระหว่างสถาบันศึกษากับหน่วยงานภายนอกต่างๆ มากขึ้น เช่น ศิษย์เก่า สถาบันการศึกษาอื่นๆ สมาคมการค้า เพื่อสร้างความร่วมมือให้เกิดการทำงานร่วมกัน ทั้งการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ องค์ความรู้ การร่วมกันพัฒนาผู้ประกอบการ SME รวมถึงการหาโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนใหม่ๆ ต่อไป

ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาระบบสนับสนุนการให้บริการแก่ผู้ประกอบการ SME

พัฒนาระบบสนับสนุนการให้บริการแก่ SME ทั้งการพัฒนาระบบฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา SME ตลอดจนการพัฒนากลไกการประชาสัมพันธ์โครงการต่างๆ ให้มีศักยภาพ และสามารถส่งเสริม SME ได้อย่างมีประสิทธิภาพ คล่องตัว และเหมาะสมกับบริบทในการพัฒนา SME มากยิ่งขึ้น โดยในยุทธศาสตร์ที่ 3 นี้ แบ่งเป็น 2 กลยุทธ์ โดยมีรายละเอียดในแต่ละกลยุทธ์ ดังนี้

1. **ส่งเสริมการพัฒนาระบบฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา SME อย่างเป็นระบบ** จัดทำฐานข้อมูล (Database) โครงการภาครัฐ การให้บริการของสถาบันการศึกษา และการสำรวจสถานการณ์ความต้องการของผู้ประกอบการ SME เพื่อให้การดำเนินงานสามารถแก้ปัญหาได้ตรงตามความต้องการและสถานการณ์ของทุกฝ่ายมากที่สุด ตลอดจนการพัฒนาระบบการจับคู่งานวิจัยระหว่างผู้ประกอบการ SME และสถาบันการศึกษา ผ่านการจัดทำช่องทางออนไลน์ (Online Platform) และการจัดกิจกรรมระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อช่วยให้ผู้ประกอบการ SME ได้รับการบริการและความช่วยเหลืออย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป

2. **พัฒนาช่องทางการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ งานบริการวิชาการสำหรับการยกระดับ SME พัฒนา** สื่อสารสนเทศเพื่อประชาสัมพันธ์การบริการที่จัดขึ้นโดยสถาบันการศึกษาถือเป็นเครื่องมือในการยกระดับ ผลสัมฤทธิ์ของโครงการให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ ควรมีการพัฒนาช่องทางการสื่อสารและ การประชาสัมพันธ์ให้สามารถเข้าถึงผู้ประกอบการได้มากขึ้น

ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนากลไกส่งเสริมศักยภาพพื้นฐานของสถาบันการศึกษาในการสนับสนุน SME

การปรับโครงสร้าง และกลไกในการพัฒนา SME มีความสำคัญในการส่งผ่านความตั้งใจในการพัฒนา SME ของหน่วยงานภาครัฐผ่านการการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของสถาบันการศึกษา โดยการขับเคลื่อนหลักที่ช่วย สนับสนุนแบ่งเป็น 3 ประเด็น ประกอบด้วยการบูรณาการโครงการและกลไกการดำเนินงานของภาครัฐให้เหมาะสม กับการพัฒนา การปรับปรุงกลไกและการพัฒนาความก้าวหน้าของบุคลากรด้านการศึกษาให้มีการเชื่อมโยงกับการ พัฒนา SME และการส่งเสริมการพัฒนานโยบายการพัฒนาผู้ประกอบการ SME ผ่านสถาบันการศึกษา ซึ่งทั้ง 3 ประเด็นนี้เป็นกลไกสำคัญที่สนับสนุนการพัฒนาองค์ความรู้ โครงสร้างพื้นฐาน และสมรรถนะในการให้บริการของ สถาบันการศึกษาจากการพัฒนาในยุทธศาสตร์ที่ 1-3 ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยในยุทธศาสตร์ที่ 4 นี้ แบ่งแนวทางการดำเนินงานเป็น 3 กลยุทธ์ โดยมีรายละเอียดในแต่ละกลยุทธ์ดังนี้

1. **บูรณาการโครงการและกลไกการดำเนินงานของภาครัฐในภาพรวมให้เหมาะสมกับการพัฒนา SME** กำหนดหน่วยงานกลางที่มีบทบาทรับผิดชอบการสนับสนุน SME ผ่านสถาบันการศึกษา ซึ่งมีหน้าที่หลัก ในการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่สนับสนุน SME เพื่อเชื่อมโยงรูปแบบ ทิศทางการสนับสนุน ผู้ประกอบการ SME ผ่านสถาบันการศึกษาให้เหมาะสม ต่อเนื่อง และสอดคล้องกับทิศทางในการพัฒนา เชิงนโยบายของหน่วยงานภาครัฐแต่ละหน่วยงาน รวมไปถึงการบูรณาการโครงการภาครัฐ และ สถาบันการศึกษา โดยแบ่งตามความเชี่ยวชาญ พื้นที่รับผิดชอบ หรือร่วมกันดำเนินโครงการในรูปแบบที่ เชื่อมโยงกันเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด
2. **ปรับปรุงกลไกและการพัฒนาความก้าวหน้าของบุคลากรด้านการศึกษาให้มีการเชื่อมโยงกับการ พัฒนา SME** ปรับปรุงแนวทางการพิจารณาความก้าวหน้าของบุคลากรสายวิชาการ โดยเปิดโอกาสให้ นำผลงานด้านการพัฒนาผู้ประกอบการ SME มาเป็นทางเลือกหนึ่งในเกณฑ์หรือตัวชี้วัดการพิจารณา ตลอดจนการพิจารณาปรับปรุงตัวชี้วัด ประเมินศักยภาพต่างๆ ของสถาบันการศึกษาให้มีความ เชื่อมโยง สอดคล้องกับบริบทการพัฒนาผู้ประกอบการ SME เพื่อเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ บุคลากรในภาคการศึกษาได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้ประกอบการ SME มากขึ้น
3. **ส่งเสริมการพัฒนานโยบายการพัฒนา SME ผ่านสถาบันการศึกษา** ปรับปรุงรูปแบบการสนับสนุน ให้สอดคล้องกับระยะเวลา และรูปแบบดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการ SME มากขึ้น โดยเน้นการพัฒนา โครงการในรูปแบบการสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในพื้นที่แต่ละภูมิภาค ตามความเชี่ยวชาญ เน้นการทำโครงการระยะยาวที่มีระยะการดำเนินโครงการมากกว่า 1 ปี รวมถึงการวางแผนและ ประเมินผลการดำเนินงานในเชิงคุณภาพมากขึ้น ผ่านการจัดทำระบบฐานข้อมูลที่สนับสนุนการพัฒนา โครงการให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ประกอบการอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อแนวทางในการขับเคลื่อนการพัฒนาผู้ประกอบการ SME ผ่านสถาบันการศึกษา

จากการรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล และจัดทำแผนยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติการ เพื่อส่งเสริมผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมผ่านสถาบันการศึกษาดังรายละเอียดข้างต้นนั้น เป็นเพียงแนวคิด หลักการ และแนวทางในการส่งเสริมผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หากแต่การขับเคลื่อนแผนดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติให้เห็นผลอย่างเป็นรูปธรรมนั้น จำเป็นต้องอาศัยการดำเนินงานที่บูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมอย่างจริงจัง โดยมีแนวทางการดำเนินนโยบาย 3 ส่วนหลักที่ช่วยให้ยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมผ่านสถาบันการศึกษาประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ ได้แก่

- 1) การมีผู้รับผิดชอบในการผลักดันและขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างชัดเจน
- 2) การเชื่อมโยงความร่วมมือเพื่อสนับสนุนการพัฒนาผู้ประกอบการตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ
- 3) การปรับปรุงรูปแบบวิธีการประเมินและติดตามตัวชี้วัด

โดยมีรายละเอียดข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ ได้นำไปดำเนินการ ดังนี้

1) การมีผู้รับผิดชอบในการผลักดันและขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างชัดเจน

การที่โครงการของแต่ละภาคส่วนมีภารกิจเกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้ประกอบการในประเด็นที่ทับซ้อนกัน เช่น การดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐในการสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมผ่านสถาบันการศึกษา ซึ่งมีหน่วยงานที่ดำเนินโครงการดังกล่าว 6 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย สำนักงานปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมอุทยานวิทยาศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ และสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ โดยภาพรวมจะเห็นได้ว่าแต่ละหน่วยงานอาจมีบทบาทการดำเนินงานที่ใกล้เคียงหรือเหมือนกันบางส่วน ส่งผลให้ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไม่เข้าใจและสับสนในการติดต่อประสานงานในแต่ละหน่วยงาน จึงทำให้การดำเนินงานไม่บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

ดังนั้น ประเทศไทยจึงควรมีหน่วยงานกลาง ที่ผลักดันการพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมผ่านสถาบันการศึกษาอย่างเป็นระบบในภาพรวม สามารถประสานงานความร่วมมือได้ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษา โดยกำกับทิศทางการดำเนินงานของหน่วยงานแต่ละส่วนดังนี้

- หน่วยงานภาครัฐมีบทบาทการสนับสนุนเงินงบประมาณโครงการสนับสนุน SME ผ่านสถาบันการศึกษา ในขอบเขตการดำเนินงานที่ไม่ซ้ำซ้อนกัน แต่ควรเป็นลักษณะการเชื่อมโยงและสนับสนุนการทำงานระหว่างหน่วยงาน
- สถาบันการศึกษา มีบทบาทการส่งเสริมและสนับสนุนผู้ประกอบการโดยการสร้างความสามารถในการแข่งขันผ่านองค์ความรู้ของแต่ละสถาบันการศึกษา และสามารถเชื่อมโยง แลกเปลี่ยน ร่วมกันพัฒนาผู้ประกอบการระหว่างสถาบัน

- ภาคเอกชน มีการรวมตัวและร่วมมือกันในลักษณะกลุ่มผู้ประกอบการ หรือสมาคมมากขึ้น ประสานความต้องการมายังหน่วยงานภาครัฐ หรือหน่วยงานกลางในการพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อร่วมกันดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาในการดำเนินธุรกิจ

นอกจากนี้ หน่วยงานส่วนกลางที่รับผิดชอบการสนับสนุน SME ในภาพรวม อาจสร้างความร่วมมือกับสถาบันการเงิน เพื่อสร้างโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนสำหรับผู้ประกอบการ ซึ่งหากแต่ละหน่วยงานมีความร่วมมือกันในการผลักดันนโยบายต่างๆ อย่างเป็นรูปธรรม ลดความซ้ำซ้อนของโครงการ พัฒนากิจกรรมหรือโครงการใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ประกอบการ พร้อมทั้งกระจายโอกาสให้กับผู้ประกอบการในพื้นที่ต่างๆ อย่างทั่วถึง จะเป็นการสนับสนุนศักยภาพของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทยได้อย่างเข้มแข็งต่อไป

2) การเชื่อมโยงความร่วมมือเพื่อสนับสนุนการพัฒนาผู้ประกอบการตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ

ในปัจจุบันประเทศไทยมีหน่วยงานที่มีบทบาทด้านการพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมหลายหน่วยงาน ซึ่งแต่ละภาคส่วนมีภารกิจเกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้ประกอบการในประเด็นที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานนั้นๆ ซึ่งสถาบันการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงานเหล่านั้นเช่นกัน โดยแต่ละหน่วยงานมีการดำเนินโครงการที่สนับสนุนผู้ประกอบการตามขอบเขตภารกิจหลักที่รับผิดชอบ โดยขาดผู้ประสานงานหรือการพิจารณาแนวทางการสนับสนุนในภาพรวม

ดังนั้น เพื่อให้การพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมผ่านสถาบันการศึกษา ตลอดจนการพัฒนาและดำเนินโครงการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ หน่วยงานกลางในการสร้างความร่วมมือดังกล่าว ควรมีมุมมองในการสนับสนุนผู้ประกอบการตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ ตั้งแต่การสร้างแนวคิดใหม่ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ไปจนถึงการตลาดให้ผู้ประกอบการ ผ่านการพิจารณาโครงการหรือแนวทางการพัฒนาผู้ประกอบการ SME ของหน่วยงานต่างๆ ในภาพรวม ประเมินช่องว่างในการดำเนินงาน พร้อมทั้งประสานขอความร่วมมือในการพัฒนาที่สอดคล้องและเชื่อมโยงกันในแต่ละหน่วยงาน เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อสนับสนุนผู้ประกอบการไปพร้อมกันทั้งองค์ภาพ ทั้งนี้ เมื่อผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีศักยภาพที่เข้มแข็ง จะส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศพัฒนาขึ้นต่อไป

3) การปรับปรุงรูปแบบวิธีการประเมินและติดตามตัวชี้วัด

การวัดประสิทธิภาพของสถาบันการศึกษาที่ให้การสนับสนุนผู้ประกอบการ SME เดิมมีข้อจำกัดใน 2 ประเด็นหลัก คือ

- ระยะเวลาที่ต้องดำเนินงานให้แล้วเสร็จตามปีงบประมาณ
- การมุ่งเน้นการประเมินผลลัพธ์ในเชิงปริมาณ เช่น จำนวนของผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการหรือใช้บริการจากสถาบันการศึกษา มากกว่าการประเมินคุณภาพ เช่น รายได้หรือประสิทธิภาพการดำเนินธุรกิจหลังจากจบโครงการ ซึ่งเป็นการประเมินที่ต้องอาศัยระยะเวลาในการติดตาม ทำให้การพัฒนาผู้ประกอบการ SME ผ่านสถาบันการศึกษายังไม่คล่องตัวและไม่สามารถช่วยเหลือผู้ประกอบการ SME ได้อย่างทั่วถึงเท่าที่ควร

ทั้งนี้ควรมีการทบทวนในเรื่องของตัวชี้วัด (KPI) ในประเด็นด้านของระยะเวลาการดำเนินโครงการเพื่อพัฒนาผู้ประกอบการ SME ที่สอดคล้องกับปัญหาและสถานการณ์ในการพัฒนาของผู้ประกอบการ เนื่องจากผู้ประกอบการ SME ในหลายกลุ่ม มีระดับของการพัฒนาไม่เท่ากัน อีกทั้งช่วงเวลาที่ใช้ในการพัฒนารูธุรกิจ อาจไม่สอดคล้องกับปีงบประมาณ หรือใช้เวลามากกว่า 1 ปี ซึ่งการดำเนินการจะต้องพิจารณาถึงประเด็นดังกล่าว เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพแก่ผู้ประกอบการ SME ที่ต้องการรับการบ่มเพาะอย่างแท้จริง

สำหรับการนำยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเด็นสถาบันการศึกษากับการพัฒนา SME ไปสู่การปฏิบัติจริงนั้น จึงจำเป็นต้องมีความร่วมมือกันระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการขับเคลื่อนแผน และการดำเนินการโดยมีเป้าหมายของการพัฒนาที่สอดคล้องและบูรณาการกันตั้งแต่ต้นน้ำไปจนถึงปลายน้ำ รวมไปถึงการมองถึงผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นจากการบ่มเพาะและพัฒนาผู้ประกอบการผ่านทางสถาบันการศึกษา เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมและครอบคลุมในทุกมิติที่มีความจำเป็นได้อย่างยั่งยืน

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) มีความสำคัญต่อประเทศทั้งในเชิงเศรษฐกิจและสังคม¹ ครอบคลุมภาคเกษตร ภาคผลิต ภาคการค้า และภาคบริการ ด้วยจำนวนที่มีมากถึง 3,004,679 ราย คิดเป็นร้อยละ 99.7 ของจำนวนวิสาหกิจทั่วประเทศ ก่อให้เกิดมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) 6,061,143 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 42.2 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมทั้งประเทศ รวมถึงมีการจ้างงานจำนวน 11,747,093 คน คิดเป็นร้อยละ 78.5 ของการจ้างงานรวมทั้งหมด ในปี พ.ศ. 2559 อย่างไรก็ตาม การที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีเป็นจำนวนมาก อีกทั้งมีการดำเนินธุรกิจ ปัญหาอุปสรรคและข้อจำกัดที่แตกต่างกัน ดังนั้น แม้ว่าหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนจะร่วมมือกันในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม แต่ก็ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการความช่วยเหลือของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) เล็งเห็นถึงความสำคัญของสถาบันการศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานวิชาการที่กระจายอยู่ในทุกภูมิภาคของประเทศไทย ในการสนับสนุนและพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ตั้งแต่การเตรียมความพร้อมให้แก่นักศึกษาในการเป็นผู้ประกอบการ การบ่มเพาะความคิดทางธุรกิจเพื่อให้เกิดการสร้างธุรกิจใหม่ การบริหารจัดการเพื่อให้ธุรกิจเติบโตขยายตัว ตลอดจนการสร้างรูปแบบธุรกิจ (Business Model) ใหม่ เพื่อเตรียมรองรับการเปลี่ยนแปลงแก่ธุรกิจในช่วงอิมตัว ดังนั้น สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จึงได้ทำการศึกษาบทบาทของสถาบันการศึกษากับการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมตามวงจรชีวิตธุรกิจ (Business Life Cycle) สมรรถนะ (Competency) ของสถาบันการศึกษา ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานอื่นๆ ที่มีอยู่ในสถาบันการศึกษา เช่น ศูนย์บ่มเพาะ อุทยานวิทยาศาสตร์ เป็นต้น เพื่อทราบถึงความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ตลอดจนแนวทางการพัฒนาการให้บริการของสถาบันการศึกษาที่จะเป็นประโยชน์ต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อไปในอนาคต และจัดทำเป็นยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเด็นด้านสถาบันการศึกษากับการพัฒนา SME อันจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดทำยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

- 1.2.1) เพื่อศึกษาบทบาทของสถาบันการศึกษากับการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมตามวงจรชีวิตธุรกิจ (Business Life Cycle)
- 1.2.2) เพื่อศึกษาสมรรถนะ (Competency) ของสถาบันการศึกษา ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานอื่นๆ ที่มีอยู่ในสถาบันการศึกษา เช่น ศูนย์บ่มเพาะ อุทยานวิทยาศาสตร์ เป็นต้น เพื่อทราบถึงความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

¹ ข้อมูล ณ เดือนสิงหาคม 2561

- 1.2.3) เพื่อให้ได้ยุทธศาสตร์การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเด็นด้านสถาบันการศึกษากับการพัฒนา SME ที่สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลและทิศทางการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศไทย และแผนปฏิบัติการอันประกอบด้วยตัวอย่างโครงการต่างๆ ที่มีความเหมาะสม สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม
- 1.2.4) เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทยในประเด็นด้านสถาบันการศึกษากับการพัฒนา SME

1.3 กรอบแนวคิดและทฤษฎีในการจัดทำยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการ

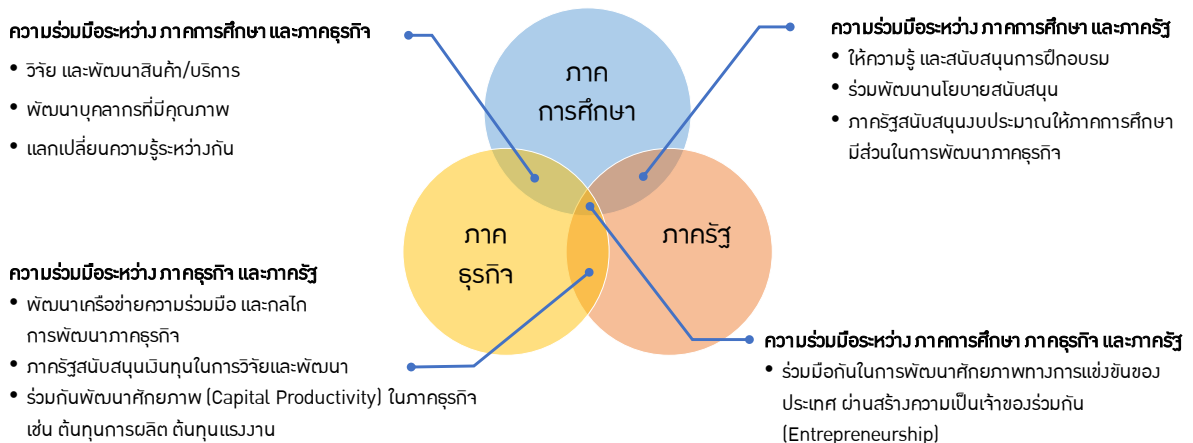
การส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ประกอบด้วยปัจจัยหลักหลายประการ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการสนับสนุนจากหลายภาคส่วนทั้งจากหน่วยงานภาครัฐ การประสานงานและสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชน สมาคมต่างๆ เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถดำเนินธุรกิจให้มีการเติบโตในแต่ละช่วงเวลาของการประกอบธุรกิจได้ ทั้งนี้ หน่วยงานในภาคการศึกษา ก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่สำคัญในการสนับสนุนผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ให้สามารถพัฒนาศักยภาพเพื่อก้าวสู่การแข่งขันในภาคธุรกิจได้อย่างยั่งยืนต่อไป

สำหรับกรอบแนวคิดในการศึกษางานจัดทำยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รายงานสาขา/รายพื้นที่/รายประเด็น: สถาบันการศึกษากับการพัฒนา SME ประกอบไปด้วยเนื้อหาใน 5 ส่วนดังต่อไปนี้

1.3.1 แนวคิดการสร้างความร่วมมือไตรภาคี (Triple Helix Model)

แนวคิดการสร้างความร่วมมือไตรภาคี เป็นการสร้างความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมกันจากทั้งภาคธุรกิจ ภาครัฐ และภาคการศึกษา โดยผู้ประกอบการ SME ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของภาคธุรกิจจะได้รับประโยชน์จากการสร้างความร่วมมือจากทั้ง 3 ภาคส่วนนี้เช่นกัน โดยแต่ละภาคส่วนมีบทบาทความร่วมมือกัน ทั้งในรูปแบบทวิภาคี และไตรภาคี และยกระดับจากสังคมความร่วมมือในภาคอุตสาหกรรม เข้าสู่การเป็นสังคมแห่งความร่วมมือในองค์ความรู้เป็นหลัก

แผนภาพที่ 1 บทบาทสำคัญของสถาบันในแต่ละภาคส่วน



ที่มา: Boosting the Innovation Potential in the Metropolitan area Through Triple Helix Interactions

โดยการสร้างความร่วมมือในแต่ละส่วน จะมีรูปแบบเบื้องต้น ดังนี้

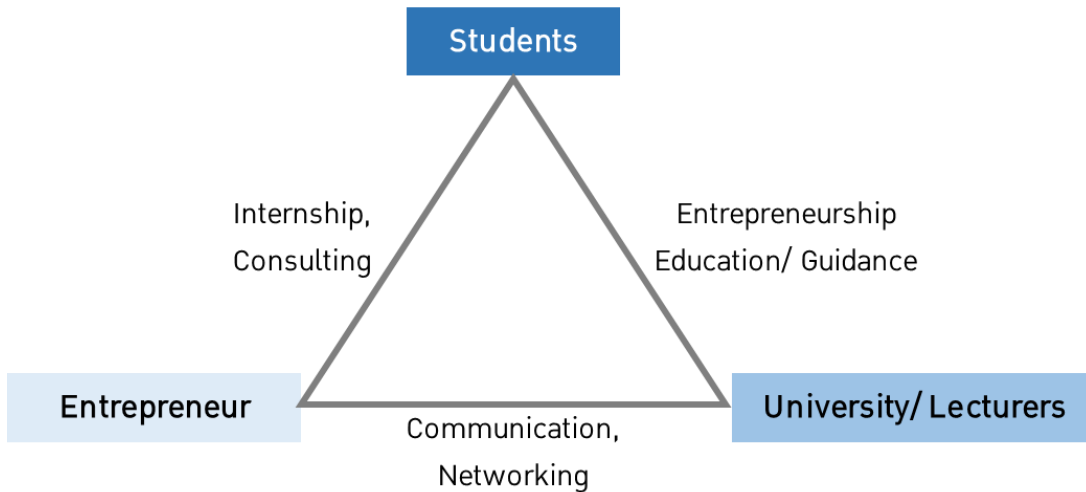
- 1) ความร่วมมือระหว่างภาคการศึกษาและภาคธุรกิจ หน่วยงานในภาคการศึกษา สามารถสร้างความร่วมมือกับภาคธุรกิจโดยการสนับสนุน และร่วมกันวิจัย พัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการต่างๆ ในภาคธุรกิจ อีกทั้งยังสามารถสร้างความร่วมมือกันในการพัฒนาบุคลากรที่มีคุณภาพเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมได้ด้วยเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการจัดฝึกอบรมโดยหน่วยงานภาคการศึกษา หรือการที่ภาคธุรกิจเปิดรับนักศึกษาเข้าร่วมฝึกงานในกิจการของตน ซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้และร่วมกันพัฒนาบุคลากรได้ในระยะยาว
- 2) ความร่วมมือระหว่างภาคการศึกษาและภาครัฐ การที่ภาคการศึกษามีความร่วมมือกับหน่วยงานในภาคธุรกิจแล้ว จะรับทราบถึงความต้องการ ปัญหาและอุปสรรค ในการดำเนินงานของภาคธุรกิจ ซึ่งบางส่วนมีความเชื่อมโยงกับด้านนโยบายที่เกี่ยวข้องกับบทบาทความรับผิดชอบของภาครัฐ โดยหน่วยงานในภาคการศึกษาสามารถรวบรวมประเด็นต่างๆ และเป็นตัวกลางในการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ เพื่อร่วมกันปรับแก้ประเด็นต่างๆ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับหน่วยงานในภาคธุรกิจได้ต่อไป รวมไปถึงการถ่ายทอดองค์ความรู้ใหม่ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนผู้ประกอบการให้แก่บุคลากรภาครัฐ เพื่อให้ภาครัฐสนับสนุนงบประมาณให้ภาคการศึกษาในการพัฒนาผู้ประกอบการ SME
- 3) ความร่วมมือระหว่างภาคธุรกิจและภาครัฐ หน่วยงานในภาคธุรกิจ สามารถพัฒนาศักยภาพและประสิทธิภาพการดำเนินงานในภาคธุรกิจ ผ่านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือภายในภาคอุตสาหกรรมเอง และการร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐในการนำเสนอนโยบายที่จะสนับสนุนหน่วยงานในภาคธุรกิจให้ออกไปแข่งขันกับนานาชาติได้ รวมไปถึงการที่ภาครัฐสนับสนุนเงินทุนในการวิจัยและพัฒนาแก่ภาคธุรกิจ เพื่อสร้างให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ ที่มีความโดดเด่น มีเอกลักษณ์ และมีคุณภาพได้อีกทางหนึ่งด้วย
- 4) ความร่วมมือแบบไตรภาคี เป็นการสร้างความเข้มแข็งของบทบาทการมีส่วนร่วมของหน่วยงานทั้ง 3 ส่วน คือ ภาครัฐ ภาคการศึกษา และภาคธุรกิจ เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนภาคธุรกิจของประเทศในภาพรวม โดยการร่วมมือกันสนับสนุน และดำเนินงานในรูปแบบต่างๆ ข้างต้น รวมไปถึงการสร้างความเป็นเจ้าของร่วมกันในการดำเนินงานดังกล่าวให้ประสบความสำเร็จโดยมองถึงภาพรวมของประเทศเป็นสำคัญ

จากแนวคิดการสร้างความร่วมมือไตรภาคีดังกล่าวข้างต้น ใช้เป็นแนวคิดหลักในการพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยอาศัยความร่วมมือจากส่วนงานต่างๆ โดยเฉพาะการพัฒนาบทบาทของหน่วยงานในภาคการศึกษา ในการสนับสนุนผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้มีศักยภาพในการแข่งขันต่อไป

1.3.2 แนวทางการดำเนินงานภายใต้แนวคิด Entrepreneurial University

การดำเนินงานของมหาวิทยาลัยภายใต้แนวคิด Entrepreneurial University คือ การปรับเปลี่ยนบทบาทของมหาวิทยาลัยจากเดิมที่มุ่งผลิตงานวิจัยเพื่อต่อยอดองค์ความรู้ในแขนงวิชาต่างๆ มาเป็นการมุ่งสร้างองค์ความรู้ที่เป็นแนวทางและนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาให้กับผู้ประกอบการ ทั้งนี้ ในการสร้างความร่วมมือของทั้ง 3 ภาคส่วน ประกอบด้วย นักศึกษา มหาวิทยาลัย/อาจารย์ และผู้ประกอบการ มีรูปแบบความร่วมมือในเบื้องต้น ดังนี้

แผนภาพที่ 2 กรอบแนวคิด Entrepreneurial University



ที่มา: Lambert Review of Business-University Collaboration

- 1) ความร่วมมือระหว่างนักศึกษา กับมหาวิทยาลัย/ อาจารย์ มหาวิทยาลัยและอาจารย์มีส่วนในการวางแผนหลักสูตร เพื่อส่งเสริมทักษะการเป็นผู้ประกอบการที่มากขึ้น โดยรูปแบบการเรียนการสอนของอาจารย์เปลี่ยนจากการมีผู้สอนคนเดียว เป็นการส่งเสริมให้นักศึกษาลงมือทำจริง เพื่อฝึกฝนให้นักศึกษามีทักษะที่สามารถหาความรู้ได้ด้วยตนเอง รู้จักการตั้งคำถาม การแก้ปัญหา และคิดค้นวิธีแก้ไขด้วยตนเอง รวมไปถึงส่งเสริมการสร้างทักษะต่างๆ ที่จำเป็นในการดำเนินธุรกิจ
- 2) ความร่วมมือระหว่างนักศึกษา กับผู้ประกอบการ สามารถสร้างความร่วมมือได้หลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็น การเชิญตัวแทนผู้ประกอบการมาให้ความรู้ในฐานะวิทยาการเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการประกอบธุรกิจ หรือ การสร้างหลักสูตรแนวใหม่โดยให้นักศึกษาทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาทางธุรกิจให้กับผู้ประกอบการ ภายใต้การกำกับดูแลของอาจารย์ในมหาวิทยาลัย โดยตัวนักศึกษาเอง สามารถนำความรู้ที่ได้จากการเรียนทฤษฎีต่างๆ ในห้องเรียนไปปรับใช้ รวมถึงการมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์กับผู้ประกอบการที่ประสบปัญหาและอุปสรรคจากการดำเนินธุรกิจ โดยสามารถนำความรู้การแก้ปัญหา และการปรับปรุงพัฒนาธุรกิจที่ได้จากการเข้าร่วมหลักสูตรไปปรับใช้กับธุรกิจในอนาคตได้ ส่วนผู้ประกอบการก็ได้รับความช่วยเหลือในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินธุรกิจโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย รวมถึงการมีแนวคิดใหม่ๆ ในการพัฒนาสินค้า/บริการจากนักศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่าง

นักศึกษาและผู้ประกอบการในการดำเนินงานจริง นอกจากนี้ แนวคิดอีกทางหนึ่งในการสร้างความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการกับนักศึกษา คือ การส่งเสริมให้นักศึกษาฝึกงานได้ปฏิบัติงานจริงในการดำเนินธุรกิจผ่านการฝึกงาน ไม่ว่าจะเป็นแบบฝึกงานภาคฤดูร้อน หรือสหกิจศึกษา ในขณะที่ผู้ประกอบการมีโอกาสคัดสรรแรงงานคุณภาพได้จากนักศึกษาที่ฝึกงานต่อไป

- 3) ความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการและมหาวิทยาลัย/ อาจารย์ สถาบันการศึกษาสามารถเข้าถึงผู้ประกอบการในแต่ละท้องถิ่นได้มากกว่ารัฐบาล จึงเป็นส่วนหนึ่งในการเข้าถึงปัญหา และช่วยพัฒนาเศรษฐกิจในแต่ละท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี โดยภาคธุรกิจเอง ยังได้รับความช่วยเหลือจากมหาวิทยาลัยที่มีการจัดตั้งศูนย์ให้บริการทางวิชาการต่างๆ โดยนํางานวิจัยที่ศึกษานั้นไปต่อยอดเชิงธุรกิจ รวมถึงการได้รับคำปรึกษาทางธุรกิจเช่นกัน อีกหนึ่งความร่วมมือหนึ่งระหว่างผู้ประกอบการและมหาวิทยาลัยคือ การสร้างความร่วมมือเพื่อจัดส่งนักศึกษาไปฝึกงานภายใต้หลักสูตรสหกิจศึกษา หรือฝึกงานภาคฤดูร้อน เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

จากแนวคิดการดำเนินนโยบายภายใต้ Entrepreneurial University ดังกล่าวข้างต้น สามารถนำไปใช้เป็นแนวคิดหลักในการพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยอาศัยความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆ เพื่อให้การพัฒนาผู้ประกอบการ SME ในแต่ละท้องถิ่นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

1.3.3 กรอบบทบาทความร่วมมือของสถาบันการศึกษากับผู้ประกอบการ SME

สำหรับบทบาทสำคัญของสถาบันการศึกษา คือ การถ่ายทอดและพัฒนาศักยภาพให้กับบุคลากรในกลุ่มต่างๆ ของประเทศ ตามหัวข้อความชำนาญของแต่ละสถาบัน ซึ่งการสนับสนุนให้สถาบันการศึกษามีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ก็เป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้ และร่วมพัฒนาบุคลากรในภาคธุรกิจอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งไม่ได้จำกัดองค์ความรู้เพียงในสถาบันการศึกษาเท่านั้น ทั้งนี้ จากการศึกษาค้นคว้าเบื้องต้นจากองค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organisation for Economic Cooperation and Development: OECD) และกระทรวงการคลังของประเทศอังกฤษ ได้กำหนดบทบาทความร่วมมือของสถาบันการศึกษาที่ให้การสนับสนุนแก่ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในรูปแบบต่างๆ ซึ่งสามารถสรุปได้เป็น 4 รูปแบบหลัก ดังนี้

- 1) **การถ่ายทอดความรู้ทางธุรกิจ (Knowledge Transfer)** สถาบันการศึกษามีบทบาทในการให้ข้อเสนอแนะ ร่วมกำหนดทิศทางการดำเนินธุรกิจ ให้คำปรึกษาในการดำเนินงาน เป็นศูนย์บ่มเพาะสำหรับผู้ประกอบการใหม่ ตรวจสอบประเมินธุรกิจ พร้อมทั้งให้คำแนะนำในการปรับปรุงธุรกิจ
- 2) **การพัฒนาสินค้า (Product Development)** สถาบันการศึกษาเป็นหน่วยงานหลักที่สำคัญในการร่วมพัฒนาสินค้ารูปแบบใหม่บนพื้นฐานเทคโนโลยี และนวัตกรรมที่สถาบันมีความชำนาญ ซึ่งสามารถสนับสนุนผู้ประกอบการในภาคธุรกิจได้ พร้อมทั้งมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการพัฒนาสินค้าให้ผู้ประกอบการมีพื้นฐานในการต่อยอด พัฒนาสินค้าของตนให้มีคุณภาพ หรือมีความหลากหลายมาก

ยิ่งขึ้น รวมไปถึงการบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญาที่ได้จากการศึกษาวิจัย พัฒนาสินค้าต่างๆ ร่วมกับผู้ประกอบการ ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งในการสร้างความเป็นเจ้าของร่วมกันของสถาบันการศึกษาและผู้ประกอบการอย่างเป็นรูปธรรม

- 3) **การสนับสนุนเงินทุนสำหรับงานวิจัย (Research Fund)** สถาบันการศึกษาเป็นหน่วยงานที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณสำหรับงานวิจัยจากหน่วยงานต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การทำงานวิจัยร่วมกับผู้ประกอบการจึงเป็นการสนับสนุนเงินทุนวิจัยสำหรับผู้ประกอบการทางอ้อม ซึ่งอาจเป็นการดำเนินการร่วมกันโดยสถาบันการศึกษาและผู้ประกอบการลงทุนร่วมกัน หรือสถาบันศึกษาลงทุนเองทั้งหมด โดยศึกษาในประเด็นที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการ เป็นต้น
- 4) **การพัฒนาบุคลากร (Human Resource Development)** เนื่องจากบทบาทหลักของสถาบันการศึกษาเป็นการให้ความรู้ และฝึกฝนทักษะความเชี่ยวชาญต่างๆ แก่นิสิต/นักศึกษาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น แนวทางการสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษากับผู้ประกอบการ SME สามารถทำได้โดยการ ถ่ายทอดการฝึกฝนทักษะ หรือองค์ความรู้ต่างๆ ให้นิสิต/นักศึกษาให้ตรงกับความต้องการของภาคเอกชน รวมถึงการขอความร่วมมือในการส่งนิสิต/นักศึกษาเข้าร่วมฝึกงาน เพื่อให้สัมผัสประสบการณ์และเรียนรู้จากผู้ประกอบการก่อนจบการศึกษา นอกจากนี้ สำหรับผู้ประกอบการที่ได้รับการพัฒนาให้มีศักยภาพแล้ว สามารถกลับมาเข้าร่วมเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ หรือให้คำปรึกษาแก่นิสิต/นักศึกษา เพื่อร่วมกันพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษาได้อีกทางหนึ่ง

ทั้งนี้ บทบาทความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษากับผู้ประกอบการ SME ได้มีการกำหนดเป็นระดับของความร่วมมือที่แตกต่างกันในแต่ละรูปแบบ โดยเบื้องต้น แบ่งออกเป็น 2 ระดับคือ ความร่วมมือระดับเบื้องต้น และความร่วมมือระดับสูง ดังภาพ

แผนภาพที่ 3 ตัวอย่างระดับความร่วมมือของสถาบันการศึกษากับผู้ประกอบการ SME



ที่มา: World Bank & OECD: Promoting University-Industry Collaboration in Developing Countries

1.3.4 กรอบแนวคิดการสนับสนุนผู้ประกอบการตามวงจรชีวิตธุรกิจ (Business Life Cycle)

จากบทบาทความร่วมมือของสถาบันการศึกษากับผู้ประกอบการ SME ในระยะต่างๆ นำมาปรับใช้กับการพัฒนาผู้ประกอบการในช่วงเวลาต่างๆ ที่แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับช่วงวงจรธุรกิจของผู้ประกอบการ โดยเบื้องต้น ได้แบ่งวงจรธุรกิจ (Business Life Cycle) ออกเป็น 5 ช่วง ตามแนวคิดของ Harvard Business Review: The Fives Stages of Small Business Growth ซึ่งประกอบด้วย ระยะเริ่มต้น ระยะเติบโต ระยะคงตัว ระยะขยายกิจการ และระยะปรับตัว โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) ระยะเริ่มต้น

การดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการในระยะเริ่มต้นมีอุปสรรคที่สำคัญ ได้แก่ เงินทุนหมุนเวียนไม่เพียงพอในการทำธุรกิจ ดังนั้น ผู้ประกอบการในระยะนี้ ควรมีการจัดการเงินทุนสำรองอย่างเคร่งครัด นอกจากนี้ ควรมีการวางแผนการตลาดให้รัดกุม และหาช่องทางในการมีกลุ่มลูกค้าหลักให้ได้ โดยสิ่งสำคัญคือ การเปิดรับความคิดเห็นจากผู้บริโภคในระยะเริ่มต้น เพื่อทราบถึงระดับความพึงพอใจและนำข้อเสียมารับปรุง ทั้งนี้ แหล่งเงินทุนที่ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ในระยะนี้ใช้ในการเริ่มกิจการ คือ เงินส่วนตัว จากครอบครัวและเพื่อน หรือธนาคาร หากต้องการแหล่งเงินทุนเพิ่มเติม อาจไม่ได้รับความช่วยเหลือจากธนาคารพาณิชย์มากนัก เนื่องจากยังมีหลักฐานทางการเงินไม่เพียงพอ จึงอาจต้องขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐที่พร้อมให้ความช่วยเหลือผู้ประกอบการในระยะเริ่มต้นธุรกิจ

2) ระยะเติบโต

ปัญหาที่ผู้ประกอบการในระยะเติบโตประสบคือการที่ไม่สามารถผลิตและส่งมอบสินค้า/บริการให้ลูกค้าที่เพิ่มมากขึ้นได้ทันตามระยะเวลาที่กำหนด เนื่องจากมีกำลังการผลิตไม่เพียงพอต่อความต้องการของลูกค้าที่เพิ่มขึ้น ผู้ประกอบการในระยะนี้ควรให้ความสำคัญกับประสิทธิภาพในการผลิตหรือการให้บริการ เพื่อตอบสนองความ

ต้องการของผู้บริโภคผ่านวิธีการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการลงทุนในเครื่องจักรเพิ่มขึ้นในส่วนของภาคธุรกิจ เพื่อเพิ่มความสามารถในการผลิตสินค้าในระยะเวลาเท่าเดิมให้ได้ปริมาณมากขึ้น และคุ้มค่าที่สุด หรือการพัฒนาแรงงาน เพื่อให้แรงงานมีการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นในส่วนของภาคการค้าและการบริการ โดยแหล่งเงินทุนในระยะนี้ จะมีแหล่งเงินทุนเพิ่มขึ้นมาจากผู้ประกอบการในระยะเริ่มต้นธุรกิจ โดยในระยะนี้ผู้ประกอบการมีเงินทุนจากธนาคาร ผลกำไร การมีหุ้นส่วน เนื่องจากมีระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจตามที่ธนาคารกำหนด รวมถึงการมีหลักฐานยอดขายและรายได้ต่างๆ เพื่อใช้เป็นหลักฐานยืนยันสถานะของธุรกิจ

3) ระยะคงตัว

ปัญหาและอุปสรรคของผู้ประกอบการในระยะคงตัวประสบคือ การพัฒนาสินค้าและบริการ โดยผลิตภัณฑ์มีลักษณะเดิมๆ และขาดความหลากหลาย เนื่องจากหลายสาเหตุ ไม่ว่าจะเป็ความต้องการของผู้บริโภคที่เปลี่ยนไป สินค้า/บริการประเภทเดิมที่ เริ่มไม่ตอบโจทย์ผู้บริโภค หรือส่วนแบ่งการตลาดที่ลดลงจากการเข้ามาแข่งขันของผู้ประกอบการรายอื่น ดังนั้น ผู้ประกอบการในระยะนี้จึงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาสินค้าและบริการให้มีความหลากหลายและตอบโจทย์ผู้บริโภคมากขึ้น รวมถึงการแปรรูปและต่อยอดผลิตภัณฑ์ต่างๆ เพื่อให้สามารถเข้าถึงตลาดใหม่ๆ นอกจากนี้ ควรมีการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ อาทิ การทำวิจัยในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต่างๆ ทำให้สามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างประสบความสำเร็จ

4) ระยะขยายกิจการ

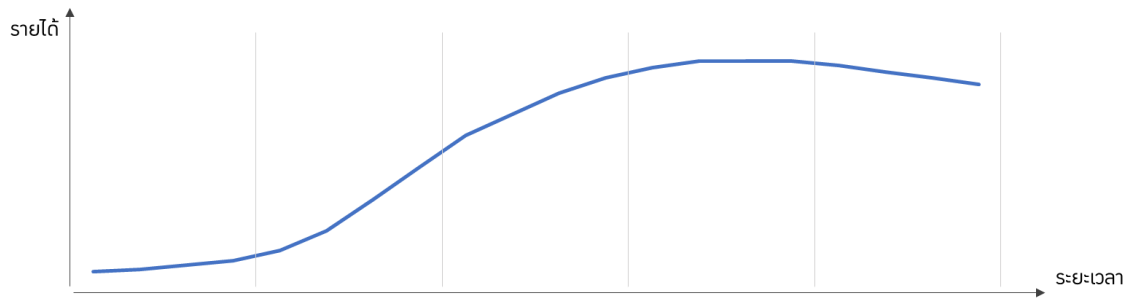
ในการขยายกิจการ อาจต้องมีการปรับกระบวนการดำเนินงานธุรกิจ มีการจ้างแรงงานเพิ่มขึ้น หรือมีการใช้เครื่องจักรทดแทนแรงงาน ซึ่งอาจต้องลงทุนเพิ่มขึ้น ในขณะที่พฤติกรรมหรือความต้องการของผู้บริโภคในปัจจุบันเปลี่ยนไป ดังนั้น ผู้ประกอบการในระยะนี้ จึงควรเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานให้รองรับการขยายกิจการ ขยายตลาดหรือขยายฐานลูกค้าได้อย่างเหมาะสม โดยควรเปรียบเทียบถึงต้นทุนที่อาจเกิดขึ้น และรายได้ที่จะได้รับการปรับโครงสร้างองค์กร รวมถึงคำนวณจุดคุ้มทุน (Break Even Point) นอกจากนี้ ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาสินค้า/บริการให้มีความทันสมัยและตรงกับความต้องการของกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย

5) ระยะปรับตัว

ปัญหาและอุปสรรคที่ผู้ประกอบการในระยะนี้ต้องเผชิญ คือ ยอดขายและกำไรที่ค่อนข้างคงที่ ไม่เพิ่มจากเดิมตามที่คาดการณ์ว่าควรจะมีการเติบโตในทุกๆ ปี ส่งผลให้แผนการขยายธุรกิจต่างๆ เป็นไปได้ยากกว่าเดิม ทั้งนี้ ผู้ประกอบการในระยะนี้ควรคำนึงถึงแนวทางการปรับตัวของกิจการ ไม่ว่าจะเป็นการหาโอกาสทางธุรกิจใหม่ๆ หรือการควบรวมกิจการอื่นๆ ที่อาจก่อให้เกิดรายได้ในอนาคต การเปลี่ยนแปลงของตลาด/เทคโนโลยี รวมถึงการพยายามลดต้นทุนต่างๆ เพื่อให้มีผลกำไรสะสมเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ ผู้ประกอบในระยะนี้อาจต้องเผชิญหน้ากับการตัดสินใจว่าจะดำเนินธุรกิจต่อไปและมีการวางแผนการบริหารจัดการอย่างรอบคอบและมีประสิทธิภาพ หรือการตัดสินใจขายกิจการให้กับนักลงทุนอื่นๆ ที่มีทุนและความพร้อมในการพัฒนากิจการต่อไป

ทั้งนี้ จากความแตกต่างของรูปแบบในการประกอบกิจการที่กล่าวมาข้างต้น ในแต่ละช่วงวงจรธุรกิจ จะประสบประเด็นปัญหาที่แตกต่างกันโดยมีตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 4 ตัวอย่างประเด็นปัญหาตามช่วงวงจรธุรกิจ



ประเด็นปัญหาในการดำเนินธุรกิจในแต่ละช่วง

ระยะเริ่มต้น	ระยะเติบโต	ระยะคงตัว	ระยะขยายกิจการ	ระยะปรับตัว
<ul style="list-style-type: none"> • มีเงินหมุนเวียนไม่เพียงพอในการทำธุรกิจ 	<ul style="list-style-type: none"> • ไม่สามารถผลิต/ส่งมอบสินค้า/บริการให้ลูกค้าได้ตามจำนวน/เวลาที่ตกลง 	<ul style="list-style-type: none"> • ธุรกิจขาดการจัดการสินค้าที่มีประสิทธิภาพ 	<ul style="list-style-type: none"> • กระบวนการดำเนินธุรกิจขาดประสิทธิภาพจากการปรับโครงสร้างที่จะรองรับการขยายกิจการ 	<ul style="list-style-type: none"> • ยอดขายและกำไรคงที่ไม่เติบโตตามที่คาดการณ์

ที่มา: Harvard Business Review : The Five Stages of Small Business Growth และการวิเคราะห์ของที่ปรึกษา

ทั้งนี้ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้ประกอบการสำหรับงานจัดทำยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการฯ จะนำข้อมูลจากการสำรวจสถานการณ์ของผู้ประกอบการในแต่ละช่วงธุรกิจมาเป็นข้อมูลตั้งต้น ในการวิเคราะห์และเชื่อมโยงกับสมรรถนะ ความเชี่ยวชาญ และโครงสร้างพื้นฐานของสถาบันการศึกษา และนำมาจัดทำเป็นยุทธศาสตร์การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเด็นสถาบันการศึกษากับการพัฒนา SME พร้อมทั้งข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อไป

1.3.5 แนวคิดการพัฒนาผู้ประกอบการ SME

จากแนวคิดการพัฒนา SME ในการศึกษาจัดทำยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รายงานสาขา/รายพื้นที่/รายประเด็น : การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่เมืองเล็ก (Hinterland) ของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พบว่าแนวคิดในการพัฒนา SME ประกอบด้วยปัจจัยหลักในการพัฒนา 6 ด้าน ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 5 กรอบแนวคิดการพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม



ที่มา: การวิเคราะห์ของทีปรึกษาจากงานจัดทำยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รายงานสาขา/รายพื้นที่/รายประเด็น : การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่เมืองเล็ก (Hinterland)

1) ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการบริการ (Product and Service Development)

การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการของผู้ประกอบการ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมสนับสนุนกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น สร้างชุมชนที่เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างงาน สร้างรายได้ ด้วยการนำทรัพยากรภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์และบริการที่มีคุณภาพ มีจุดเด่น มีความหลากหลายและมีมูลค่าเพิ่มเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ สอดคล้องกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตในท้องถิ่น รวมไปถึงการสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวที่ดึงดูดเงินตราจากทั้งในประเทศและต่างประเทศมาในพื้นที่ และส่งผลให้คนในท้องถิ่นมีงานทำและมีรายได้มากขึ้น โดยแนวทางการพัฒนาในเบื้องต้นผ่านการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับอาชีพของผู้ประกอบการที่เห็นได้อย่างชัดเจน เช่น การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นต้น

2) ด้านการพัฒนาช่องทางการกระจายสินค้าและระบบโลจิสติกส์ (Distribution channel and Logistics Development)

การพัฒนาระบบการคมนาคมขนส่งและโลจิสติกส์ที่ดี ส่งผลต่อการพัฒนาระบบอื่นๆ ด้วย เช่น การขนส่งที่ดีทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายผลิตภัณฑ์และบริการจากพื้นที่เมืองเล็กสู่เมืองใหญ่ ทำให้เกิดการกระจายรายได้มากขึ้น โดยแนวทางในการพัฒนาสามารถทำได้โดย 1) การพัฒนาและเพิ่มความหลากหลายของช่องทางการจำหน่ายสินค้า ช่วยให้ SME มีรายได้จากการจำหน่ายสินค้ามากขึ้น และ 2) การพัฒนาระบบโลจิสติกส์และการคมนาคมขนส่งสามารถช่วยพัฒนา SME ในพื้นที่ให้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากการขนส่งและระบบโลจิสติกส์นั้น เป็นส่วนหนึ่งของต้นทุนการดำเนินงานของ SME ซึ่งการมีระบบโลจิสติกส์และการคมนาคมขนส่งที่เพียงพอ มีประสิทธิภาพ สะดวกและปลอดภัย ทำให้เศรษฐกิจในพื้นที่นั้นเจริญเติบโตได้อย่างรวดเร็ว

3) ด้านการพัฒนาแรงงาน (Skilled Labour Development)

แรงงานเป็นหนึ่งในปัจจัยการผลิต (Factor of Production) ที่สำคัญเป็นอย่างมาก ซึ่งผู้ประกอบการ SME ควรได้รับการสนับสนุนการพัฒนาทักษะแรงงาน รวมถึงการจ้างแรงงานอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ เพื่อลดปัญหาการเคลื่อนย้ายแรงงานจากพื้นที่เมืองเล็กไปสู่เมืองหลักเป็นสำคัญ โดยการสนับสนุนด้านแรงงานนี้ สามารถทำได้โดยการส่งเสริมการศึกษา การให้ความรู้ด้านประกอบธุรกิจแก่ผู้ประกอบการ รวมไปถึงการสนับสนุนการทำงานของผู้อยู่อาศัย

4) ด้านการสนับสนุนทางการเงิน (Fund Raising)

ปัจจัยทางการเงินถือเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ส่งผลต่อการดำเนินธุรกิจในทุกระยะของการดำเนินธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็นระยะเริ่มต้น ระยะขยายกิจการ และระยะฟื้นฟูกิจการจากปัญหาหรือภัยพิบัติต่างๆ โดยหน่วยงานภาครัฐจะต้องมีแนวทางการสนับสนุนด้านการเงินแก่ผู้ประกอบการที่หลากหลาย มีความเหมาะสมกับผู้ประกอบการในแต่ละระยะ ซึ่งมีความต้องการและเงื่อนไขในการใช้เงินที่แตกต่างกันไป

5) ด้านการส่งเสริมการรวมกลุ่มของผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Communities)

การรวมกลุ่มของผู้ประกอบการช่วยสร้างเครือข่ายระหว่างผู้ผลิตสินค้าและบริการ เพื่อให้ผู้ผลิตมีอำนาจในการต่อรองกับตลาดมากขึ้น อีกทั้งยังช่วยกระจายความเสี่ยงในการดำเนินงาน ผ่านการสนับสนุนการรวมกลุ่มของผู้ประกอบการ ประโยชน์ที่ได้รับมีทั้งช่วยสร้างเครือข่ายระหว่างผู้ประกอบการ ช่วยให้มีการเข้าถึงห่วงโซ่อุปทานหรือแหล่งวัตถุดิบใหม่ๆ มากขึ้น สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้ และเทคนิคใหม่ๆ เพื่อเพิ่มโอกาสในการพัฒนาสินค้าและบริการ อีกทั้งยังสามารถลดต้นทุนในการผลิตได้ โดยการเติมเต็มห่วงโซ่อุปทานตามแต่ความถนัดของแต่ละผู้ประกอบการ

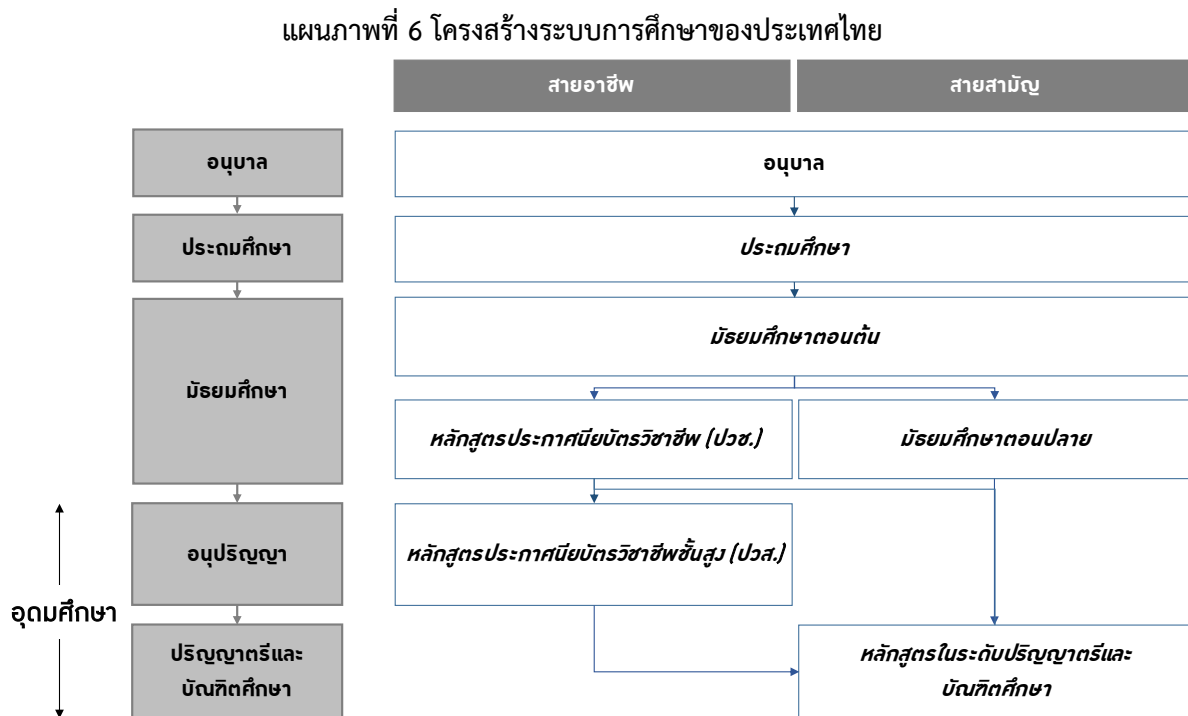
6) ด้านนโยบายการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME Development Policy)

การส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในแต่ละพื้นที่นั้น ปัจจัยหนึ่งที่สำคัญคือนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประเด็นดังกล่าว ซึ่งควรเอื้อประโยชน์ต่อการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการ รวมถึงไม่กีดกันการดำเนินธุรกิจเช่นกัน โดยแนวทางในการกำหนดนโยบายพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถทำได้ในหลายทางและควรสร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เช่น การกำหนดนโยบายส่งเสริมผู้ประกอบการ SME ผ่านสถาบันการศึกษา โดยการมีนโยบายให้สถาบันศึกษามีแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนผู้ประกอบการผ่านทางวิธีการต่างๆ เพื่อนำความพร้อมทางความรู้ บุคลากรและเทคโนโลยีต่างๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ เพื่อพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อไป เช่น การจัดอบรม/สัมมนาความรู้ในดำเนินธุรกิจ การให้คำปรึกษาธุรกิจ การสนับสนุนการพัฒนาสินค้า/บริการ รวมถึงการให้บริการห้องปฏิบัติการ และงานวิจัยต่างๆ

1.4 นิยามศัพท์ กลุ่มเป้าหมาย และพื้นที่ดำเนินการ

การศึกษานิยามศัพท์ กลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ดำเนินการแบ่งออกเป็น 4 ส่วนหลักเพื่อให้สอดคล้องกับการกำหนดกรอบในการศึกษา และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างการศึกษาของประเทศไทย โดยแบ่งออกเป็นโครงสร้างระบบการศึกษาของประเทศไทย นิยามของสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม การกำหนดสถาบันการศึกษาเป้าหมายและพื้นที่ดำเนินการ และวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป้าหมายและพื้นที่ดำเนินการ โดยมีผลการศึกษาดังต่อไปนี้

1.4.1 โครงสร้างระบบการศึกษาของประเทศไทย



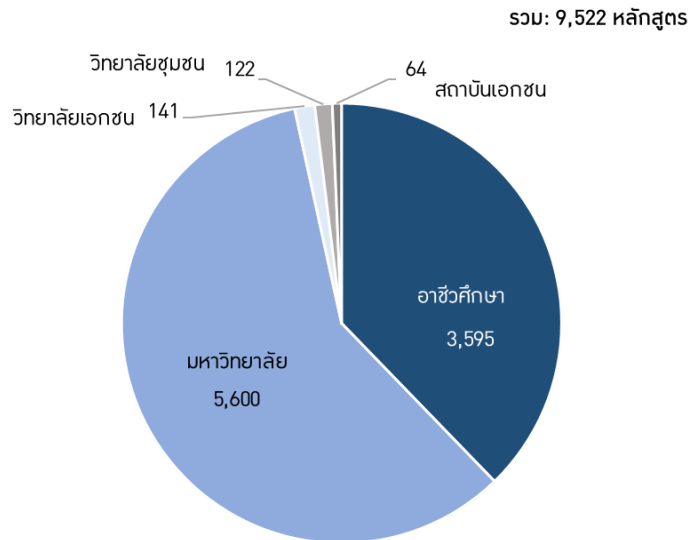
ที่มา: กระทรวงศึกษาธิการ และการวิเคราะห์ของทีปรีกษา

การศึกษารุ่นนี้ให้ความสำคัญกับสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเนื่องจากเป็นสถาบันในระดับที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยตรงผ่านทาง การวิจัยและพัฒนา การอบรมและพัฒนาผู้ประกอบการ และกิจกรรมอื่นๆ ที่สามารถบ่มเพาะผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้สามารถพัฒนาไปแข่งขันได้ ดังนั้น ขอบเขตในการศึกษารุ่นนี้ได้เลือกศึกษาสถาบันการศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และหลักสูตรในระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา ซึ่งสถาบันการศึกษาที่มีการจัดรูปแบบการเรียนการสอนดังกล่าว ประกอบด้วย มหาวิทยาลัย สถาบันอาชีวศึกษา วิทยาลัยเอกชน วิทยาลัยชุมชน และสถาบันเอกชน ซึ่งมีขอบเขตการดำเนินงานที่แตกต่างกันไป

เมื่อพิจารณาในแง่ของหลักสูตรระดับอุดมศึกษาที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาจำนวน 9,522 หลักสูตร พบว่า มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันการศึกษาที่มีจำนวนหลักสูตรมากที่สุด โดยมีหลักสูตรรวม 5,600 หลักสูตร หรือคิดเป็นร้อยละ 58.8 ของหลักสูตรทั้งหมด ตามมาด้วย

สถาบันอาชีวศึกษาที่มีหลักสูตรจำนวน 3,595 หลักสูตร หรือคิดเป็นร้อยละ 37.8 ส่วนวิทยาลัยเอกชน วิทยาลัยชุมชน และสถาบันเอกชนมีจำนวนหลักสูตรค่อนข้างน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับสถาบันการศึกษาสองประเภทข้างต้น โดยมีหลักสูตรจำนวน 141 หลักสูตร 122 หลักสูตร และ 64 หลักสูตรตามลำดับ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 1.5 ร้อยละ 1.3 และ ร้อยละ 0.7 ตามลำดับ

แผนภาพที่ 7 จำนวนหลักสูตรระดับอุดมศึกษาของสถาบันการศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการปี 2560



ที่มา: การวิเคราะห์ของทีปรึกษาจากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา
โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน และอื่นๆ

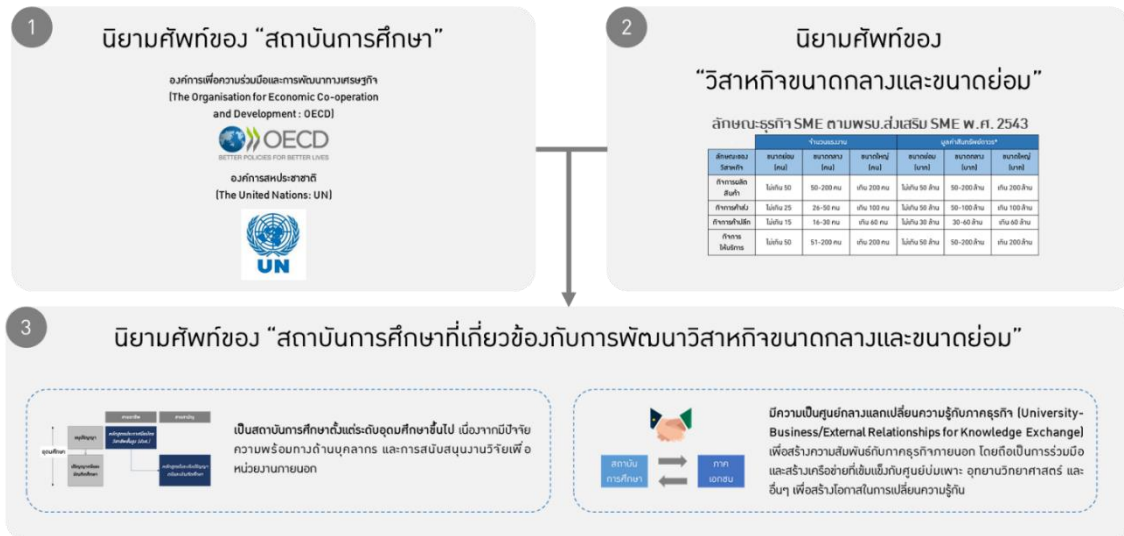
หมายเหตุ: การศึกษาในครั้งนี้ นับรวมเฉพาะสถาบันการศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาเท่านั้น และหลักสูตรในระดับอาชีวศึกษาพิจารณาตามสาขาวิชาที่มีการจัดการศึกษา

1.4.2 นิยามของสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ในการศึกษานิยามศัพท์ของสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สามารถแบ่งองค์ประกอบของนิยามศัพท์ 3 ประเด็น ประกอบด้วย

- 1) การศึกษานิยามศัพท์ของ “สถาบันการศึกษา”
- 2) การศึกษานิยามศัพท์ของ “วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม”
- 3) การศึกษานิยามศัพท์ของ “สถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม”

แผนภาพที่ 8 แนวทางการศึกษานิยามศัพท์ของสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม



1. การศึกษานิยามศัพท์ของสถาบันการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้บทวนนิยามศัพท์ของสถาบันการศึกษาจากหน่วยงานในต่างประเทศจำนวน 2 แหล่งข้อมูล ได้แก่ องค์กรเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) และ องค์กรสหประชาชาติ (UN) โดยมีผลการศึกษาดังนี้

- องค์กรเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (The Organization for Economic Co-operation and Development: OECD)

OECD ให้นิยามของสถาบันการศึกษาไว้ว่า สถาบันการศึกษา หมายถึง “สถานที่ที่มีการแนะนำแนวทางให้กับแต่ละบุคคล หรือมีการให้บริการด้านการศึกษากับแต่ละบุคคลหรือสถาบันการศึกษาอื่นๆ” หรือเป็นภาษาอังกฤษว่า “Education institutions are defined as entities that provide instructional services to individuals or education-related services to individuals and other educational institutions.”

- องค์กรสหประชาชาติ (The United Nations: UN)

UN ให้นิยามความหมายของสถาบันการศึกษาว่า สถาบันการศึกษา คือ สถาบันภายใต้การดำเนินการของภาคเอกชน ภาครัฐ ซึ่งประกอบด้วยทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา วิทยาลัย มหาวิทยาลัย และอาชีวศึกษา หรือเป็นภาษาอังกฤษว่า “Legislation should broadly define educational institutions, to include public and private institutions, primary and secondary schools, as well as colleges, universities, and vocational training.”

- **กระทรวงศึกษาธิการของประเทศไทย**

กระทรวงศึกษาธิการของประเทศไทยได้ให้คำนิยามของสถาบันการศึกษาว่า สถาบันการศึกษา คือ สถานที่ที่สร้างขึ้นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และฝึกอบรมซึ่งสถานศึกษามีชื่อเรียกต่างๆ กัน เช่น โรงเรียน สถาบันวิทยาลัย มหาวิทยาลัย เป็นต้น

2. การศึกษานิยามศัพท์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

จากประกาศตามกฎกระทรวงอุตสาหกรรม พ.ศ. 2545 ได้ให้คำนิยามของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ดังนี้

แผนภาพที่ 9 ลักษณะธุรกิจ SME ตามกฎกระทรวงกำหนดลักษณะของ SME พ.ศ. 2545

ลักษณะของวิสาหกิจ	จำนวนแรงงาน			มูลค่าสินทรัพย์ถาวร*		
	ขนาดย่อม (คน)	ขนาดกลาง (คน)	ขนาดใหญ่ (คน)	ขนาดย่อม (บาท)	ขนาดกลาง (บาท)	ขนาดใหญ่ (บาท)
กิจการผลิตสินค้า	ไม่เกิน 50	50-200 คน	เกิน 200 คน	ไม่เกิน 50 ล้าน	50-200 ล้าน	เกิน 200 ล้าน
กิจการค้าส่ง	ไม่เกิน 25	26-50 คน	เกิน 50 คน	ไม่เกิน 50 ล้าน	50-100 ล้าน	เกิน 100 ล้าน
กิจการค้าปลีก	ไม่เกิน 15	16-30 คน	เกิน 30 คน	ไม่เกิน 30 ล้าน	30-60 ล้าน	เกิน 60 ล้าน
กิจการให้บริการ	ไม่เกิน 50	51-200 คน	เกิน 200 คน	ไม่เกิน 50 ล้าน	50-200 ล้าน	เกิน 200 ล้าน

หมายเหตุ: * มูลค่าสินทรัพย์ถาวรไม่รวมที่ดิน

ที่มา: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

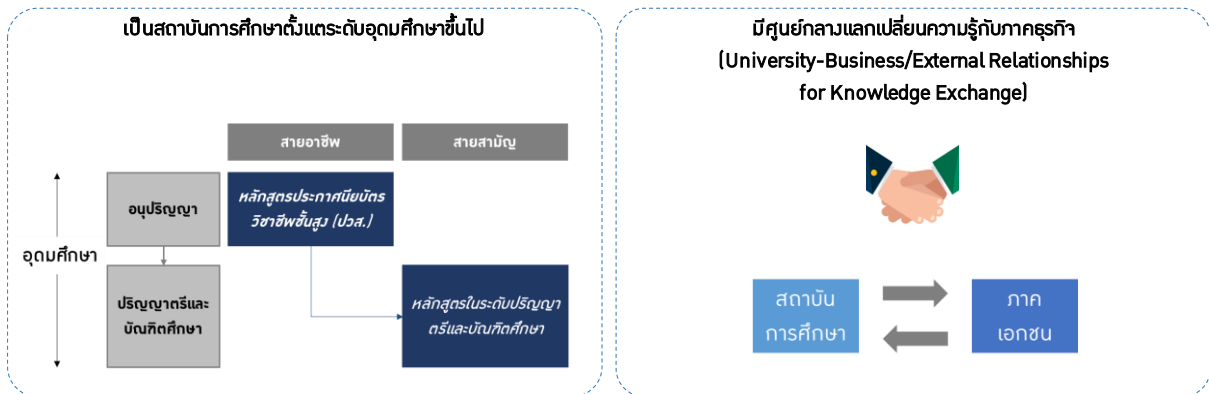
ทั้งนี้ ในแต่ละกิจการของ SME มีนิยามที่แตกต่างกัน โดย สสว. ได้ให้ความหมายของแต่ละกิจการ ดังนี้

- **กิจการผลิตสินค้า** หมายถึง การผลิตที่เป็นลักษณะของการประกอบการอุตสาหกรรมทุกประเภท โดยความหมายที่เป็นสากลของการผลิตก็คือ การเปลี่ยนรูปวัตถุดิบให้เป็นผลิตภัณฑ์ชนิดใหม่ด้วยเครื่องจักรกล หรือเคมีภัณฑ์ โดยไม่คำนึงว่างานนั้นทำโดยเครื่องจักรหรือด้วยมือ ทั้งนี้ กิจการผลิตสินค้าในที่นี้รวมถึงการแปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตรอย่างง่ายที่มีลักษณะเป็นอุตสาหกรรมการผลิตที่มีลักษณะเป็นวิสาหกิจชุมชน และการผลิตที่เป็นการประกอบอุตสาหกรรมในครัวเรือน
- **กิจการค้าส่ง** หมายถึง การขายสินค้าใหม่และสินค้าใช้แล้วให้แก่ผู้ค้าปลีก ผู้ใช้ในงานอุตสาหกรรม งานพาณิชย์กรรม สถาบัน ผู้ใช้ในงานวิชาชีพ และรวมทั้งการขายให้แก่ผู้ค้าส่งด้วยตนเอง
- **กิจการค้าปลีก** หมายถึง การขายโดยไม่มีการเปลี่ยนรูปสินค้าทั้งสินค้าใหม่และสินค้าใช้แล้วให้กับประชาชนทั่วไป เพื่อการบริโภคหรือการใช้ประโยชน์เฉพาะส่วนบุคคลในครัวเรือน การค้าในที่นี้มีความหมายรวมถึง การเป็นนายหน้าหรือตัวแทนการซื้อขาย สถาบันบริการน้ำมัน และสหกรณ์ผู้บริโภค
- **กิจการบริการ** หมายความครอบคลุมถึง การศึกษา สุขภาพ บันเทิง ขนส่ง ก่อสร้างและอสังหาริมทรัพย์ โรงแรมและที่พัก ภัตตาคาร การให้บริการเช่าสิ่งบันเทิงและการพักผ่อนหย่อนใจ การให้บริการส่วนบุคคล บริการในครัวเรือน บริการที่ให้กับธุรกิจ การซ่อมแซมทุกชนิด และการท่องเที่ยวและธุรกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการท่องเที่ยว

3. การศึกษานิยามศัพท์ของสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

จากการศึกษานิยามศัพท์ของสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมพบว่า คุณลักษณะที่สำคัญ ประกอบไปด้วย 2 กิจกรรมหลัก ดังนี้

แผนภาพที่ 10 ปัจจัยหลักของสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม



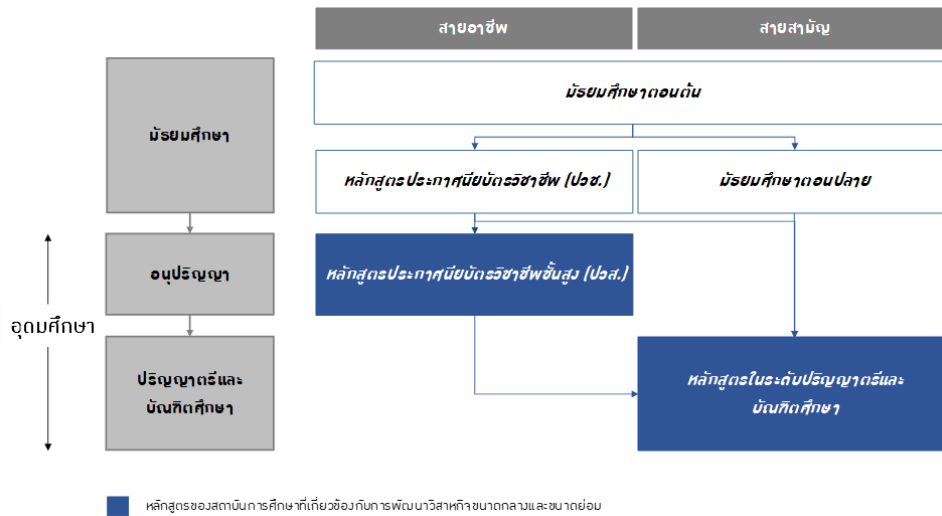
ที่มา: Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) และกระทรวงศึกษาธิการ

- เป็นสถาบันการศึกษาที่มีการสอนในระดับอุดมศึกษา

การศึกษาครั้งนี้จะให้ความสำคัญกับสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษา เนื่องจากมีปัจจัยความพร้อมด้านบุคลากร เครื่องมือ อุปกรณ์ ห้องปฏิบัติการ และงานวิจัยที่สามารถนำไปต่อยอดในเชิงธุรกิจได้ ซึ่งมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมและการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ให้มีศักยภาพและขีดความสามารถเพิ่มขึ้น

จากการศึกษาโครงสร้างระบบการศึกษาของประเทศไทย และนิยามของสถาบันระดับอุดมศึกษาสามารถนำมากำหนดขอบเขตสถาบันการศึกษาเพื่อดำเนินการได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) มหาวิทยาลัย ซึ่งมีการสอนในระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี ได้แก่ ประกาศนียบัตรบัณฑิตปริญญาโท ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง และปริญญาเอก 2) สถาบันอาชีวศึกษา เปิดสอนในหลักสูตรอนุปริญญา หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

แผนภาพที่ 11 โครงสร้างระบบการศึกษาของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับ SME



ที่มา: กระทรวงศึกษาธิการ

- **มีความเป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนความรู้กับภาคธุรกิจ**

สถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม นอกจากเป็นสถาบันที่มีการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับอุดมศึกษาแล้ว ควรมีความเป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนความรู้กับภาคธุรกิจอีกด้วย เพื่อสร้างความสัมพันธ์กับภาคธุรกิจภายนอก โดยถือเป็นการร่วมมือและการสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็งกับมหาวิทยาลัยและหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัย เช่น ศูนย์บ่มเพาะ อุทยานวิทยาศาสตร์ หรือ คณะต่างๆ เพื่อสร้างโอกาสในการแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกัน ทั้งนี้ ปัจจัยสำคัญในการเป็นสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม คือ ต้องมีเป้าหมายในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม เช่น การแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างผู้ประกอบการและสถาบันการศึกษา การส่งเสริมการพัฒนาสินค้า/บริการ การให้คำปรึกษา รวมถึงการช่วยเหลือด้านวิจัย การให้บริการห้องปฏิบัติการ/ห้องทดลอง เพื่อพัฒนามาตรฐานสินค้า/บริการ เป็นต้น

1.4.3 สถาบันการศึกษาเป้าหมาย และพื้นที่ดำเนินการ

จากขอบเขตนิยามของสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สามารถกำหนดสถาบันการศึกษาเป้าหมายในการศึกษาครั้งนี้จำนวน 40 สถาบันจากหลักเกณฑ์ 3 ส่วน ประกอบด้วย การกระจายสถาบันการศึกษาเป้าหมายครอบคลุมทุกภูมิภาคของประเทศไทย ศักยภาพทางด้านวิชาการและการศึกษาสูง และการมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อให้ได้สถาบันการศึกษาเป้าหมายที่ครอบคลุมในทุกภูมิภาคทั้งกรุงเทพมหานคร ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ และมีความเป็นเลิศทางด้านวิชาการ การจัดการเรียนการสอน และการวิจัย สามารถเป็นกรณีตัวอย่างด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้ ตลอดจนเป็นสถาบันการศึกษาที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนา

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมตามวงจรชีวิตธุรกิจ รวมถึงมีโครงสร้างพื้นฐาน และสมรรถนะที่เหมาะสมในการสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยสถาบันการศึกษาเป้าหมาย และพื้นที่ดำเนินการ สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ มหาวิทยาลัยเป้าหมาย จำนวน 25 สถาบัน และสถาบันอาชีวศึกษาเป้าหมาย จำนวน 15 สถาบัน

1.4.3.1 มหาวิทยาลัยเป้าหมาย และพื้นที่ดำเนินการ

เมื่อพิจารณาศักยภาพทางด้านวิชาการและการศึกษาจาก QS Ranking และ uniRank รวมถึงบทบาทในการร่วมส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยพิจารณาจากโครงสร้างพื้นฐานสำหรับการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ได้แก่ ศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจ/ อุทยานวิทยาศาสตร์/ สำนักงานเทคโนโลยี/ หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยเฉพาะ และยังคงดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน โดยผลการกำหนดมหาวิทยาลัยเป้าหมายแจกแจงตามลำดับของแต่ละภูมิภาคแยกกัน การศึกษาคั้งนี้ได้จัดแบ่งมหาวิทยาลัยในประเทศไทยจำแนกตามภูมิภาคออกเป็น 5 ภูมิภาค ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ดังต่อไปนี้

โดยจัดแบ่งมหาวิทยาลัยเป้าหมายจำนวน 25 แห่ง กระจายไปยังแต่ละภูมิภาคตามสัดส่วนของมหาวิทยาลัยทั้งหมดที่ตั้งอยู่ในภูมิกษณัณันั้นๆ เพื่อให้สามารถกระจายขนาดตัวอย่างตามความสามารถในการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้อย่างเหมาะสม โดยหากแบ่งสัดส่วนของมหาวิทยาลัยเป้าหมายทั้ง 25 แห่งตามจำนวนมหาวิทยาลัยทั้งหมดที่ตั้งอยู่ในแต่ละภูมิภาค พบว่า กรุงเทพมหานครเป็นภูมิภาคที่มีมหาวิทยาลัยเป้าหมายจำนวนมากที่สุด คิดเป็น 8 แห่ง ตามด้วยภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือภูมิภาคละ 5 แห่ง ส่วนภาคเหนือมีจำนวน 4 แห่ง และภาคใต้จำนวน 3 แห่ง

ตารางที่ 1 จำนวนมหาวิทยาลัยเป้าหมายจำแนกตามภูมิภาค

ภูมิภาค	จำนวนสถาบันการศึกษา	ร้อยละ (%)	จำนวนสถาบันการศึกษาเป้าหมาย
กรุงเทพมหานคร	42	33.6%	7
ภาคกลาง	26	20.8%	6
ภาคเหนือ	18	14.4%	4
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	26	20.8%	5
ภาคใต้	13	10.4%	3
รวม	125	100%	25

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา

ในส่วนของกรุงเทพมหานคร มีมหาวิทยาลัยเป้าหมายจำนวน 8 แห่งประกอบไปด้วย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และมหาวิทยาลัยศิลปากร โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 มหาวิทยาลัยเป้าหมายในกรุงเทพมหานคร

อันดับ	สถาบันการศึกษา	จังหวัด	หน่วยงานให้บริการ SME
1	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	กรุงเทพฯ	หน่วยบ่มเพาะวิสาหกิจแห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	กรุงเทพฯ	สำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาและ บ่มเพาะวิสาหกิจ
3	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	กรุงเทพฯ	สำนักงานบริการวิชาการ
4	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า ธนบุรี	กรุงเทพฯ	สำนักงานเทคโนโลยี SME
5	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง	กรุงเทพฯ	ศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจ
6	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ	กรุงเทพฯ	ศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจ
7	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	กรุงเทพฯ	ศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจ

ที่มา: QS Ranking uniRank เว็บไซต์ของมหาวิทยาลัย และสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา

มหาวิทยาลัยเป้าหมายในภาคกลางจำนวน 6 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม และมหาวิทยาลัยรังสิต โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 มหาวิทยาลัยเป้าหมายในภาคกลาง

อันดับ	สถาบันการศึกษา	จังหวัด	หน่วยงานให้บริการ SME
1	มหาวิทยาลัยมหิดล	นครปฐม	ศูนย์บริหารทรัพย์สินทางปัญญา
2	มหาวิทยาลัยศิลปากร	กรุงเทพฯ	ศูนย์บ่มเพาะธุรกิจ
3	มหาวิทยาลัยบูรพา	ชลบุรี	หน่วยจัดการทรัพย์สินทางปัญญา และบ่มเพาะวิสาหกิจ
4	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี	ปทุมธานี	หน่วยบ่มเพาะวิสาหกิจ
5	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม	นครปฐม	ศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจ
6	มหาวิทยาลัยรังสิต	ปทุมธานี	สำนักบ่มเพาะธุรกิจ

ที่มา: QS Ranking uniRank เว็บไซต์ของมหาวิทยาลัย และสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา

มหาวิทยาลัยเป้าหมายในภาคเหนือจำนวน 4 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยนเรศวร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ และมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4 มหาวิทยาลัยเป้าหมายในภาคเหนือ

อันดับ	สถาบันการศึกษา	จังหวัด	หน่วยงานให้บริการ SME
1	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	เชียงใหม่	หน่วยจัดการทรัพย์สินทางปัญญา และถ่ายทอดเทคโนโลยี
2	มหาวิทยาลัยนเรศวร	พิษณุโลก	สถาบันบ่มเพาะวิสาหกิจ
3	มหาวิทยาลัยแม่โจ้	เชียงใหม่	หน่วยบ่มเพาะวิสาหกิจ
4	มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง	เชียงราย	หน่วยบ่มเพาะวิสาหกิจ

ที่มา: QS Ranking uniRank เว็บไซต์ของมหาวิทยาลัย และสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา

มหาวิทยาลัยเป้าหมายในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี และมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5 มหาวิทยาลัยเป้าหมายในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

อันดับ	สถาบันการศึกษา	จังหวัด	หน่วยงานให้บริการ SME
1	มหาวิทยาลัยขอนแก่น	ขอนแก่น	สำนักงานอุทยานวิทยาศาสตร์
2	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	มหาสารคาม	ศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจ
3	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี	นครราชสีมา	ศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจ
4	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี	อุบลราชธานี	ศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจ
5	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา	นครราชสีมา	ศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจ

ที่มา: QS Ranking uniRank เว็บไซต์ของมหาวิทยาลัย และสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา

มหาวิทยาลัยเป้าหมายในภาคใต้จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ และมหาวิทยาลัยทักษิณ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

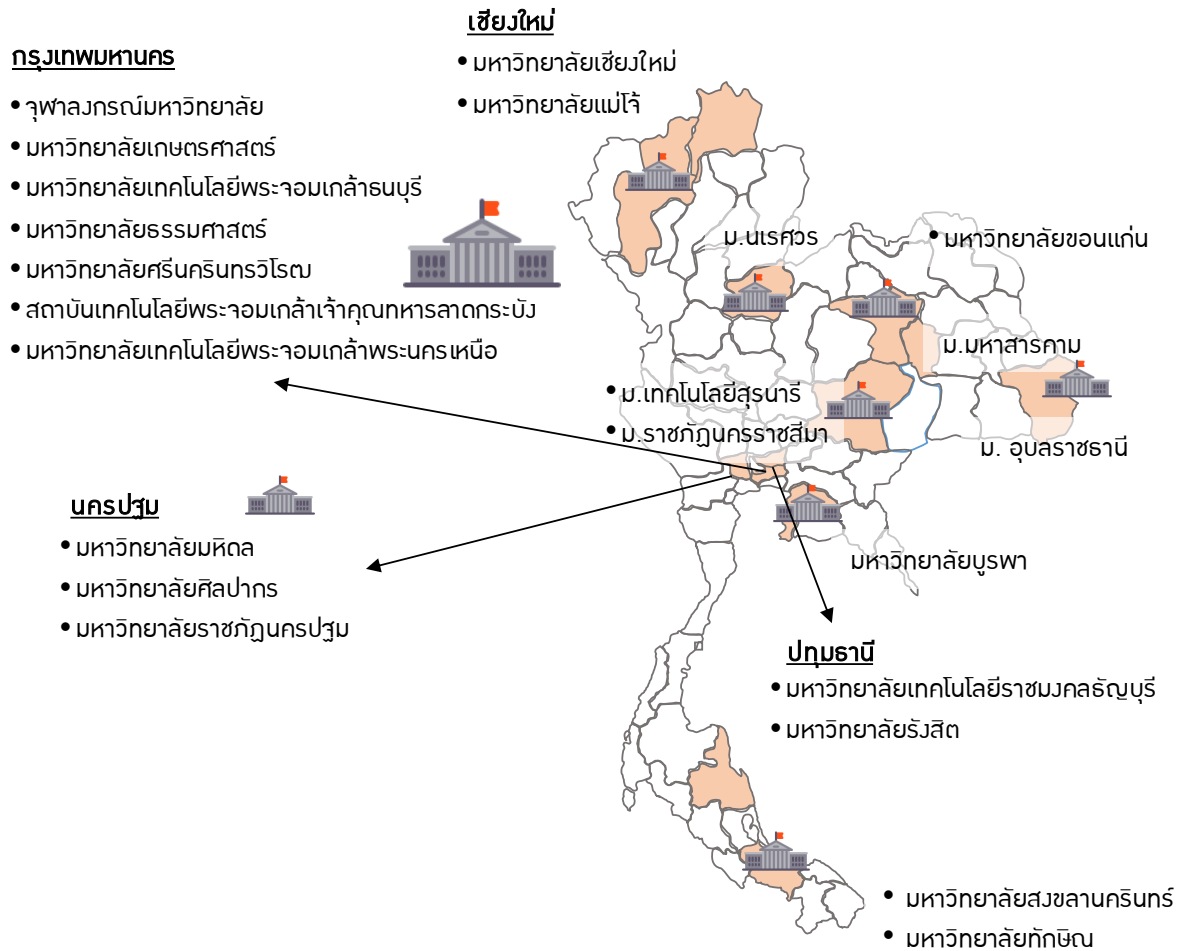
ตารางที่ 6 มหาวิทยาลัยเป้าหมายในภาคใต้

อันดับ	สถาบันการศึกษา	จังหวัด	หน่วยงานให้บริการ SME
1	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	สงขลา	ศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจ อุทยานวิทยาศาสตร์
2	มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์	นครศรีธรรมราช	อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
3	มหาวิทยาลัยทักษิณ	สงขลา	สำนักบ่มเพาะวิชาการเพื่อวิสาหกิจ ในชุมชน

ที่มา: QS Ranking uniRank เว็บไซต์ของมหาวิทยาลัย และสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา

โดยสรุป มหาวิทยาลัยเป้าหมายทั้งหมด 25 แห่งกระจายครอบคลุมทั้ง 5 ภูมิภาคในประเทศไทย ตั้งอยู่ในพื้นที่ 13 จังหวัด ดังแสดงในแผนภาพที่ 12

แผนภาพที่ 12 การกำหนดมหาวิทยาลัยเป้าหมาย



จากลักษณะรูปแบบการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยเป้าหมาย แบ่งกลุ่มของมหาวิทยาลัยได้เป็น 2 กลุ่มย่อย คือ มหาวิทยาลัยระดับชาติ และมหาวิทยาลัยระดับภูมิภาค ซึ่งมีความแตกต่างในด้านความพร้อมและรูปแบบของหน่วยงานที่ให้บริการแก่ SME ที่ต่างกันไป โดยมหาวิทยาลัยระดับชาติ จะหมายถึงมหาวิทยาลัยที่ตั้งอยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานครทั้งหมด รวมถึงมหาวิทยาลัยมหิดล และมหาวิทยาลัยศิลปากร ซึ่งมีวิทยาเขตอยู่ในพื้นที่จังหวัดนครปฐมเป็นหลัก แต่ก็มีพื้นที่ดำเนินงานหลักอยู่ในกรุงเทพมหานครเช่นกัน ส่วนมหาวิทยาลัยที่ตั้งอยู่ในพื้นที่อื่นๆ จัดอยู่ในกลุ่มมหาวิทยาลัยระดับภูมิภาค

1.4.3.2 สถาบันอาชีวศึกษาเป้าหมาย และพื้นที่ดำเนินการ

เมื่อพิจารณาศักยภาพทางด้านวิชาการและการศึกษาจากอัตราการเรียนต่อและมิจานทำของผู้สำเร็จการศึกษา รวมถึงบทบาทในการร่วมส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยพิจารณาจากโครงสร้างพื้นฐานสำหรับการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ได้แก่ ศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจ/อุทยานวิทยาศาสตร์/สำนักงานเทคโนโลยี/หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา SME โดยเฉพาะ และยังคงดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน โดยผลการกำหนดสถาบันอาชีวศึกษาเป้าหมายแจกแจงตามลำดับของแต่ละภูมิภาคแยกกัน การศึกษาครั้งนี้แบ่งภูมิภาคออกเป็น 5 ภูมิภาค ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ดังต่อไปนี้

จากหลักเกณฑ์การกระจายสถาบันการศึกษาเป้าหมายครอบคลุมทุกภูมิภาคของประเทศไทย สามารถจัดแบ่งสถาบันอาชีวศึกษาเป้าหมายทั้ง 15 แห่ง ไปยังแต่ละภูมิภาคตามสัดส่วนของสถาบันอาชีวศึกษาทั้งหมดที่ตั้งอยู่ในภูมิภาคนั้นๆ เพื่อให้สามารถกระจายขนาดตัวอย่างตามความสามารถในการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้อย่างเหมาะสม โดยหากแบ่งสัดส่วนของสถาบันอาชีวศึกษาเป้าหมายทั้ง 15 แห่งตามจำนวนสถาบันอาชีวศึกษาทั้งหมดที่ตั้งอยู่ในแต่ละภูมิภาค พบว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสถาบันอาชีวศึกษาเป้าหมายจำนวนมากที่สุด คิดเป็น 5 แห่ง ตามด้วยภาคกลางมีจำนวน 4 แห่ง ส่วนภาคเหนือ ภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร มีจำนวนเท่ากัน คือ 2 แห่ง

ตารางที่ 4 จำนวนสถาบันอาชีวศึกษาเป้าหมายจำแนกตามภูมิภาค

ภูมิภาค	จำนวนสถาบันการศึกษา	ร้อยละ (%)	จำนวนสถาบันการศึกษาเป้าหมาย
กรุงเทพมหานคร	101	11.1%	2
ภาคกลาง	232	25.4%	4
ภาคเหนือ	140	15.4%	2
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	299	32.8%	5
ภาคใต้	140	15.4%	2
รวม	912	100%	15

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และการวิเคราะห์ของทีปรึกษา

ในส่วนของกรุงเทพมหานคร กำหนดสถาบันอาชีวศึกษาเป้าหมายจำนวน 2 แห่ง ประกอบไปด้วย วิทยาลัย
 พณิชยการเชตุพน และวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอี่ยมละออ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5 สถาบันอาชีวศึกษาเป้าหมายในกรุงเทพมหานคร

อันดับ	สถาบันการศึกษา	จังหวัด	ศูนย์บ่มเพาะ
1	วิทยาลัยพณิชยการเชตุพน	กรุงเทพฯ	ศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจเพื่อการศึกษา
2	วิทยาลัยอาชีวศึกษาเอี่ยมละออ	กรุงเทพฯ	ศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจเพื่อการศึกษา

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เว็บไซต์ของสถาบันการศึกษา และการวิเคราะห์ของที่ปรึกษา

สถาบันอาชีวศึกษาเป้าหมายในภาคกลางมีจำนวน 4 แห่ง ประกอบด้วย วิทยาลัยสารพัดช่าง
 พระนครศรีอยุธยา วิทยาลัยอาชีวศึกษาชลบุรี วิทยาลัยเทคนิคนครปฐม และวิทยาลัยเทคนิคอุตสาหกรรมยานยนต์
 โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 6 สถาบันอาชีวศึกษาเป้าหมายภาคกลาง

อันดับ	สถาบันการศึกษา	จังหวัด	ศูนย์บ่มเพาะ
1	วิทยาลัยสารพัดช่างพระนครศรีอยุธยา	พระนครศรีอยุธยา	ศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจเพื่อการศึกษา
2	วิทยาลัยอาชีวศึกษาชลบุรี	ชลบุรี	ศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจ
3	วิทยาลัยเทคนิคนครปฐม	นครปฐม	ศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา
4	วิทยาลัยเทคนิคอุตสาหกรรมยานยนต์	พระนครศรีอยุธยา	ศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจ

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เว็บไซต์ของสถาบันการศึกษา และการวิเคราะห์ของที่ปรึกษา

สถาบันอาชีวศึกษาเป้าหมายในภาคเหนือจำนวน 2 แห่ง ประกอบด้วย วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี เชียงใหม่ และวิทยาลัยเทคนิคลำปาง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 10 สถาบันอาชีวศึกษาเป้าหมายในภาคเหนือ

อันดับ	สถาบันการศึกษา	จังหวัด	ศูนย์บ่มเพาะ
1	วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี เชียงใหม่	เชียงใหม่	ศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจเพื่อการศึกษา
2	วิทยาลัยเทคนิคลำปาง	ลำปาง	ศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจ

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เว็บไซต์ของสถาบันการศึกษา และการวิเคราะห์ของที่ปรึกษา

สถาบันอาชีวศึกษาเป้าหมายในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งหมด 5 แห่ง ประกอบด้วย วิทยาลัยเทคนิคเขาวง วิทยาลัยเทคนิคกันทรลักษณ์ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีอุดรธานี วิทยาลัยเทคนิคนครขอนแก่นและวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุรินทร์ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 11 สถาบันอาชีวศึกษาเป้าหมายในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

อันดับ	สถาบันการศึกษา	จังหวัด	ศูนย์บ่มเพาะ
1	วิทยาลัยเทคนิคเขาวง	กาฬสินธุ์	ศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาแบบครบวงจร
2	วิทยาลัยเทคนิคกันทรลักษณ์	ศรีสะเกษ	ศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษาแบบครบวงจร
3	วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีอุดรธานี	อุดรธานี	ศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจเพื่อการศึกษา
4	วิทยาลัยเทคนิคนครขอนแก่น*	ขอนแก่น	ศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการ
5	วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุรินทร์	สุรินทร์	ศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการ

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เว็บไซต์ของสถาบันการศึกษา และการวิเคราะห์ของที่ปรึกษา

หมายเหตุ: *วิทยาลัยสารพัดช่างขอนแก่นเปลี่ยนชื่อเป็นวิทยาลัยเทคนิคนครขอนแก่น

สถาบันอาชีวศึกษาเป้าหมายในภาคใต้จำนวน 2 แห่ง ประกอบด้วย วิทยาลัยเทคนิคชุมพร และ วิทยาลัยเทคนิคสุราษฎร์ธานี โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

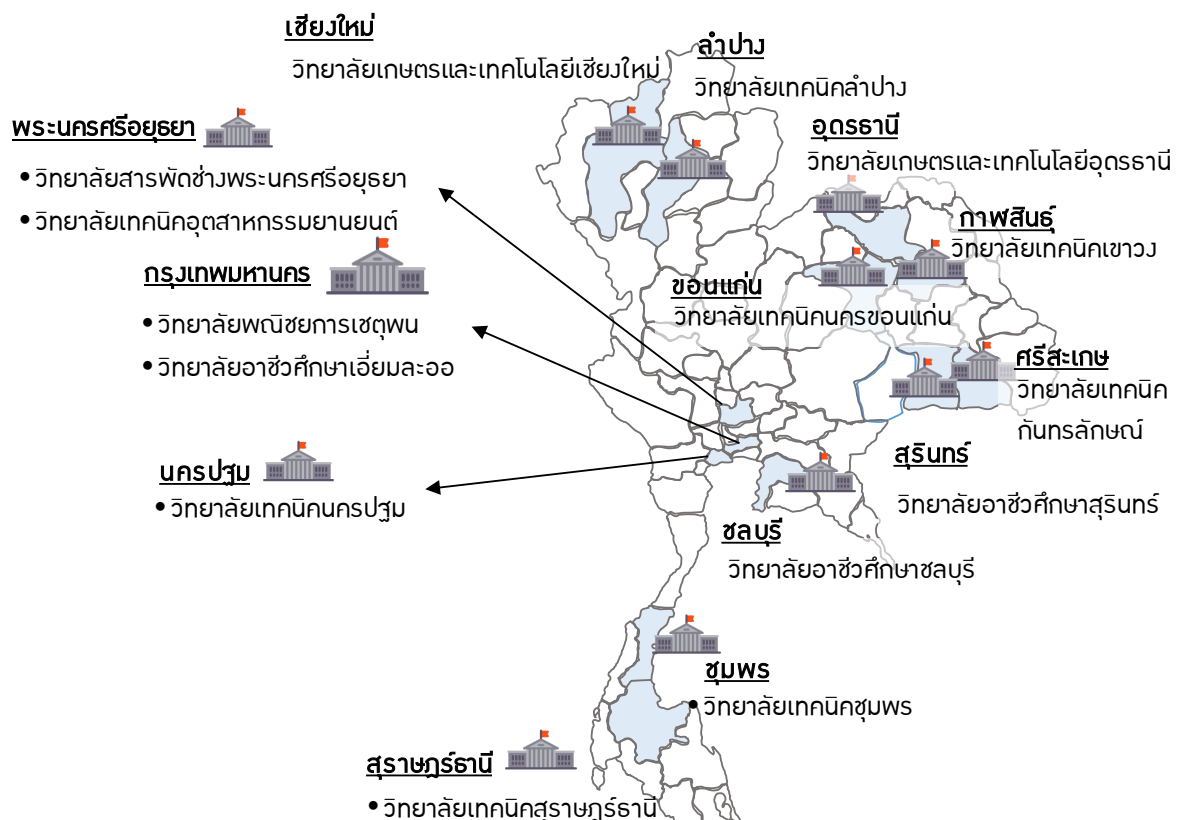
ตารางที่ 12 สถาบันอาชีวศึกษาเป้าหมายในภาคใต้

อันดับ	สถาบันการศึกษา	จังหวัด	ศูนย์บ่มเพาะ
1	วิทยาลัยเทคนิคชุมพร	ชุมพร	ศูนย์เสริมสร้างผู้ประกอบการใหม่
2	วิทยาลัยเทคนิคสุราษฎร์ธานี	สุราษฎร์ธานี	ศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการอาชีวศึกษา

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เว็บไซต์ของสถาบันการศึกษา และการวิเคราะห์ของทีปรึกษา

โดยสรุป สถาบันอาชีวศึกษาเป้าหมายทั้งหมด 15 แห่งกระจายครอบคลุมทั้ง 5 ภูมิภาคในประเทศไทยตั้งอยู่ในพื้นที่ 13 จังหวัด ดังแสดงในแผนภาพที่ 13

แผนภาพที่ 13 ผลการกำหนดสถาบันอาชีวศึกษาเป้าหมาย



1.4.4 วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป้าหมาย และพื้นที่ดำเนินการ

นอกเหนือจากการกำหนดสถาบันการศึกษาเป้าหมายจำนวน 40 แห่งข้างต้นแล้ว การศึกษานี้ยังรวบรวมข้อมูลจากวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อวิเคราะห์สถานะการพัฒนา ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น รวมถึงความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในการพัฒนากิจการ ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในการเข้าใจถึงสถานการณ์ในปัจจุบันของผู้ประกอบการรวมถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้ารับการพัฒนาส่งเสริมจากสถาบันศึกษาเป้าหมาย โดยดำเนินการสำรวจและรวบรวมข้อมูล สถานการณ์ และอุปสรรคของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจำนวน 650 ราย ครอบคลุมพื้นที่ดำเนินการทั้ง 5 พื้นที่ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ โดยมีจำนวนของกลุ่มเป้าหมายดังแสดงในตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 7 วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป้าหมายจำแนกตามภาค

	ภูมิภาค	จำนวน SME เป้าหมาย
1	กรุงเทพฯ	130
2	ภาคกลาง	130
3	ภาคเหนือ	130
4	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	130
5	ภาคใต้	130
	5 ภูมิภาค	650 ราย

บทที่ 2

กรณีศึกษาต้นแบบที่ดีจากต่างประเทศ

ปัจจุบัน ประเทศต่างๆ ทั่วโลกมีความพยายามอย่างยิ่งในการพาตัวเองให้หลุดพ้นจากสถานการณ์ความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจ จากความผันผวนและภาวะเศรษฐกิจชะลอตัว วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprise: SME) ถือเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของนานาประเทศ ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ เป็นแหล่งรายได้ และการจ้างงานที่สำคัญ เพื่อบรรเทาและลดปัญหาความยากจนของประเทศ ทั้งนี้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ยังมีจุดแข็งในด้านความคล่องตัว ยืดหยุ่น สามารถรับมือและปรับเปลี่ยนไปตามบริบทของสถานการณ์แวดล้อมได้อย่างรวดเร็ว กว่าวิสาหกิจขนาดใหญ่ ทั้งยังสามารถผลิตสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคได้อย่างตรงจุด อย่างไรก็ตาม การดำเนินธุรกิจต่างๆ ย่อมมีอุปสรรคและข้อจำกัดในการดำเนินงานและการพัฒนา เช่น ขาดความสามารถและความเชี่ยวชาญด้านทักษะงานฝีมือและงานบริการ ความสามารถในการบริหารจัดการธุรกิจ การพัฒนาสินค้าและบริการ โอกาสในการเข้าถึงตลาดและแหล่งเงินทุน รวมถึงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย กฎระเบียบตลอดจนข้อบังคับในการดำเนินธุรกิจ ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ ไม่เพียงแต่ตกเป็นหน้าที่ของภาครัฐ ภาคเอกชน และสมาคมต่างๆ ในการอำนวยความสะดวก ส่งเสริมและสนับสนุนให้กลุ่ม SME ภายในประเทศของตน อีกทั้งยังรวมถึงหน่วยงานในภาคการศึกษาที่มีส่วนสำคัญในการสนับสนุนผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ให้สามารถก้าวข้ามอุปสรรคและข้อจำกัดเหล่านั้นไปได้ รวมถึงลดทอนความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลกทั้งในมิติด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอีกด้วย

ดังนั้น ในการจัดทำยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเด็นสถาบันการศึกษากับการพัฒนา SME จึงได้ศึกษากรณีศึกษาต้นแบบที่ดีจากต่างประเทศ ประกอบด้วย 4 ประเทศต้นแบบ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ ประเทศสิงคโปร์ และประเทศญี่ปุ่น ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 กรณีศึกษาต้นแบบที่ดีในประเทศสหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่ที่สุดในโลกในปัจจุบัน ซึ่งส่วนประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญของระบบเศรษฐกิจขนาดใหญ่ของประเทศ คือ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ทำหน้าที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจทั้งในระดับภูมิภาค และระดับประเทศ โดยปัจจัยหลักที่ทำให้ความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการ SME และมหาวิทยาลัยเป็นไปอย่างประสบความสำเร็จ คือ การมีภาครัฐให้การสนับสนุนสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการดำเนินธุรกิจ โดยการส่งเสริมและอำนวยความสะดวกการลงทุนในกิจการ SME ด้วยมาตรการทางการเงินต่างๆ เช่น นโยบายการลดภาษีส่วนต่างจากราคาสินเชื่อ ซึ่งเป็นมาตรการที่ส่งผลให้เกิดการลงทุนแบบ Venture Capital เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณพื้นที่ San Francisco Bay Area ซึ่งตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ของ San Francisco และ San Jose นอกจากนี้ บริเวณพื้นที่ดังกล่าวยังเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยที่มีศักยภาพสูงหลายแห่ง รวมถึงให้ความสำคัญกับการส่งเสริม Entrepreneurial Mindset เป็นอย่างมาก ส่งผลให้มีทรัพยากรบุคคลมีศักยภาพและความพร้อมที่จะเป็นผู้ประกอบการจำนวนมาก

โดยเฉพาะอย่างยิ่งมหาวิทยาลัย Stanford ที่ได้รับการจัดอันดับโดย QS Ranking ในปี พ.ศ. 2561 ว่าเป็นมหาวิทยาลัยที่ดีเป็นอันดับสองของโลก อีกทั้งยังเป็นมหาวิทยาลัยที่เป็นพื้นที่ตั้งต้นของพื้นที่ Silicon Valley ซึ่งมหาวิทยาลัย Stanford ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนา Entrepreneurial Study และการสนับสนุนสภาพแวดล้อมให้เป็นผู้ประกอบการ รวมถึงมีประวัติการบ่มเพาะวิสาหกิจที่ริเริ่มและประสบความสำเร็จในระดับโลกมากมายทั้งในเครือข่ายศิษย์เก่า และกิจการที่ก่อตั้งขึ้นภายใต้การบ่มเพาะของมหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัย Stanford มีการสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ มากมาย เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรทั้งภายในและภายนอกมีแนวคิดแบบ Entrepreneurial Mindset และสามารถจัดตั้งธุรกิจได้อย่างประสบความสำเร็จต่อไป ตัวอย่างเช่น การจัดตั้ง Stanford Venture Studio สำหรับนักศึกษาของมหาวิทยาลัยที่มีความสนใจเป็นผู้ประกอบการให้สามารถแลกเปลี่ยนความรู้ และปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญ ก่อให้เกิดการจัดตั้งบริษัทใหม่ๆ โดยมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ อย่าง Co-working Space การจัดกิจกรรม Demo Day เพื่อให้ให้นักศึกษามีโอกาสนำเสนอแผนธุรกิจกับนักลงทุนใน Silicon Valley และการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ที่มีความสนใจในสิ่งเดียวกัน และโครงการจัดตั้ง Stanford Research Park เพื่อเป็นศูนย์รวมวิสาหกิจที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ ทำให้พื้นที่กลายเป็นศูนย์รวมของการแลกเปลี่ยนความรู้และเทคโนโลยีระหว่างกิจการ ซึ่งโครงการดังกล่าวนับว่าเป็นตัวแปรหลักของการกระจายองค์ความรู้ และเทคโนโลยีสมัยใหม่ในพื้นที่ ซึ่งผลของโครงการนี้ไม่ได้จำกัดอยู่แค่เพียงใน Stanford Research Park แต่ได้ส่งผลให้เกิดพื้นที่ศูนย์รวมของบริษัทเทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการลงทุนแบบ Venture Capital ที่สูงที่สุดในโลก คือ Silicon Valley ดังนั้น Stanford University จึงเป็นกรณีศึกษาที่ดีในด้านการสนับสนุนและส่งเสริมผู้ประกอบการในกลุ่ม Startup และผู้ประกอบการรายย่อยที่มีประสิทธิภาพ

2.2 กรณีศึกษาต้นแบบที่ดีในประเทศไทย

ประเทศไทยมีรูปแบบการสนับสนุนและพัฒนาผู้ประกอบการ SME ที่แตกต่างจากประเทศอื่นในกรณีศึกษาต้นแบบที่ดี โดยมีเป้าหมายในการใช้จ่ายงบประมาณสนับสนุน SME ให้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 33 ของค่าใช้จ่ายรัฐบาลทั้งหมดภายในปี พ.ศ. 2565 รวมถึงการมีนโยบายการพัฒนา Cluster เป้าหมายผ่านความร่วมมือกับมหาวิทยาลัย และการสร้างผู้ประกอบการใหม่ด้วยแนวคิด Entrepreneurial University โดยภาครัฐมีการจัดตั้งโครงการ University Enterprise Zone (UEZs) ขึ้นเพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของผู้ประกอบการ สถาบันการศึกษา และหน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่น รวมถึงการร่วมกันหาจุดเด่นของแต่ละเมือง และส่งเสริมการค้าเนินการพัฒนาเมืองให้เกิดคลัสเตอร์ผู้ประกอบการ โดยกิจการที่อยู่ในพื้นที่ Enterprise Zones จะได้รับสิทธิพิเศษมากมาย เช่น การได้รับการงดเว้นค่าธรรมเนียมในการใช้พื้นที่ 5 ปีแรกสำหรับผู้ประกอบการที่เข้าร่วมก่อนเดือนมีนาคม พ.ศ. 2561 ทั้งนี้ แต่ละประเภทของ Enterprise Zones จะมีแนวทางในการสนับสนุนธุรกิจในประเทศที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดตั้ง University Enterprise Zones ที่ให้ความสำคัญกับมหาวิทยาลัยในพื้นที่เป็นหลัก โดยมหาวิทยาลัยจะทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการประสานงานระหว่างภาครัฐ และภาคเอกชน อีกทั้งยังมีการนำองค์ความรู้ เทคโนโลยี และความเชี่ยวชาญต่างๆ มาใช้ในการพัฒนาผู้ประกอบการ SME และ Start-up นอกจากนี้ การให้บริการผู้ประกอบการ SME ในแต่ละมหาวิทยาลัยเป็นการให้บริการ ตั้งแต่ระดับต้นน้ำไปจนถึงปลายน้ำ ไม่ว่าจะเป็นให้คำปรึกษาเบื้องต้นในการทำธุรกิจ การให้บริการพื้นที่อาคาร/สำนักงาน/ห้องปฏิบัติการ การจัดกิจกรรม

สัมมนาต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ใหม่ การให้คำแนะนำด้านการหาแหล่งเงินทุน ตลอดจนการเปิดให้โอกาสให้รับสมัครนักศึกษาที่จบใหม่จากมหาวิทยาลัย

ทั้งนี้ รัฐบาลอังกฤษยังมีการจัดตั้งหน่วยงานย่อยขึ้นใหม่ เพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบด้านการพัฒนาผู้ประกอบการ SME ผ่านมหาวิทยาลัยโดยเฉพาะ และเพื่อลดระดับความทับซ้อนในหน้าที่รับผิดชอบระหว่างหน่วยงาน เช่น การจัดตั้ง Gateway to Research (GtR) ขึ้น โดยมีเป้าหมายสำคัญในการส่งเสริมนวัตกรรมใน SME รวมถึงการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงข้อมูลงานวิจัยในปัจจุบันและผลงานวิจัยที่ผ่านมาได้มากขึ้น การบริการของ GtR จะประกอบด้วย 4 บริการหลัก ประกอบด้วย การให้บริการเงินทุนในงานวิจัย การให้บริการทำวิจัย การให้คำปรึกษาในการคิดค้นนวัตกรรมใหม่ๆ และการอบรม/สัมมนา เพื่อการพัฒนาทักษะต่างๆ

นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ เพื่อรองรับการส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการ SME ผ่านการส่งเสริมความร่วมมือกับมหาวิทยาลัย โดยจัดทำ Online Platform ของทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อสนับสนุนความสะดวกในการจับคู่ระหว่างผู้ประกอบการกับสถานศึกษาในการดำเนินโครงการต่างๆ ร่วมกัน เช่น หน่วยงาน Gateway to Research ที่จัดตั้งโดยหน่วยงานภาครัฐ มีเป้าหมายในการจัดทำช่องทางให้บริการผู้ประกอบการ SME และมหาวิทยาลัยสามารถติดต่อกันได้เพื่อทำวิจัยร่วมกัน และเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดของทุนวิจัยที่ได้รับ และหน่วยงาน National Centre for Universities and Business (NCUB) ที่ดำเนินการโดยภาคเอกชน มีการจัดทำ Digital Platform เพื่อให้บริการข้อมูลหน่วยงานที่ทำวิจัยและความเชี่ยวชาญต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกิจ เพื่อสนับสนุนให้ผู้ประกอบการ SME สามารถเข้าถึงมหาวิทยาลัยได้มากขึ้น

2.3 กรณีศึกษาต้นแบบที่ดีในประเทศสิงคโปร์

ประเทศสิงคโปร์มีเป้าหมายสำคัญในการสร้างความสามารถทางการแข่งขันทางการค้าให้กับประเทศมาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะเป้าหมายในการเป็นประเทศที่มี SME ศักยภาพสูง โดยความสามารถด้านการแข่งขันของ SME ของประเทศสิงคโปร์นั้น ปัจจัยที่สนับสนุนให้การพัฒนาผู้ประกอบการ SME ของสิงคโปร์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพคือการบูรณาการความร่วมมือจากทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีการกำหนดกรอบทิศทางและนโยบายที่ชัดเจน และสถาบันการศึกษาที่ให้ความร่วมมือในการพัฒนา SME

ทั้งนี้ ยังมีกรอบนโยบายในการสนับสนุน SME อย่างครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วยผู้ประกอบการ SME นักเรียน/นักศึกษา และ Start-up รวมถึงมีการเชื่อมโยงกับสถาบันการศึกษาโดยมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนา SME เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการพัฒนาโครงการต่างๆ ที่สำคัญเพื่อส่งเสริมสิทธิประโยชน์เพิ่มเติมให้ผู้ประกอบการ SME เพื่อการดำเนินธุรกิจที่ราบรื่นมากขึ้น เช่น การลดหย่อนภาษีในการดำเนินธุรกิจสำหรับผู้ประกอบการที่เข้าร่วมลงทุนในการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยี ภายใต้นโยบาย Productivity and Innovation Credit ซึ่งสามารถลดหย่อนภาษีในการดำเนินธุรกิจได้ถึงร้อยละ 400 ภายใต้วงเงิน 400,000 เหรียญสิงคโปร์

นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐมีการจัดตั้ง SPRING ขึ้น เพื่อเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินนโยบายในการยกระดับศักยภาพของ SME ในประเทศอย่างครบวงจร เช่น นโยบายในการสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรมใหม่

การให้บริการประสานงานเพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดหาตลาดในต่างประเทศ การจัดหาแหล่งเงินทุน และการจัดทำโครงการเพื่อพัฒนาศักยภาพของ SME ต่างๆ ส่วน National University of Singapore เป็นหนึ่งในมหาวิทยาลัยที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนา SME เป็นอย่างมาก ผ่านทางการจัดตั้ง NUS Enterprise ที่มีการขับเคลื่อนภาค SME อย่างครบวงจร ประกอบไปด้วย การบ่มเพาะวิสาหกิจฯ ทั้งบุคคลภายในและบุคคลภายนอก การสนับสนุนแหล่งเงินทุน การจัดตั้งโครงการสำหรับนักศึกษาให้ไปศึกษาในประเทศที่มีศักยภาพสูงในการพัฒนา SME การจัดตั้งโครงการเพื่อพัฒนาบุคลากรสู่ภาค SME การผลักดันและส่งเสริม อาจารย์ นักวิจัย ให้มีความเป็นผู้ประกอบการมากยิ่งขึ้น การสร้างเครือข่ายการรวมกลุ่มของหน่วยงานต่างๆ ที่เข้มแข็ง จึงทำให้มหาวิทยาลัยเป็นศูนย์กลางในการสนับสนุนภาค SME

ดังนั้นเห็นได้ว่า ประเทศสิงคโปร์ได้มีการวางนโยบายเพื่อเชื่อมโยงองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนา SME ได้อย่างเป็นระบบและครบวงจร รวมถึงมีหน่วยงานสนับสนุนภาค SME ที่เข้มแข็ง ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานในการขับเคลื่อนภาค SME ในประเทศสิงคโปร์ให้ประสบความสำเร็จจนถึงปัจจุบัน และสามารถส่งเสริมในการก้าวสู่การเป็น Smart Nation ของประเทศสิงคโปร์ได้เป็นอย่างดี

2.4 กรณีศึกษาต้นแบบที่ดีในประเทศญี่ปุ่น

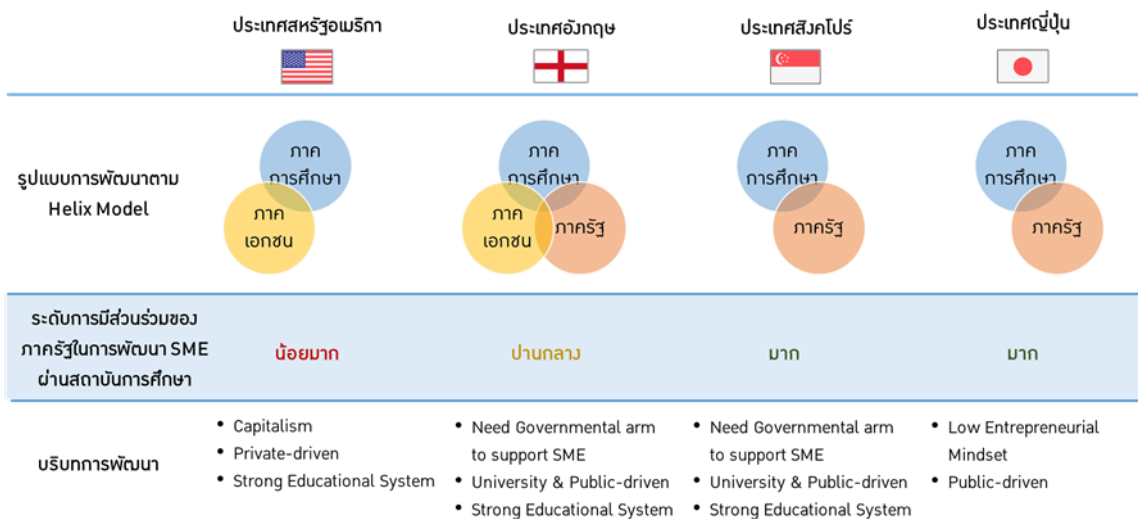
วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศญี่ปุ่น มีอัตราการเติบโตอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้รัฐบาลของประเทศเล็งเห็นความสำคัญของธุรกิจดังกล่าว ทำให้รัฐบาลและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องมีการบังคับใช้กฎระเบียบ และนโยบายเพื่อส่งเสริมผู้ประกอบการ รวมถึงนโยบายอื่นๆ เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการดำเนินธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศ โดยปัจจัยหลักที่ส่งผลให้การพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพคือ การเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรบุคคล ผ่านการจัดตั้ง SME Universities ซึ่งดำเนินการโดยองค์กรเพื่อการส่งเสริม SME และนวัตกรรมภาค (Organization for Small & Medium Enterprises and Regional Innovation) และเป็นหน่วยงานภายใต้กระทรวงเศรษฐกิจการค้าและอุตสาหกรรม (Ministry of Economy, Trade and Industry) ของประเทศญี่ปุ่น โดยเป็นสถาบันการศึกษาในระดับสูงที่มีหลักสูตรต่างๆ รองรับผู้ประกอบการ SME ให้สามารถเรียนรู้และเพิ่มพูนทักษะที่มีประโยชน์ในการประกอบธุรกิจได้ ทั้งนี้ โครงการดังกล่าวไม่ได้จัดตั้งเป็นมหาวิทยาลัยที่รับรองปริญญาใดๆ ซึ่งหลังจากที่ผู้เข้าร่วมหลักสูตรสำเร็จการศึกษา จะได้รับประกาศนียบัตรรับรองการจบหลักสูตร นอกจากนี้ รัฐบาลยังสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมหลักสูตรเป็นจำนวน 2 ใน 3 ของราคาหลักสูตรอีกด้วย โดยตั้งแต่ก่อตั้งมหาวิทยาลัยมา มีผู้เข้าร่วมหลักสูตรอบรมแล้วกว่า 560,000 คน ทั้งนี้ ไม่เพียงแต่การจัดตั้ง SME Universities เท่านั้น แต่มหาวิทยาลัยในประเทศญี่ปุ่นยังสนับสนุนการเป็นผู้ประกอบการเช่นกัน โดย มหาวิทยาลัย Waseda เป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำของประเทศที่มีการสนับสนุนผู้ประกอบการมาเป็นเวลานาน ได้จัดทำหลักสูตร COBLAS ขึ้น เพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่าง 3 ฝ่าย ประกอบด้วย นักศึกษา อาจารย์/ มหาวิทยาลัย และผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจ รวมถึงประสบการณ์ในสิ่งที่แต่ละฝ่ายมี เพื่อบูรณาการความรู้ในการพัฒนาผู้ประกอบการต่อไป

ทั้งนี้ เห็นได้ว่าประเทศญี่ปุ่นให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้ประกอบการผ่านระบบการศึกษาเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการจัดตั้งหน่วยงานที่กำกับดูแลโดยเฉพาะ และสนับสนุนการพัฒนาผ่านมหาวิทยาลัยต่างๆ จึงส่งผลให้การส่งเสริมผู้ประกอบการในประเทศญี่ปุ่นเป็นกรณีศึกษาที่ดีในการศึกษา และเรียนรู้ต่อไป

2.5 ผลการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบกรณีศึกษาต้นแบบที่ดี (Best Practice) จากต่างประเทศ

จากการศึกษาภาพรวมของทิศทางและนโยบายการพัฒนา และแนวทาง/มาตรการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและผู้ประกอบการ SME ของประเทศกรณีศึกษาต้นแบบทั้ง 4 ประเทศ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ ประเทศสิงคโปร์ และประเทศญี่ปุ่น พบว่า หากพิจารณาถึงกระบวนการดำเนินงานพัฒนาความร่วมมือดังกล่าว ทั้ง 4 ประเทศมีวิธีการและกระบวนการดำเนินงานที่ค่อนข้างแตกต่างกัน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

แผนภาพที่ 14 สรุปแนวทางการใช้สถาบันการศึกษาเพื่อพัฒนา SME ของแต่ละประเทศ



จากแผนภาพที่ 14 เห็นได้ว่าประเทศสหรัฐอเมริกา มีการส่งเสริม SME ที่แตกต่างจากประเทศอื่นอีก 3 ประเทศที่ทำการศึกษา โดยการผลักดันและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการและสถาบันการศึกษานั้น เริ่มต้นขึ้นโดยสถาบันการศึกษา ซึ่งเปิดพื้นที่ให้บริการแก่ผู้ประกอบการ SME เช่น ห้องปฏิบัติการ พื้นที่สำนักงาน พร้อมทั้งมีบริการให้คำแนะนำ ความรู้จากบุคลากร โดยมีภาคเอกชนร่วมสนับสนุนผู้ประกอบการ โดยให้คำแนะนำ จากความรู้ ทักษะและประสบการณ์ที่มี รวมไปถึงการเปิดโอกาสให้ SME เข้าศึกษาดูงาน โดยภาครัฐมีส่วนร่วมในการพัฒนา SME ผ่านการพัฒนาหลักสูตรหรือโครงสร้างพื้นฐานในการสนับสนุน เช่น การลดอัตราภาษีสำหรับผู้ประกอบการ SME ใหม่ที่ตั้งธุรกิจในพื้นที่โดยรอบของมหาวิทยาลัย

ส่วนประเทศอังกฤษ ซึ่งเป็นประเทศที่ภาครัฐให้ความสำคัญกับการส่งเสริมวิจัยเป็นทุนเดิม ภาครัฐจึงได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาผู้ประกอบการ SME ตามความเชี่ยวชาญของสถาบันการศึกษาที่มีศักยภาพสูงในแต่ละพื้นที่ ตามแนวคิดการพัฒนาแบบคลัสเตอร์ พร้อมทั้งกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการกับ

สถาบันการศึกษา โดยการสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่ในสถาบันการศึกษา เพื่อส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมการพัฒนาผู้ประกอบการ SME ในสถาบันการศึกษาเพิ่มขึ้น

ในขณะที่ประเทศสิงคโปร์และประเทศญี่ปุ่นมีทิศทางในการพัฒนา SME ผ่านสถาบันการศึกษาที่มีการผลักดันโดยหน่วยงานภาครัฐอย่างชัดเจน โดยในประเทศสิงคโปร์ บางมหาวิทยาลัยจะมีหน่วยงานของภาครัฐเข้ามาให้การสนับสนุน SME โดยเฉพาะ ผ่านนโยบายการพัฒนามหาวิทยาลัยผู้ประกอบการ (Entrepreneurial University) และมีสถาบันการศึกษาที่มีศักยภาพในการให้บริการ SME และ Start-up โดยตรง

สำหรับประเทศญี่ปุ่น จะแตกต่างจากประเทศสิงคโปร์ตรงที่ประชากรส่วนใหญ่ในประเทศไม่มีทักษะหรือแนวคิดการเป็นผู้ประกอบการ ภาครัฐจึงเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การกระตุ้นให้ประชาชนเริ่มมีแนวคิดการเป็นผู้ประกอบการมากขึ้น ผ่านการจัดตั้ง SME Universities จำนวน 9 วิทยาเขตกระจายทั่วประเทศญี่ปุ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไป หรือผู้ประกอบการ มีความรู้ ความเข้าใจและพัฒนาศักยภาพในการดำเนินธุรกิจเพิ่มมากขึ้น

ตารางที่ 8 สรุปนโยบายและแนวทางการสนับสนุน SME ผ่านสถาบันการศึกษาของแต่ละประเทศ

ทิศทางการพัฒนา	ประเทศสหรัฐอเมริกา	ประเทศอังกฤษ	ประเทศสิงคโปร์	ประเทศญี่ปุ่น
แนวทางการพัฒนาหลัก	ใช้เอกชนเป็นกลไกหลักในการพัฒนา SME ผ่านการสนับสนุนเงินทุนจากนักลงทุนที่มีความเชี่ยวชาญ พร้อมกับการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมร่วมกับสถาบันการศึกษา ภายใต้ระบบนิเวศที่เอื้อต่อการพัฒนา SME	กำหนดทิศทางการพัฒนาในภาพรวมของประเทศ โดยเน้นการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมผ่านสถาบันการศึกษาซึ่งเป็นกลไกหลัก ตลอดจนการพัฒนา SME ในรูปแบบคลัสเตอร์ที่สอดคล้องกับความเชี่ยวชาญของสถาบันการศึกษา	เน้นพัฒนาบุคลากรในประเทศให้มีแนวคิดแบบการเป็นผู้ประกอบการผ่านการจัดการโครงการพัฒนาของภาครัฐ รวมถึงสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาเพื่อพัฒนาความสามารถผู้ประกอบการอย่างมีประสิทธิภาพ	กำหนดทิศทางการพัฒนาระดับชาติและใช้ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษาในการพัฒนา SME โดยใช้ทรัพยากรของมหาวิทยาลัยเป็นกลไกการขับเคลื่อนหลัก
มีนโยบายและกำหนดทิศทางในการพัฒนาที่ชัดเจน	x	/	/	/
จัดตั้งหน่วยงานกำกับดูแลโดยตรง	x	x	/	/
พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในสถาบันการศึกษาเพื่อสนับสนุน	/	/	x	/
ความเข้มแข็งในความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา รัฐบาล และผู้ประกอบการ	/	/	/	/
จัดตั้งหน่วยงานสนับสนุนขึ้นใหม่ในสถานศึกษา	/	/	/	/
สนับสนุนงานวิจัยเพื่อการพัฒนาผู้ประกอบการ	/	/	x	/
สนับสนุนกิจกรรมเพื่อการพัฒนาผู้ประกอบการ	/	x	/	/

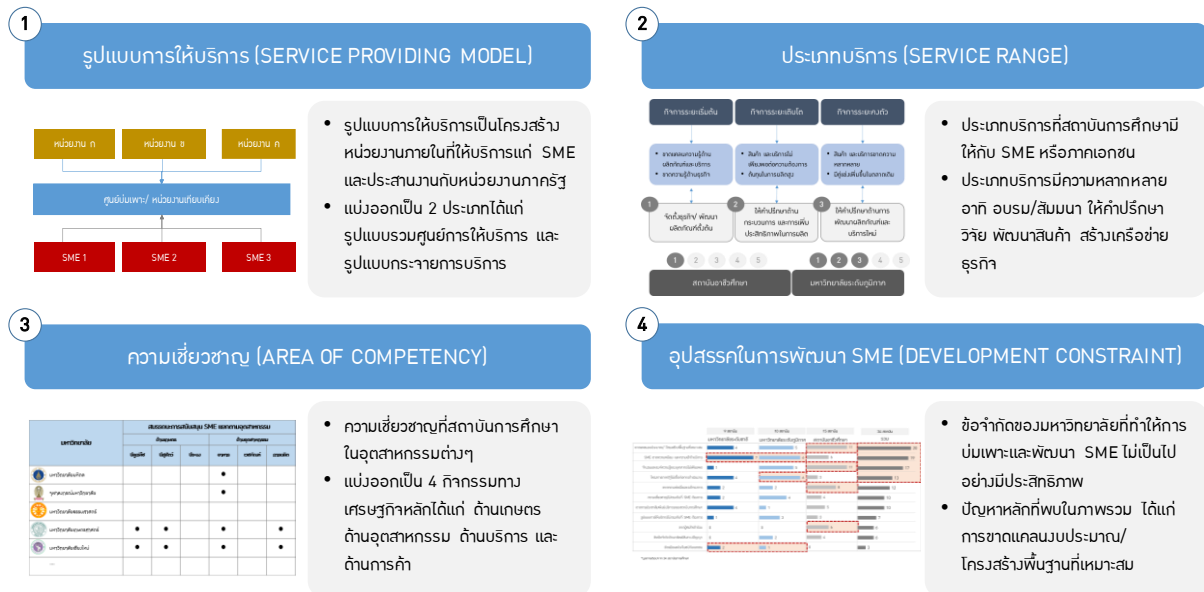
บทที่ 3

สมรรถนะของสถาบันการศึกษาเป้าหมาย

การศึกษาสมรรถนะของสถาบันการศึกษาเป้าหมาย เป็นการดำเนินงานเพื่อให้ทราบถึงสมรรถนะ (Competency) และโครงสร้าง (Organizational Structure) ของสถาบันการศึกษาที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานอื่นๆ ที่มีอยู่ในสถาบันการศึกษาในปัจจุบัน เช่น ศูนย์บ่มเพาะ อุทยานวิทยาศาสตร์ เป็นต้น รวมถึงสถานการณ์ ปัญหา อุปสรรคของสถาบันการศึกษาในการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยทำการศึกษาศาสนาบัณฑิตศึกษาเป้าหมายทั้ง 40 แห่งตามที่ได้คัดเลือกไว้

จากการรวบรวมข้อมูลแบบปฐมภูมิ และทุติยภูมิพบว่า สถาบันการศึกษาแต่ละแห่งมีแนวทาง และขอบเขตการให้บริการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่แตกต่างกัน โดยสามารถแบ่งสมรรถนะการให้บริการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมออกเป็น 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ รูปแบบการให้บริการ (Service Providing Model) ประเภทบริการ (Service Range) ความเชี่ยวชาญ (Area of Competency) และอุปสรรคในการพัฒนา SME (SME Development Constraint)

แผนภาพที่ 15 องค์ประกอบที่สำคัญของการให้บริการ SME ผ่านสถาบันการศึกษา



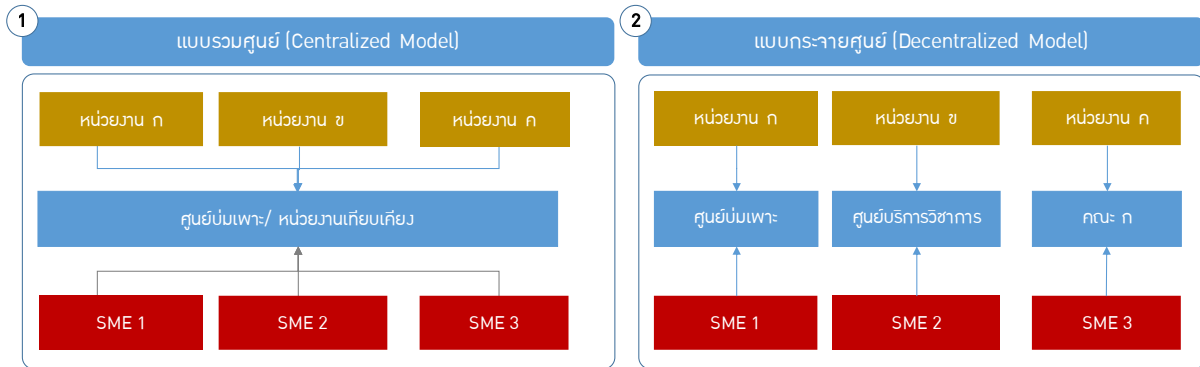
ที่มา: การวิเคราะห์ของทีปรึกษา

เพื่อให้เข้าใจถึงการให้บริการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของสถาบันการศึกษาแต่ละประเภท จึงได้สรุปรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบสำคัญในการให้บริการทั้ง 4 องค์ประกอบ อันได้แก่ รูปแบบการให้บริการ (Service Providing Model) ประเภทบริการ (Service Range) ความเชี่ยวชาญ (Area of Competency) และอุปสรรคในการพัฒนา SME (SME Development Constraint) ตามผลการศึกษาดังต่อไปนี้

3.1 รูปแบบการให้บริการ (Service Providing Model)

จากการศึกษาพบว่านโยบายของทุกสถาบันการศึกษามีการจัดตั้งหรือมอบหมายภารกิจในการบ่มเพาะผู้ประกอบการ SME ให้แก่หน่วยงานภายใน โดยจำแนกรูปแบบการให้บริการออกได้เป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบการให้บริการแบบรวมศูนย์และรูปแบบการให้บริการแบบกระจายศูนย์ รายละเอียดดังนี้

แผนภาพที่ 16 รูปแบบการให้บริการ (Service Providing Model) ของสถาบันการศึกษา



ที่มา: การวิเคราะห์ของทีปรึกษา

1) การให้บริการแบบรวมศูนย์ (Centralized Model)

การให้บริการแบบรวมศูนย์เป็นลักษณะที่สถาบันการศึกษาจัดตั้งหน่วยงานส่วนกลาง เพียงหน่วยงานเดียว เพื่อรับผิดชอบการจัดการในประเด็นการส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการ SME และหน่วยงานดังกล่าวมีหน้าที่ประสานงานเพื่อดำเนินโครงการกับหน่วยงานอื่นๆ ภายในสถาบันการศึกษาในการให้บริการผู้ประกอบการ SME ต่อไป โดยตัวอย่างของสถาบันการศึกษาที่มีโครงสร้างในลักษณะเช่นนี้ เช่น มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง มหาวิทยาลัยรังสิต และสถาบันอาชีวศึกษาทุกแห่ง

2) การให้บริการแบบกระจายศูนย์ (Decentralized Model)

การให้บริการแบบกระจายศูนย์เป็นลักษณะที่สถาบันการศึกษามีการจัดตั้งหน่วยงานขึ้นหลายหน่วยงานตามความเชี่ยวชาญที่แตกต่างกัน ทั้งในระดับ คณะ/สถาบัน เพื่อให้บริการผู้ประกอบการ SME ที่มีความต้องการพัฒนาในประเด็นที่แตกต่างกัน

นอกจากนี้ สถาบันการศึกษาบางแห่งมีการจัดตั้งหน่วยงานส่วนกลางเพื่อดำเนินงานส่งเสริมผู้ประกอบการ SME พร้อมกับมีหน่วยงานย่อยในระดับคณะ/สถาบัน ที่ให้บริการใกล้เคียงกันอีกหลายหน่วย โดยสถาบันการศึกษาที่มีโครงสร้างในลักษณะนี้ เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยมหิดล เป็นต้น

3.2 ประเภทบริการ (Service Range)

จากการศึกษาข้อมูลทั้งในระดับปฐมภูมิและทุติยภูมิของสถาบันการศึกษา สรุปการให้บริการของสถาบันการศึกษาเป้าหมายได้เป็น 2 ประเด็น ประกอบด้วย 1) ประเภทของการให้บริการผู้ประกอบการ SME และ 2) ประเด็นการพัฒนาธุรกิจที่ให้บริการผู้ประกอบการ SME โดยแต่ละประเด็นมีรายละเอียด ดังนี้

แผนภาพที่ 17 ประเภทของการให้บริการผู้ประกอบการ SME ของสถาบันการศึกษาเป้าหมายแต่ละประเภท

	มหาวิทยาลัยระดับชาติ	มหาวิทยาลัยระดับภูมิภาค	สถาบันอาชีวศึกษา	รวม
จัดสัมมนา และ ฝึกอบรม	13	11	13	37
ให้คำปรึกษาเชิงลึกในด้านต่างๆ	13	11	10	34
พัฒนาสินค้า บริการ เทคโนโลยี	13	11	9	33
ความร่วมมือพัฒนาการเรียนการสอน	11	8	6	25
ให้บริการศูนย์ปฏิบัติการ	11	9	4	24
บริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญา	12	11	0	23
สร้างเครือข่ายธุรกิจ	10	11	1	22
วิจัยด้านธุรกิจ	11	10	0	21
	13 สถาบัน	12 สถาบัน	15 สถาบัน	40 สถาบัน

ที่มา: การวิเคราะห์ของทีปรึกษา

1) ประเภทของการให้บริการผู้ประกอบการ SME

จากการศึกษาประเภทของการให้บริการผู้ประกอบการ SME ของสถาบันการศึกษาเป้าหมาย พบว่าบริการที่มีการดำเนินงานจำนวนมากที่สุดในสถาบันการศึกษาเป้าหมายทั้งหมด คือ การจัดสัมมนาและฝึกอบรม เพื่อพัฒนาทักษะผู้ประกอบการและแรงงานร้อยละ 92.5 หรือ จำนวน 37 แห่ง รองลงมา คือ การให้บริการให้คำปรึกษาเชิงลึกในด้านต่างๆ ร้อยละ 85.0 หรือ จำนวน 34 แห่ง และการให้บริการด้านการพัฒนาสินค้า บริการและเทคโนโลยี ร้อยละ 82.5 หรือ จำนวน 33 แห่ง

ในขณะที่การบริการช่วยเหลือผู้ประกอบการ SME ผ่านสถาบันการศึกษาที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ การวิจัยด้านธุรกิจ เพียงร้อยละ 52.5 การสร้างเครือข่ายธุรกิจ ร้อยละ 55.0 และ การบริหารจัดการด้านทรัพย์สินทางปัญญา ร้อยละ 57.5 ตามลำดับ เห็นได้ว่าการบริการประเภทดังกล่าวจะมีจำนวนน้อยมากหรือไม่มีเลยในสถาบันอาชีวศึกษา

อย่างไรก็ดี หากศึกษาประเภทของการให้บริการแบ่งตามประเภทของสถาบันการศึกษาจำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ มหาวิทยาลัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยระดับภูมิภาค และสถาบันอาชีวศึกษา พบว่ามหาวิทยาลัยเป้าหมายไม่ว่าจะเป็นระดับชาติหรือระดับภูมิภาคมีการให้บริการเกือบทุกประเภท อย่างไรก็ตาม บริการที่พบค่อนข้างน้อยอย่างเห็นได้ชัดในมหาวิทยาลัยระดับภูมิภาค คือ การให้บริการศูนย์ปฏิบัติการ ในขณะที่ ประเภทของการให้บริการของสถาบันอาชีวศึกษาที่มีจำนวนมากที่สุด คือ การอบรม/สัมมนา และการบริการของสถาบันอาชีวศึกษาที่ไม่มีเลย คือ การวิจัยด้านธุรกิจและการบริหารจัดการด้านทรัพย์สินทางปัญญา โดยพบการบริการประเภทดังกล่าวเพียงแค่มหาวิทยาลัยเท่านั้น

แผนภาพที่ 18 ประเด็นการพัฒนารัฐกิจที่ให้บริการผู้ประกอบการ SME

ของสถาบันการศึกษาเป้าหมายแต่ละประเภท

	มหาวิทยาลัยระดับชาติ	มหาวิทยาลัยระดับภูมิภาค	สถาบันอาชีวศึกษา	SOM
การจัดทำแผนธุรกิจ	12	12	15	39
ด้านการพัฒนาสินค้าและบริการ	13	12	8	33
ด้านการตลาด	10	12	6	28
ด้านทรัพยากรบุคคล	11	11	5	27
ด้านเทคโนโลยี	12	8	5	25
ด้านการสร้างแบรนด์	11	10	2	23
ด้านการรวมการ	13	9	1	23
การศึกษาความคุ้มค่า	9	7	0	16
ด้านการจัดหาแหล่งเงินทุน	6	8	0	14
	13 สถาบัน	12 สถาบัน	15 สถาบัน	40 สถาบัน

ที่มา: การวิเคราะห์ของที่ปรึกษา

2) ประเด็นการพัฒนารัฐกิจที่ให้บริการผู้ประกอบการ SME

จากการศึกษาประเด็นการพัฒนารัฐกิจที่สถาบันการศึกษามีบริการแก่ผู้ประกอบการ SME พบว่า ประเด็นการพัฒนาที่สถาบันการศึกษามีการให้บริการมากที่สุด คือ การจัดทำแผนธุรกิจ ร้อยละ 97.5 หรือ จำนวน 39 แห่ง รองลงมา คือ การพัฒนาสินค้าและบริการ ร้อยละ 82.5 หรือ จำนวน 33 แห่ง และการให้คำปรึกษาด้านการตลาด ร้อยละ 70.0 หรือ จำนวน 28 ราย ตามลำดับ

ในขณะที่ประเด็นการพัฒนามีสถาบันการศึกษาให้บริการจำนวนน้อยที่สุด คือ การจัดหาแหล่งเงินทุน ร้อยละ 35.0 หรือ จำนวน 14 ราย และ การศึกษาความคุ้มค่า ร้อยละ 40 หรือ จำนวน 16 ราย ตามลำดับ โดยเห็นได้ว่าสถาบันอาชีวศึกษาที่ให้บริการทั้งสองประเภทยังมีจำนวนน้อยมาก

อย่างไรก็ดี หากศึกษาประเด็นการพัฒนารัฐกิจ โดยแบ่งตามประเภทของสถาบันการศึกษา พบว่า มหาวิทยาลัยระดับชาติและมหาวิทยาลัยระดับภูมิภาคมีจำนวนมหาวิทยาลัยที่ให้บริการในแต่ละประเด็นที่ใกล้เคียงกัน กล่าวคือ ประเด็นการพัฒนามหาวิทยาลัยระดับชาติ มีให้บริการครบทั้ง 13 แห่ง คือ การพัฒนาสินค้าและบริการ และการบริการที่มหาวิทยาลัยระดับชาติมีน้อยที่สุด คือ การจัดหาแหล่งเงินทุน ซึ่งมีเพียงแค่ 6 มหาวิทยาลัยที่ให้บริการในด้านนี้

ส่วนประเด็นการพัฒนามหาวิทยาลัยระดับภูมิภาคมีให้บริการครบในทุกมหาวิทยาลัยทั้ง 12 แห่ง คือ การจัดทำแผนธุรกิจ การพัฒนาสินค้าและบริการ และการตลาด ส่วนประเด็นการพัฒนามหาวิทยาลัยระดับภูมิภาคมีน้อยที่สุด คือ การบริการด้านการศึกษาความคุ้มค่า ด้านเทคโนโลยี และ ด้านการจัดหาแหล่งเงินทุน จำนวน 7, 8 และ 8 รายจากมหาวิทยาลัยระดับภูมิภาคที่ศึกษาทั้งสิ้น 12 แห่ง

ในขณะที่ การให้บริการของสถาบันอาชีวศึกษามีลักษณะแตกต่างจากมหาวิทยาลัย กล่าวคือ ประเด็นการพัฒนามหาวิทยาลัยที่ให้บริการมากที่สุด คือ การจัดทำแผนธุรกิจ ซึ่งมีให้บริการในทุกสถาบันอาชีวศึกษาทั้ง 15 แห่ง

ในขณะที่ประเด็นการพัฒนาเพื่อส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการ SME ที่ไม่มีสถาบันอาชีวศึกษาแห่งใดให้บริการ คือ การศึกษาความคุ้มค่า และการจัดหาแหล่งเงินทุน

3.3 ความเชี่ยวชาญ (Area of Competency)

จากการสำรวจความเชี่ยวชาญของสถาบันการศึกษาต่อการพัฒนาผู้ประกอบการ SME ในสถาบันการศึกษา เป้าหมาย สามารถสรุปความเชี่ยวชาญจากแบบสำรวจของสถาบันการศึกษาได้เป็น 12 ประเภทหลัก ประกอบด้วย 1) การเพาะปลูก 2) ปศุสัตว์ 3) ประมง 4) อาหาร 5) การแพทย์และสุขภาพ 6) ยานยนต์ 7) ไฟฟ้า 8) พลังงาน 9) การท่องเที่ยว 10) โรงแรม 11) โลจิสติกส์ 12) พาณิชยอิเล็กทรอนิกส์ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

แผนภาพที่ 19 ความเชี่ยวชาญหลักของแต่ละสถาบันการศึกษาเป้าหมายแต่ละประเภท

	มหาวิทยาลัยระดับชาติ	มหาวิทยาลัยระดับภูมิภาค	สถาบันอาชีวศึกษา	รวม
ด้านอาหาร	11	10	3	24
ด้านการปลูกพืช	4	7	4	15
ด้านยานยนต์	5	1	8	14
ด้านการแพทย์และสุขภาพ	5	4	0	9
ด้านไฟฟ้า	2	1	5	8
ด้านปศุสัตว์	1	3	3	7
ด้านการประมง	2	1	2	5
ด้านพลังงาน	2	2	0	4
ด้านพาณิชยอิเล็กทรอนิกส์	0	2	1	3
ด้านการท่องเที่ยว	0	2	1	3
ด้านการโรงแรม	0	0	2	2
ด้านโลจิสติกส์	1	0	0	1
	13 สถาบัน	12 สถาบัน	15 สถาบัน	40 สถาบัน

ที่มา: การวิเคราะห์ของทีปรึกษา

ในการศึกษาความเชี่ยวชาญของแต่ละสถาบันการศึกษาเป้าหมายจากการสัมภาษณ์เชิงลึกตัวแทนของแต่ละสถานศึกษา พบว่า จำนวนสถาบันการศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญด้านอาหารมากที่สุด ร้อยละ 60.0 หรือ 24 แห่ง รองลงมาคือ ด้านการเพาะปลูก ร้อยละ 37.5 หรือ จำนวน 15 แห่ง และด้านยานยนต์ ร้อยละ 35.0 หรือ จำนวน 14 แห่ง ตามลำดับ ในขณะที่ความเชี่ยวชาญด้านโลจิสติกส์ มีเพียงมหาวิทยาลัยบูรพาเพียงแห่งเดียว

นอกจากนี้ หากพิจารณาตามประเภทของสถาบันการศึกษาพบว่า จากจำนวนมหาวิทยาลัยระดับชาติทั้งหมด 13 แห่ง มหาวิทยาลัยที่เชี่ยวชาญด้านอาหารมีจำนวนมากที่สุด 11 แห่ง มหาวิทยาลัยที่มีความเชี่ยวชาญด้านยานยนต์ 5 แห่ง และด้านการแพทย์และสุขภาพ 5 แห่ง โดยความเชี่ยวชาญหลักของมหาวิทยาลัยระดับชาติจะไม่เน้นการพัฒนาผู้ประกอบการ SME ในด้านพาณิชยอิเล็กทรอนิกส์ ด้านการท่องเที่ยว และด้านการโรงแรม

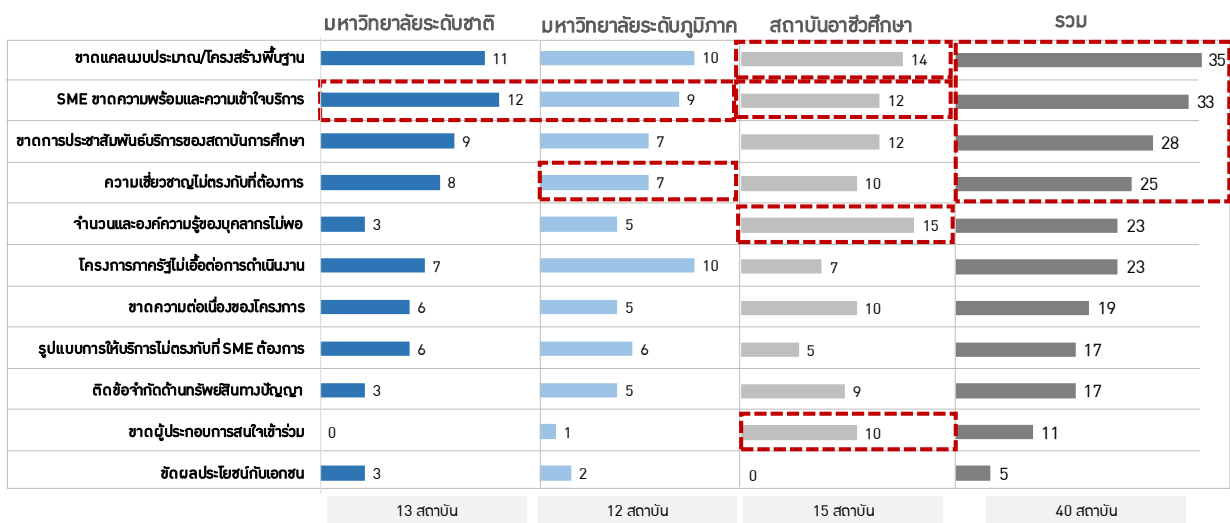
หากเปรียบเทียบกับมหาวิทยาลัยระดับภูมิภาคทั้งหมด 12 แห่ง เห็นได้ว่า จำนวนมหาวิทยาลัยระดับภูมิภาคมีความเชี่ยวชาญด้านอาหารมากที่สุด จำนวน 10 แห่ง มหาวิทยาลัยที่มีความเชี่ยวชาญด้านพลังงานคือ ด้านการเพาะปลูก จำนวน 7 แห่ง และด้านการแพทย์และสุขภาพ จำนวน 4 แห่ง ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยระดับภูมิภาคไม่เน้นการพัฒนาผู้ประกอบการในด้านการโรงแรมและด้านโลจิสติกส์เช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยระดับชาติ

ส่วนของการศึกษาความเชี่ยวชาญของสถาบันอาชีวศึกษาทั้งหมด 25 แห่ง พบว่า จำนวนสถาบันอาชีวศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญด้านยานยนต์สูงที่สุด 8 แห่ง จำนวนสถาบันอาชีวศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญรองลงมา คือด้านไฟฟ้า จำนวน 5 แห่ง และด้านการเพาะปลูกจำนวน 4 แห่ง ตามลำดับ โดยความเชี่ยวชาญของสถาบันอาชีวศึกษาในการพัฒนาผู้ประกอบการ SME ไม่มีสถาบันอาชีวศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการแพทย์และสุขภาพ ด้านพลังงาน และการพัฒนาด้านโลจิสติกส์

3.4 อุปสรรคในการพัฒนา SME (SME Development Constraint)

จากการสำรวจสถานการณ์การพัฒนาผู้ประกอบการผ่านสถาบันการศึกษาเป้าหมาย ได้แบ่งปัญหาและอุปสรรคหลักในการพัฒนาได้เป็น 11 ประเด็น เพื่อให้สถาบันการศึกษาได้เลือกตอบตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ได้แก่ 1) ขาดการประชาสัมพันธ์บริการของสถาบันการศึกษา 2) ขาดแคลนงบประมาณ/โครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม 3) ผู้ประกอบการ SME ขาดความพร้อมและความเข้าใจบริการของสถาบันการศึกษา 4) ความเชี่ยวชาญไม่ตรงกับความต้องการของผู้ประกอบการ 5) รูปแบบการให้บริการไม่ตรงกับความต้องการของผู้ประกอบการ 6) ติดข้อจำกัดด้านทรัพย์สินทางปัญญา 7) ขาดความต่อเนื่องของโครงการ 8) ขัดแย้งผลประโยชน์กับเอกชน 9) โครงการภาครัฐไม่เอื้อต่อการดำเนินงาน 10) จำนวนและองค์ความรู้ของบุคลากรไม่เพียงพอ 11) ขาดผู้ประกอบการสนใจเข้าร่วม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

แผนภาพที่ 20 อุปสรรคในการพัฒนาผู้ประกอบการ SME ในสถาบันการศึกษาเป้าหมายแต่ละประเภท



ที่มา: การวิเคราะห์ของที่ปรึกษา

จากการศึกษาสถานการณ์การส่งเสริมผู้ประกอบการ SME ผ่านสถาบันการศึกษาเป้าหมายในการสนับสนุนผู้ประกอบการ SME นั้นมีข้อจำกัดหลายประการทั้งด้านงบประมาณ บุคลากร ความพร้อมของผู้ประกอบการ ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาในภาพรวม สถาบันการศึกษามีจำนวนมากถึง 35 แห่ง จากสถาบันการศึกษาทั้งหมด 40 แห่ง ประสบปัญหาและอุปสรรคสำคัญ คือ การขาดแคลนงบประมาณและโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมในการดำเนินงาน

รองลงมา คือ สถาบันการศึกษา จำนวน 33 แห่ง พบว่า ผู้ประกอบการ SME ขาดความพร้อมและไม่เข้าใจขอบเขตการบริการ ส่งผลให้การพัฒนาผู้ประกอบการไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ส่วนปัญหาด้านจำนวนและองค์ความรู้ของบุคลากรไม่เพียงพอ เกิดขึ้นในสถาบันการศึกษา จำนวน 28 แห่ง และสถาบันการศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญไม่ตรงกับความต้องการของผู้ประกอบการ SME จำนวน 25 แห่ง

ทั้งนี้ หากพิจารณารายประเภทของสถาบันการศึกษาพบว่า ปัญหาและอุปสรรคหลักที่มหาวิทยาลัยระดับชาติและมหาวิทยาลัยระดับภูมิภาคประสบในการดำเนินงานส่งเสริมผู้ประกอบการมากที่สุด คือ SME ขาดความพร้อมและความเข้าใจในแนวทางการดำเนินธุรกิจอย่างเป็นมืออาชีพ และไม่นำแนวทางและคำปรึกษาที่ได้รับจากการช่วยเหลือไปปรับใช้ต่อ ทำให้ผลจากการดำเนินโครงการในบางกรณีไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร โดยมีมหาวิทยาลัยระดับชาติและมหาวิทยาลัยระดับภูมิภาคที่ประสบปัญหาดังกล่าวจำนวน 12 และ 9 แห่ง

นอกจากนี้ อีกหนึ่งปัญหาที่มหาวิทยาลัยระดับภูมิภาคเผชิญคือ ขาดแคลนงบประมาณ/โครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม และโครงการภาครัฐไม่เอื้อต่อการดำเนินงาน เช่น สถาบันการศึกษาบางแห่งจะเลือกบ่มเพาะผู้ประกอบการที่มีโอกาสประสบความสำเร็จเท่านั้น เนื่องจากมีระยะเวลาในการบ่มเพาะน้อยตามตัวชี้วัดของหน่วยงานภาครัฐ เป็นต้น

สำหรับการรวบรวมข้อมูลของสถาบันอาชีวศึกษาพบว่า มีปัญหาและอุปสรรคที่ประสบจากการส่งเสริมผู้ประกอบการมากกว่ามหาวิทยาลัย โดยปัญหาที่สถาบันอาชีวศึกษาประสบมากที่สุด คือ การมีจำนวนบุคลากรและองค์ความรู้ของบุคลากรไม่เพียงพอต่อการพัฒนา มีจำนวน 15 แห่ง ทำให้การพัฒนาเป็นไปอย่างยากลำบาก เช่น วิทยาลัยเทคนิคอุตสาหกรรมยานยนต์ ซึ่งมีการเรียนการสอนด้านเทคนิคในงานอุตสาหกรรมต่างๆ เป็นหลัก และมีผู้เชี่ยวชาญด้านการทำแผนธุรกิจหรือการทำบัญชีไม่มากนัก ทำให้การปลูกฝังนักศึกษาของสถาบันในการส่งเสริมแนวคิดการเป็นผู้ประกอบการเป็นได้เพียงขั้นต้นเท่านั้น รองลงมา คือ สถาบันอาชีวศึกษาจำนวน 14 แห่ง ประสบปัญหาการขาดแคลนงบประมาณและโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม เนื่องจากงบประมาณที่ได้รับมาไม่เพียงพอต่อการพัฒนาโครงการ สถาบันอาชีวศึกษาส่วนใหญ่ดำเนินการได้เพียงส่งเสริมธุรกิจขั้นต้นของนักศึกษาในสถาบันเท่านั้น โดยยังขาดการสนับสนุนผู้ประกอบการภายนอก

นอกจากนี้ ยังมีประเด็นปัญหาที่สถาบันอาชีวศึกษาจำนวน 12 แห่ง พบคือ นักศึกษาของสถาบันอาชีวศึกษาหรือผู้เริ่มจัดตั้งธุรกิจที่ต้องการเข้ารับบริการขาดความพร้อมและความเข้าใจ รวมถึงสถาบันอาชีวศึกษาอีก 10 แห่งขาดผู้ประกอบการสนใจเข้าร่วมรับบริการ เนื่องจากการบริการของสถาบันอาชีวศึกษา เน้นการพัฒนานักศึกษาให้มีแนวคิดในการเป็นผู้ประกอบการ ซึ่งจำเป็นต้องใช้เวลาในการทำความเข้าใจ และฝึกทักษะ ประสบการณ์การทำงานจริง แต่นักศึกษามีระยะเวลาเพียง 1 ปีการศึกษา รวมถึงยังมีภาระหน้าที่ที่เรียน และบางรายช่วยเหลือกิจการที่บ้านทำให้นักศึกษาที่เข้าร่วมต้องมีความพร้อมและศักยภาพในระดับที่เหมาะสมจึงจะประสบความสำเร็จได้ อีกทั้งในสถาบันการศึกษาบางแห่งยังประสบปัญหาขาดผู้สนใจเข้าร่วมอีกด้วย ซึ่งมีสถาบันการศึกษาบางแห่งแก้ปัญหาดังกล่าวโดยการบรรจุเป็นรายวิชา เพื่อเป็นแรงจูงใจและแรงกระตุ้นให้นักศึกษาตั้งใจเข้ารับบริการบ่มเพาะต่อไป

แผนภาพที่ 21 ตัวอย่างประเด็นปัญหาหลักที่พบในการส่งเสริมผู้ประกอบการ SME ผ่านสถาบันการศึกษา

<p>ขาดแคลนงบประมาณ/โครงสร้างพื้นฐาน</p>	<ul style="list-style-type: none"> • สถาบันการศึกษาเลือกบ่มเพาะผู้ประกอบการ/ นวัตกรรมที่ใช้งบประมาณน้อย และมีจำนวนผู้เข้าร่วมการบ่มเพาะจำนวนน้อย • ขาดแคลนอุปกรณ์ที่จะช่วยบ่มเพาะผู้ประกอบการได้ ทำให้ไม่สามารถส่งเสริมบุคลากร 	 <p>ตัวแทนสถาบันอาชีวศึกษา "เราสามารถช่วยผู้ประกอบการได้เท่าที่มีงบประมาณจัดสรรมาเท่านั้น มีผู้ประกอบการอีกมากที่ต้องการความช่วยเหลือ แต่เราไม่มีงบประมาณพอที่จะช่วยได้ทุกคน"</p>
<p>SME ขาดความพร้อมและความเข้าใจในบริการ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ขาดความเข้าใจในแนวทางการดำเนินธุรกิจอย่างเป็นมืออาชีพ และมีมาตรฐาน • SME มีความต้องการให้สถาบันการศึกษาช่วยเหลืออย่างรอบคอบ และต่อเนื่อง โดยไม่คำนึงถึงทรัพย์สินของตนเอง ความยั่งยืน และความเป็นไปได้ในเชิงธุรกิจ • SME ไม่นำแนวทางและคำปรึกษาที่ได้รับจากโครงการบ่มเพาะไปปฏิบัติต่อ 	 <p>ตัวแทนมหาวิทยาลัย "ผู้ประกอบการไม่มีพื้นฐานในด้านการทำธุรกิจ และต้องการให้มหาวิทยาลัยช่วยทุกอย่าง สู้ตายแล้ว พอหมดตัวโครงการผู้ประกอบการเลยไม่สามารถประกอบธุรกิจได้ด้วยตัวเองอยู่"</p>
<p>จำนวนและองค์ความรู้ของบุคลากรไม่เพียงพอ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ขีดความสามารถของบุคลากรจำกัด ไม่มีองค์ความรู้ครอบคลุมการดำเนินธุรกิจ • จำนวนและเวลาบุคลากรไม่เพียงพอต่อการดำเนินโครงการของหน่วยงานภาครัฐ • อาศัยบุคลากรภายนอกในการอบรมและบ่มเพาะ ส่งผลให้ไม่สามารถติดตามการพัฒนาได้อย่างใกล้ชิดและมีประสิทธิภาพ 	 <p>ตัวแทนสถาบันอาชีวศึกษา "สถาบันเทคนิคมีความเชี่ยวชาญด้านมาเข่างเฉพาะด้าน ดังนั้นเราจึงไม่มีอัตราสำหรับอาจารย์ที่เก่งเชิงพาณิชย์และสามารถสอนนักเรียนในการประกอบธุรกิจได้"</p>
<p>โครงการภาครัฐไม่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงาน</p>	<ul style="list-style-type: none"> • สถาบันการศึกษาเลือกบ่มเพาะผู้ประกอบการเฉพาะที่มีโอกาสประสบความสำเร็จได้ในระยะเวลาสั้นๆ KPI เท่านั้น รวมถึงระยะเวลาในการบ่มเพาะสั้นเกินไป • ไม่เชื่อมโยงกับสถาบันอื่น เพื่อนำประโยชน์ไปใช้ประโยชน์เพราะรักษา KPI ตนเอง • โครงการสนับสนุนยังมีครอบคลุมการบ่มเพาะกิจการ SME อย่างครบถ้วน 	 <p>ตัวแทนมหาวิทยาลัย "โครงการภาครัฐกับตัวชีวิตที่ไม่เอื้อต่อการบ่มเพาะกิจการ ภาครัฐตั้งเป้าว่าธุรกิจต้องมีรายได้เพิ่มขึ้นเท่าไร ในระยะเวลาสั้นๆ เพียง 1-2 ปี แสดงให้เห็นถึงความไม่เข้าใจการทำธุรกิจ"</p>

* ผลการตอบจาก 34 สถาบันการศึกษา

ที่มา: การวิเคราะห์ของที่ปรึกษา

จากการรวบรวมข้อมูลสรุปสมรรถนะการให้บริการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของสถาบันการศึกษา ดังข้อมูลข้างต้น สามารถสรุปรูปแบบสถาบันการศึกษาตามองค์ประกอบหลักของการให้บริการได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ สถาบันอาชีวศึกษา มหาวิทยาลัยระดับภูมิภาค และมหาวิทยาลัยระดับชาติ โดยแต่ละประเภทยังมีรายละเอียดการให้บริการแตกต่างกัน ดังนี้

แผนภาพที่ 22 สรุปการจัดประเภทสถาบันการศึกษาและสมรรถนะในการให้บริการ SME

	สถาบันอาชีวศึกษา	มหาวิทยาลัยระดับภูมิภาค	มหาวิทยาลัยระดับชาติ
รูปแบบการให้บริการ (SERVICE PROVIDING MODEL)	• ให้บริการในรูปแบบรวมศูนย์ (Centralized Model) ทั้งหมด	• ให้บริการในรูปแบบรวมศูนย์ (Centralized Model) ทั้งหมด	• ให้บริการในรูปแบบกระจายศูนย์ (Decentralized Model) • บางแห่งใช้รูปแบบรวมศูนย์ (Centralized Model)
ประเภทบริการ (SERVICE RANGE)	• มีประเภทของบริการจำกัด • เน้นการแก้ไขปัญหาเบื้องต้นสำหรับการจัดตั้งธุรกิจ การเริ่มต้นผลิตภัณฑ์ และประกอบกิจการ	• มีประเภทของบริการหลากหลาย • เน้นการให้คำปรึกษาและความช่วยเหลือในการเพิ่มประสิทธิภาพในการประกอบกิจการ	• มีประเภทของบริการครบวงจร • เน้นการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างนวัตกรรมในการสนับสนุนการประกอบกิจการธุรกิจ
ความเชี่ยวชาญ (AREA OF COMPETENCY)	• มีความเชี่ยวชาญจำกัด • สถาบันพาณิชย์ฯเชี่ยวชาญเฉพาะการบัญชี สถาบันเทคนิคฯเชี่ยวชาญเฉพาะการช่าง	• มีความเชี่ยวชาญหลากหลาย/เชี่ยวชาญพิเศษเฉพาะทาง • สถาบันมักจะมีเชี่ยวชาญพิเศษเฉพาะกิจกรรมเศรษฐกิจหลักในพื้นที่	• มีความเชี่ยวชาญพิเศษที่หลากหลาย
ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนา SME	• ประสบปัญหาที่หลากหลายและประสบปัญหามากกว่า • ปัญหาด้านบุคลากรและเงินทุนเป็นหลัก	• ประสบปัญหาในบางประเด็น • ปัญหาความไม่เข้าใจกับ SME และโครงการภาครัฐไม่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงาน • ปัญหาด้านบุคลากรเล็กน้อย	• ประสบปัญหาในบางประเด็น • ปัญหาความไม่เข้าใจกับ SME และโครงการภาครัฐไม่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงาน

ที่มา: การวิเคราะห์ของที่ปรึกษา

ลักษณะรูปแบบการให้บริการของสถาบันอาชีวศึกษาและมหาวิทยาลัยระดับภูมิภาค เป็นการให้บริการในรูปแบบรวมศูนย์เป็นหลัก ในขณะที่มหาวิทยาลัยระดับชาติมีรูปแบบการให้บริการทั้งแบบกระจายศูนย์และรวมศูนย์ในบางแห่ง

ส่วนของประเภทการให้บริการ สถาบันการศึกษาแต่ละประเภทให้บริการแตกต่างกัน โดยสถาบันอาชีวศึกษามีประเภทของการให้บริการที่จำกัด เน้นการแก้ไขปัญหาเบื้องต้นสำหรับการจัดตั้งธุรกิจ การริเริ่มผลิตภัณฑ์ต่างๆ ส่วน

มหาวิทยาลัยระดับภูมิภาคมีประเภทของการบริการที่หลากหลาย เน้นการให้คำปรึกษาและความช่วยเหลือในระดับการเพิ่มประสิทธิภาพในการประกอบกิจการ ขณะที่มหาวิทยาลัยระดับชาติมีประเภทของการให้บริการที่ครอบคลุมในทุกรูปแบบและครบวงจร อีกทั้งให้ความสำคัญกับการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างนวัตกรรมในการสนับสนุนการประกอบธุรกิจ

นอกจากนี้ สถาบันการศึกษาแต่ละประเภทมีความเชี่ยวชาญที่แตกต่างกัน โดยสถาบันอาชีวศึกษามีความเชี่ยวชาญที่จำกัด โดยแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ 1) สถาบันพาณิชยศึกษาเชี่ยวชาญด้านการบัญชีเป็นหลัก และ 2) สถาบันเทคนิคเชี่ยวชาญด้านงานช่างอุตสาหกรรมเป็นหลัก สำหรับมหาวิทยาลัยระดับภูมิภาคและมหาวิทยาลัยระดับชาติมีความเชี่ยวชาญที่หลากหลาย แต่มหาวิทยาลัยภูมิภาคบางแห่งมีความเชี่ยวชาญพิเศษเฉพาะกิจกรรมเศรษฐกิจหลักในพื้นที่มากกว่ามหาวิทยาลัยระดับชาติ

สำหรับปัญหาและอุปสรรคจากการดำเนินการพัฒนาผู้ประกอบการ SME ที่สถาบันอาชีวศึกษาประสบมีความหลากหลายของปัญหามากกว่ามหาวิทยาลัย โดยปัญหาที่สถาบันอาชีวศึกษาส่วนใหญ่พบ เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการขาดแคลนบุคลากรและงบประมาณในการดำเนินงาน ส่วนมหาวิทยาลัยระดับภูมิภาคและระดับชาติส่วนมากพบเป็นประเด็นที่ผู้ประกอบการ SME ไม่เข้าใจรูปแบบการบริการ และโครงการภาครัฐไม่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงานเพื่อสนับสนุน SME ทั้งในด้านงบประมาณที่มีไม่เพียงพอ ระยะเวลาการดำเนินงานแบ่งตามรอบปีงบประมาณ และตัวชี้วัดที่เน้นการวัดในเชิงปริมาณ

บทที่ 4

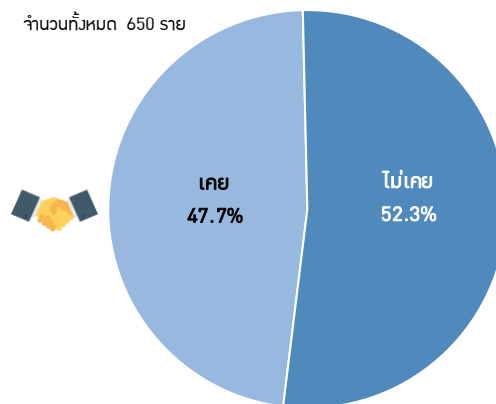
สถานการณ์การพัฒนาของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

การสำรวจสถานการณ์ผู้ประกอบการ SME ได้เก็บข้อมูลภาพรวมของผู้ประกอบการ SME จำนวน 650 ราย ครอบคลุม 5 พื้นที่ดำเนินการ ทุกประเภทธุรกิจ ทั้งภาคธุรกิจ การแปรรูปการเกษตร การบริการ และการค้า ตลอดจนผู้ประกอบการที่เคยรับบริการของสถาบันการศึกษาและผู้ประกอบการที่ไม่เคยเข้ารับบริการของสถาบันการศึกษา โดยได้กำหนดขอบเขตการสำรวจผู้ประกอบการ SME ประเภทนิติบุคคลเป็นหลัก โดยแบ่งข้อมูลจากการสำรวจออกเป็น 2 ประเด็น ประกอบด้วย สถานการณ์ผู้ประกอบการ SME และสถานการณ์การใช้บริการสถาบันการศึกษาของผู้ประกอบการ SME ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 สถานการณ์ของผู้ประกอบการ SME

การสำรวจสถานการณ์ของผู้ประกอบการ SME เป้าหมาย เป็นศึกษาศักยภาพของผู้ประกอบการ SME เปรียบเทียบกันระหว่างผู้ประกอบการที่เคยใช้บริการของสถาบันการศึกษา กับผู้ประกอบการที่ไม่เคยใช้บริการของสถาบันการศึกษา เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงบทบาท และความสำคัญของสถาบันการศึกษาในการส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการ SME

แผนภาพที่ 23 ภาพรวมการใช้บริการจากสถาบันการศึกษาของผู้ประกอบการ SME



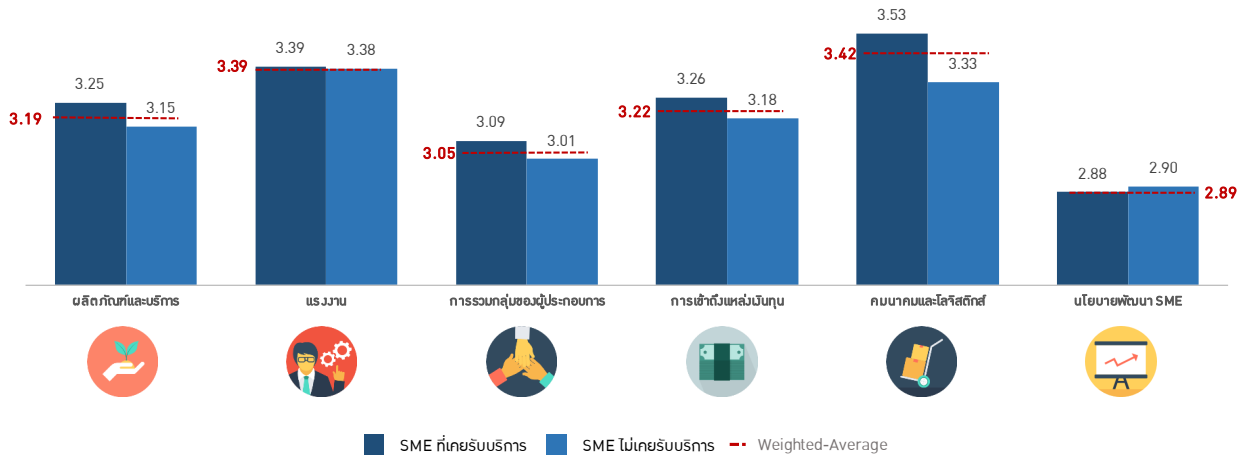
ที่มา: ผลการสำรวจสถานการณ์ผู้ประกอบการ SME

โดยข้อมูลเบื้องต้นของผู้ประกอบการที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามทั้งหมด 650 ราย พบว่า มีผู้ประกอบการร้อยละ 47.7 ที่เคยใช้บริการจากสถาบันการศึกษา และผู้ประกอบการร้อยละ 52.3 ที่ไม่เคยเข้ารับบริการจากสถาบันการศึกษา

ทั้งนี้ ในการสำรวจสถานการณ์ของผู้ประกอบการ SME อาศัยกรอบแนวคิดและทฤษฎีหลักในการจัดทำยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่เมืองเล็ก ซึ่งสรุปปัจจัยหลักในการพัฒนาธุรกิจของผู้ประกอบการ SME ออกเป็น 6 ด้าน โดยแต่ละด้านมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 24 ภาพรวมสถานการณ์ของผู้ประกอบการ SME ในแต่ละด้าน

ระดับศักยภาพของผู้ประกอบการในแต่ละด้านภายใต้กรอบการพัฒนาฯ



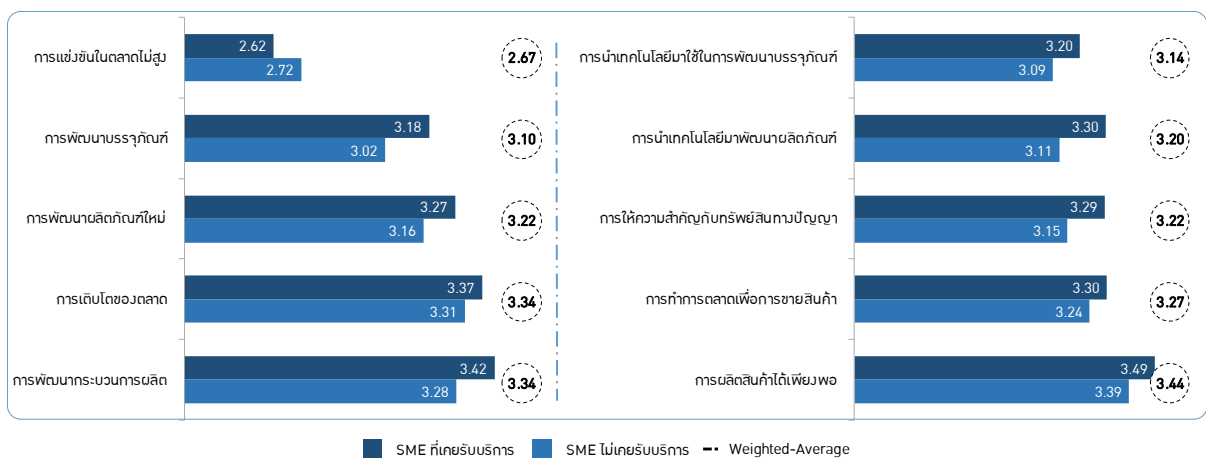
ที่มา: ผลการสำรวจสถานการณ์ผู้ประกอบการ SME

ในภาพรวมของสถานการณ์ของผู้ประกอบการ SME เป้าหมาย พบว่าผู้ประกอบการมีศักยภาพสูงสุดในด้านคนขายและโลจิสติกส์ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยของผู้ที่เคยเข้ารับบริการจากมหาวิทยาลัยและไม่เคยรับบริการจากมหาวิทยาลัยอยู่ที่ 3.42 รองลงมาคือด้านแรงงาน มีค่าเฉลี่ยของผู้ประกอบการที่ 3.39 ในขณะที่สถานการณ์ผู้ประกอบการ SME ด้านนโยบายการพัฒนา SME เป็นด้านที่มีศักยภาพต่ำที่สุด โดยค่าเฉลี่ยของผู้ที่เคยเข้ารับบริการจากมหาวิทยาลัยและไม่เคยรับบริการจากมหาวิทยาลัยอยู่ที่ 2.89

จากข้อมูลศักยภาพของผู้ประกอบการ SME ทั้งหมด เห็นได้ว่า ผู้ประกอบการส่วนมากที่เคยเข้ารับบริการจากมหาวิทยาลัยมีศักยภาพที่สูงกว่าผู้ประกอบการ SME ที่ไม่เคยเข้ารับบริการจากมหาวิทยาลัย

1) สถานการณ์ด้านผลิตภัณฑ์/บริการ และแนวโน้มตลาดของผู้ประกอบการ SME

แผนภาพที่ 25 สถานการณ์ด้านผลิตภัณฑ์/บริการ และตลาดของผู้ประกอบการ SME



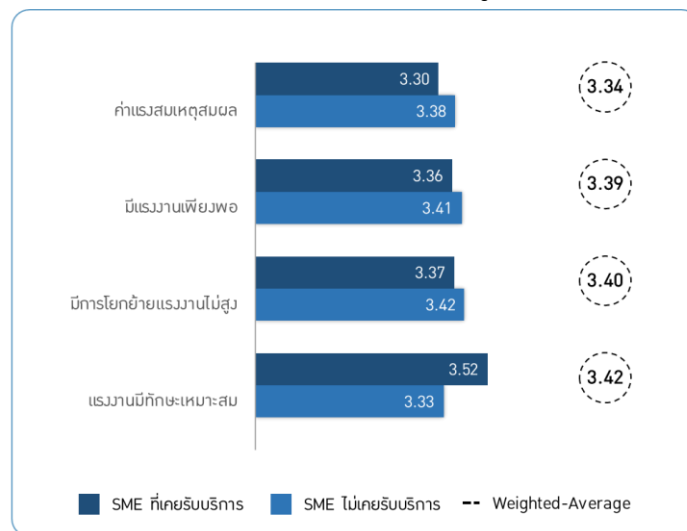
ที่มา: ผลการสำรวจสถานการณ์ผู้ประกอบการ SME

ในการสำรวจสถานการณ์ด้านผลิตภัณฑ์/บริการ และแนวโน้มด้านการตลาดของผู้ประกอบการ SME เป้าหมาย พบว่าสถานการณ์โดยทั่วไปของผู้ประกอบการ ด้านการตลาดมีการแข่งขันค่อนข้างสูง และการเติบโตของตลาดค่อนข้างดี ในส่วนของการพัฒนาผลิตภัณฑ์/บริการ มีการพัฒนาทั้งผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ใหม่ การพัฒนากระบวนการผลิต และมีการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาช่วยในการพัฒนาอีกด้วย รวมไปถึงมีผู้ประกอบการที่เริ่มให้ความสำคัญกับทรัพย์สินทางปัญญาในระดับปานกลาง

หากเปรียบเทียบเป็นรายประเด็นระหว่างผู้ประกอบการที่เคยเข้ารับบริการของสถาบันการศึกษาจะมีศักยภาพสูงกว่าผู้ประกอบการที่ไม่เคยเข้ารับบริการในทุกประเด็น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านการนำเทคโนโลยีมาพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการให้ความสำคัญกับทรัพย์สินทางปัญญา

2) สถานการณ์ด้านแรงงานของผู้ประกอบการ SME

แผนภาพที่ 26 สถานการณ์ด้านแรงงานของผู้ประกอบการ SME

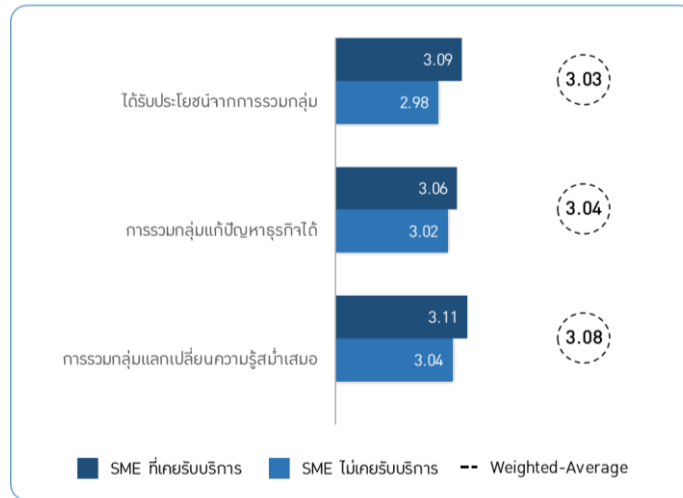


ที่มา: ผลการสำรวจสถานการณ์ผู้ประกอบการ SME

จากการสำรวจสถานการณ์ด้านแรงงานของผู้ประกอบการ SME พบว่าจำนวนและศักยภาพของแรงงานอยู่ในระดับที่เหมาะสมเพียงพอ และมีการโยกย้ายแรงงานที่ไม่สูงมากนัก ทั้งนี้หากพิจารณาแยกกันระหว่างผู้ประกอบการ SME ที่เคยเข้ารับบริการจากสถาบันการศึกษาและไม่เคยรับบริการ พบว่า แรงงานของผู้ประกอบการที่เคยเข้ารับบริการจะเป็นแรงงานที่มีทักษะเหมาะสมมากกว่าผู้ประกอบการที่ไม่เคยรับบริการของสถาบันการศึกษา ในขณะที่พิจารณาด้านค่าแรงงานที่สมเหตุสมผลและความเพียงพอของจำนวนแรงงาน จะพบว่าผู้ประกอบการที่ไม่เข้าใช้บริการของสถาบันการศึกษาจะมีศักยภาพสูงกว่า

3) สถานการณ์ด้านการรวมกลุ่มของผู้ประกอบการ SME

แผนภาพที่ 27 สถานการณ์ด้านการรวมกลุ่มของผู้ประกอบการ SME

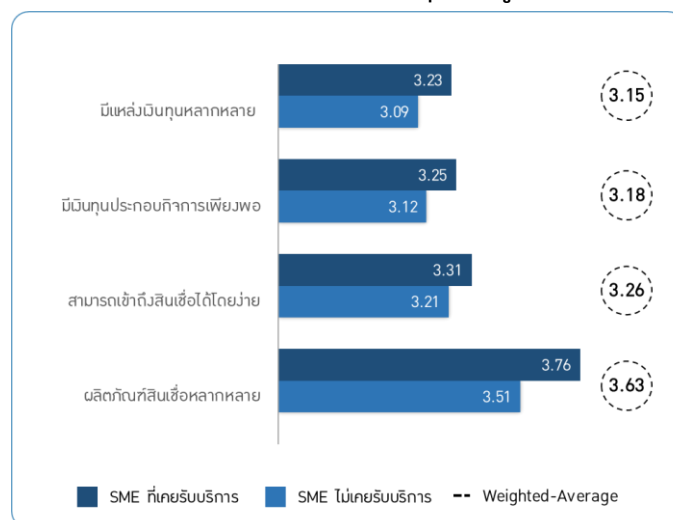


ที่มา: ผลการสำรวจสถานการณ์ผู้ประกอบการ SME

ในการสำรวจสถานการณ์การรวมกลุ่มของผู้ประกอบการ SME ได้รวบรวมข้อมูลหลักที่เกี่ยวข้องกับประเด็นดังกล่าว เช่น การเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มผู้ประกอบการและมุมมองเรื่องประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของผู้ประกอบการ เป็นต้น เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ศักยภาพของผู้ประกอบการ SME เป้าหมาย โดยพบว่าในภาพรวมการรวมกลุ่มผู้ประกอบการสามารถช่วยสร้างความเข้มแข็งของกิจการได้บางส่วน เมื่อพิจารณาในรายประเด็นพบว่าผู้ประกอบการที่เคยเข้ารับบริการของสถาบันการศึกษาได้รับประโยชน์จากการรวมกลุ่มธุรกิจมากกว่าผู้ประกอบการที่ไม่เคยเข้ารับบริการทั้งในแง่ของการแลกเปลี่ยนความรู้สม่ำเสมอและการรวมกลุ่มกันเพื่อแก้ปัญหาธุรกิจได้

4) สถานการณ์ด้านแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการ SME

แผนภาพที่ 28 สถานการณ์ด้านแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการ SME

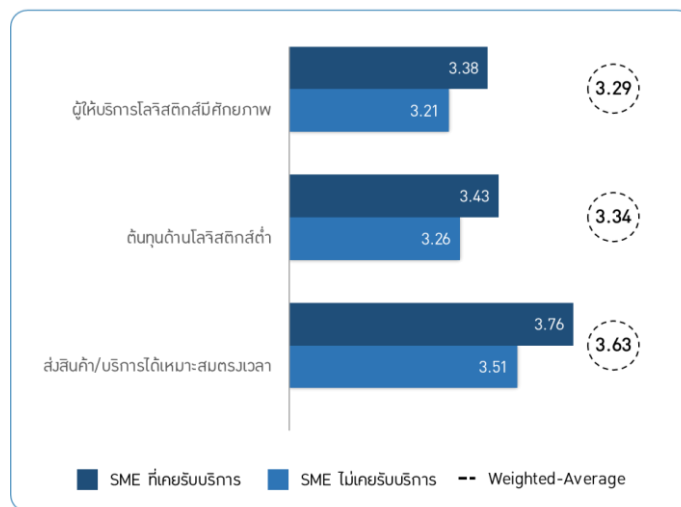


ที่มา: ผลการสำรวจสถานการณ์ผู้ประกอบการ SME

สถานการณ์ด้านแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการ SME จากการสำรวจสถานการณ์พบว่า ผู้ประกอบการ SME เห็นว่าแหล่งเงินทุนยังมีความหลากหลายค่อนข้างน้อย ในขณะที่ผลิตภัณฑ์สินเชื่อมีความหลากหลายเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ หากเปรียบเทียบระหว่างผู้ประกอบการ SME ที่เคยเข้ารับบริการของสถาบันการศึกษาและผู้ที่ไม่เคยเข้ารับบริการ พบว่า ผู้ประกอบการที่เคยรับคำปรึกษาจากสถาบันการศึกษามีปัญหาในด้านแหล่งเงินทุนน้อยกว่า ทั้งในแง่ของมุมมองด้านความหลากหลายของแหล่งเงินทุนและผลิตภัณฑ์สินเชื่อ ตลอดจนความเพียงพอของเงินทุน และความสามารถในการเข้าถึงสินเชื่อ เนื่องจากสถาบันการศึกษาโดยส่วนใหญ่ถึงแม้จะไม่มีเงินทุนในการดำเนินกิจการให้ผู้ประกอบการ SME แต่ก็ยังมีการให้คำปรึกษาและคำแนะนำด้านการหาแหล่งเงินทุนต่างๆ

5) สถานการณ์ด้านระบบโลจิสติกส์ของผู้ประกอบการ SME

แผนภาพที่ 29 สถานการณ์ด้านระบบโลจิสติกส์ของผู้ประกอบการ SME

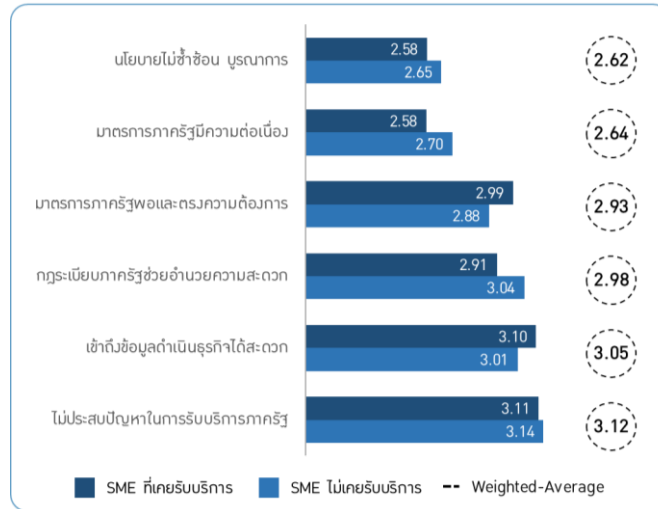


ที่มา: ผลการสำรวจสถานการณ์ผู้ประกอบการ SME

ในภาพรวมของระบบคมนาคมและโลจิสติกส์ของผู้ประกอบการ SME พบว่าผู้ประกอบการ SME มีความเห็นว่าการคมนาคมและโลจิสติกส์ของประเทศไทยมีระดับความสามารถที่ค่อนข้างสูงสามารถแข่งขันได้ โดยประเด็นที่มีศักยภาพสูงที่สุดคือผู้ประกอบการ SME สามารถส่งสินค้า/บริการได้เหมาะสมและตรงต่อเวลาทั้งในกลุ่มผู้ประกอบการที่เคยเข้ารับบริการของสถาบันการศึกษาและไม่เคยเข้ารับบริการ รองลงมาคือผู้ประกอบการทั้ง 2 กลุ่มมองว่าต้นทุนด้านโลจิสติกส์ค่อนข้างต่ำ ส่งผลให้การกระจายสินค้าเป็นไปอย่างทั่วถึงทั้งประเทศเป็นอย่างมาก และผู้ประกอบการยังมองว่าผู้ให้บริการโลจิสติกส์มีศักยภาพเช่นกัน

6) สถานการณ์ด้านนโยบายภาครัฐของผู้ประกอบการ SME

แผนภาพที่ 30 สถานการณ์ด้านนโยบายภาครัฐของผู้ประกอบการ SME



ที่มา: ผลการสำรวจสถานการณ์ผู้ประกอบการ SME

จากการสำรวจมุมมองในด้านนโยบายภาครัฐ พบว่าผู้ประกอบการส่วนใหญ่ประสบปัญหาในการเข้ารับบริการของหน่วยงานภาครัฐ โดยเห็นว่านโยบายของหน่วยงานภาครัฐขาดความต่อเนื่อง ซ้ำซ้อนและขาดการบูรณาการ เช่น การจัดอบรม/สัมมนาในประเด็นเดียวกันของหลายหน่วยงาน ทำให้ผู้ประกอบการ SME เกิดความรู้สึกสับสนและเข้าอบรมในประเด็นเดิมๆ หลายครั้ง นอกจากนี้ ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ยังไม่สามารถเข้าถึงการบริการของภาครัฐเท่าที่ควร เนื่องจากสาเหตุของการประชาสัมพันธ์ที่ไม่ทั่วถึง ตลอดจนความต้องการของผู้ประกอบการไม่ตรงกับนโยบายของภาครัฐ ทำให้ผู้ประกอบการเลือกที่จะไม่เข้ารับบริการของภาครัฐ

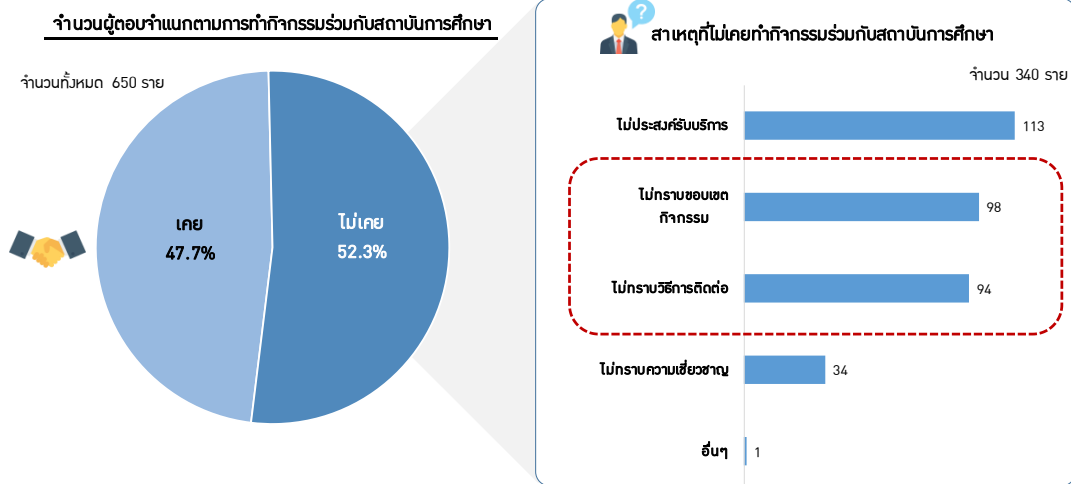
4.2 สถานการณ์การใช้บริการสถาบันการศึกษาของผู้ประกอบการ SME

จากการสำรวจสถานการณ์การใช้บริการสถาบันการศึกษาของผู้ประกอบการ SME ซึ่งครอบคลุมถึงทั้งผู้ประกอบการที่เคยดำเนินกิจกรรมร่วมกับสถาบันการศึกษาและไม่เคย ในประเด็นการใช้บริการ ความต้องการ ปัญหาและอุปสรรค สามารถแบ่งประเด็นในการสำรวจได้เป็น 6 ประเด็นหลัก ดังนี้

- 1) จำนวนของ SME จำแนกตามการทำกิจกรรมร่วมกับสถาบันการศึกษา
- 2) ประเภทบริการที่ SME ต้องการจากสถาบันการศึกษา
- 3) แนวทางการสนับสนุนผ่านสถาบันการศึกษาที่ต้องการ
- 4) ประเภทกิจกรรมที่ SME มีส่วนร่วมกับสถาบันการศึกษา
- 5) ปัจจัยสำคัญในการดำเนินงานร่วมกับสถาบันการศึกษา
- 6) ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานร่วมกับสถาบันการศึกษา

1) จำนวนของผู้ประกอบการ SME จำแนกตามการทำกิจกรรมร่วมกับสถาบันการศึกษา

แผนภาพที่ 31 จำนวนของผู้ประกอบการ SME จำแนกตามการทำกิจกรรมร่วมกับสถาบันการศึกษา

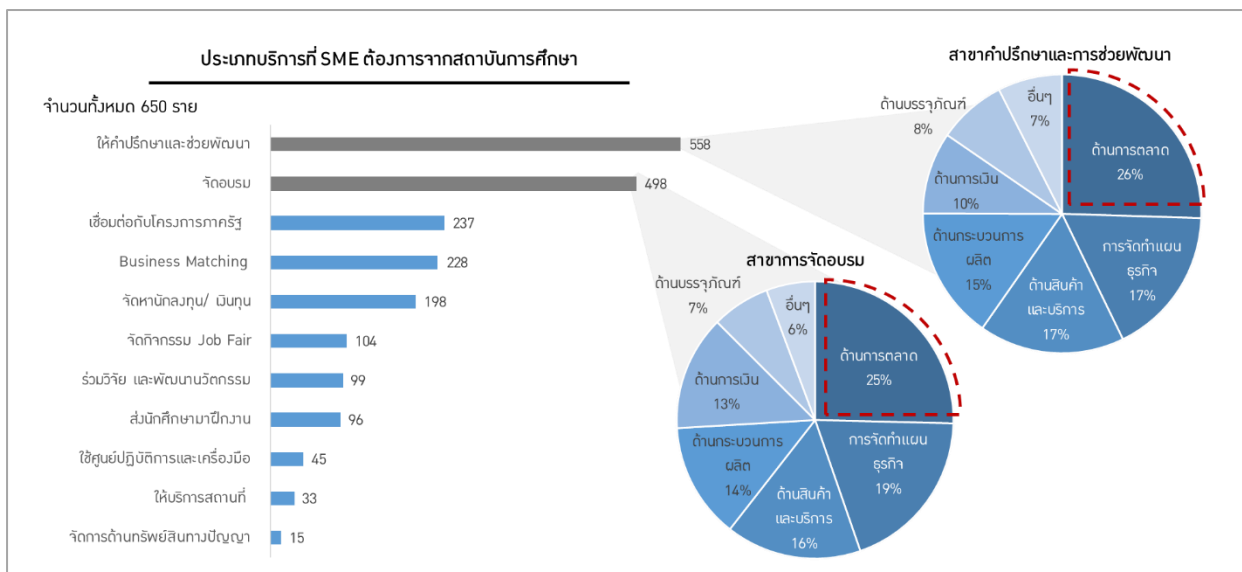


ที่มา: ผลการสำรวจสถานการณ์ผู้ประกอบการ SME

ในการสำรวจผู้ประกอบการ SME ในประเด็นการดำเนินกิจกรรมร่วมกับสถาบันการศึกษา พบว่า มีผู้ประกอบการที่เคยใช้บริการของสถาบันการศึกษาคิดเป็นร้อยละ 48 หรือจำนวน 310 ราย ในขณะที่มีจำนวนผู้ประกอบการที่ไม่เคยใช้บริการในการพัฒนาธุรกิจคิดเป็นร้อยละ 52 หรือจำนวน 340 ราย นอกเหนือจากการที่ผู้ประกอบการ SME ไม่ประสงค์รับบริการจากสถาบันการศึกษาซึ่งเป็นสาเหตุหลักแล้ว สาเหตุรองลงมาที่ผู้ประกอบการไม่เคยดำเนินกิจกรรมร่วมกับสถาบันการศึกษาคือการไม่ทราบขอบเขตของกิจกรรม/โครงการ และไม่มีข้อมูลในการติดต่อสถาบันการศึกษา ตามลำดับ

2) ประเภทบริการที่ผู้ประกอบการ SME ต้องการจากสถาบันการศึกษา

แผนภาพที่ 32 ประเภทบริการที่ผู้ประกอบการ SME ต้องการจากสถาบันการศึกษา



หมายเหตุ: ผู้ตอบ 1 รายสามารถมีกิจกรรมร่วมกับสถาบันการศึกษาได้มากกว่า 1 ประเภท

ที่มา: ผลการสำรวจสถานการณ์ผู้ประกอบการ SME

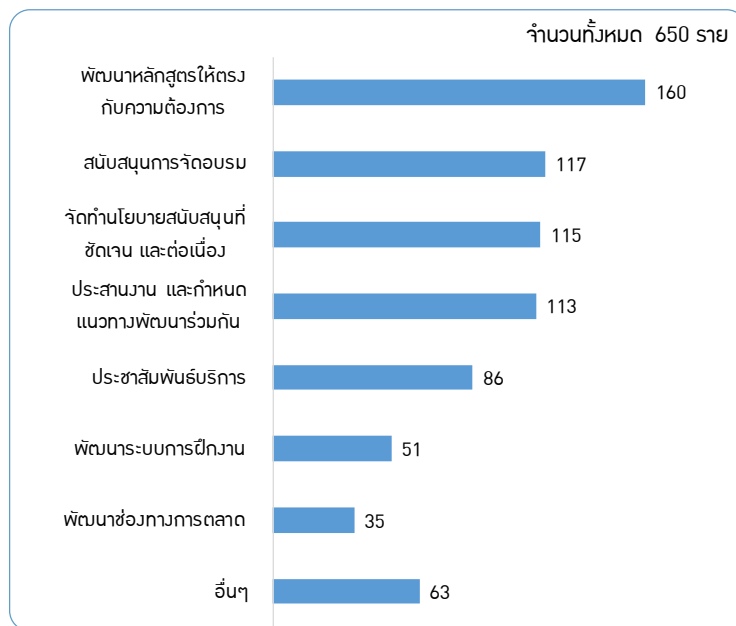
จากการสำรวจผู้ประกอบการทั้ง 650 รายในประเด็นความต้องการที่จะเข้ารับบริการจากสถาบันการศึกษาพบว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ต้องการคำปรึกษา มากถึงร้อยละ 85.8 (จำนวน 558 ราย) และการจัดอบรม ร้อยละ 76.6 (จำนวน 498 ราย) โดยสาขาที่ผู้ประกอบการ SME ต้องการมากที่สุดทั้งในด้านคำปรึกษาและการจัดอบรม คือ การพัฒนาด้านการตลาด

การบริการที่ผู้ประกอบการต้องการรองลงมาคือ การให้สถาบันการศึกษาพัฒนาโครงการ/กิจกรรมเชื่อมต่อกับโครงการภาครัฐ ร้อยละ 36.5 (จำนวน 237 ราย) รวมไปถึงการจัดกิจกรรมจับคู่ทางธุรกิจ (Business Matching) จากเครือข่ายของสถาบันการศึกษา ร้อยละ 35.1 (จำนวน 228 ราย)

ในขณะที่ความต้องการที่ผู้ประกอบการให้ความสำคัญในการใช้บริการจากสถาบันศึกษาน้อยที่สุดคือการจัดการด้านทรัพย์สินทางปัญญา เพียงร้อยละ 2.3 เนื่องจากมีผู้ประกอบการส่วนน้อยที่เข้าใจเรื่องการจัดการทรัพย์สินทางปัญญา อีกทั้ง ยังเข้าใจว่าการที่ผู้ประกอบการขอเข้าใช้ทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งเป็นทรัพย์สินของมหาวิทยาลัย จะทำให้ ผู้ประกอบการเป็นผู้เสียประโยชน์มากกว่าได้ประโยชน์ในการพัฒนาธุรกิจ

3) แนวทางการสนับสนุนผ่านสถาบันการศึกษาที่ต้องการ

แผนภาพที่ 33 แนวทางการสนับสนุนผ่านสถาบันการศึกษาที่ต้องการ



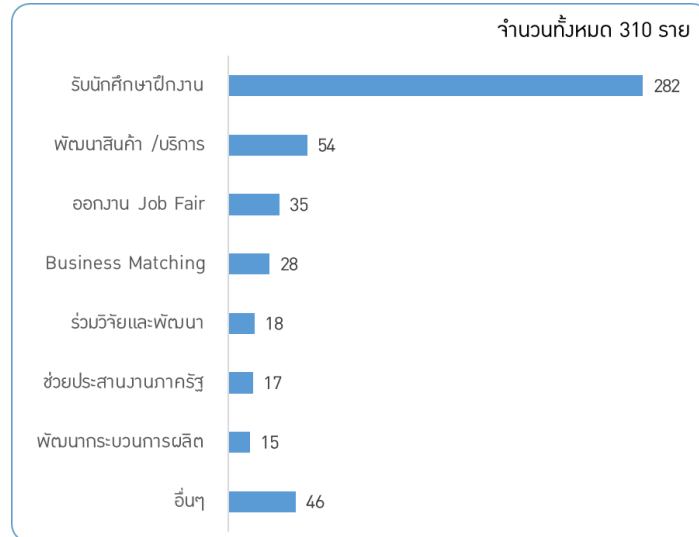
ที่มา: ผลการสำรวจสถานการณ์ผู้ประกอบการ SME

ในการสำรวจสถานการณ์ผู้ประกอบการ SME ถึงแนวทางการสนับสนุนผู้ประกอบการผ่านสถาบันการศึกษาที่ต้องการ พบว่า ผู้ประกอบการ SME ต้องการให้สถาบันการศึกษาช่วยพัฒนาหลักสูตรให้ตรงกับความต้องการมากที่สุด เพื่อพัฒนาหลักสูตรที่สามารถผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ ความสามารถที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ประกอบการ SME รองลงมาคือ ผู้ประกอบการ SME ต้องการให้สนับสนุนการจัดอบรม จัดทำนโยบายสนับสนุนที่มีความชัดเจนและต่อเนื่อง ตลอดจนประสานงานและกำหนดแนวทางพัฒนาร่วมกันระหว่างผู้ประกอบการและ

สถาบันการศึกษา ในขณะที่แนวทางการสนับสนุนที่ผู้ประกอบการ SME ต้องการน้อยที่สุดคือการพัฒนาช่องทาง การตลาด

4) ประเภทกิจกรรมที่ผู้ประกอบการ SME มีส่วนร่วมกับสถาบันการศึกษา

แผนภาพที่ 34 ประเภทกิจกรรมที่ผู้ประกอบการ SME มีส่วนร่วมกับสถาบันการศึกษา



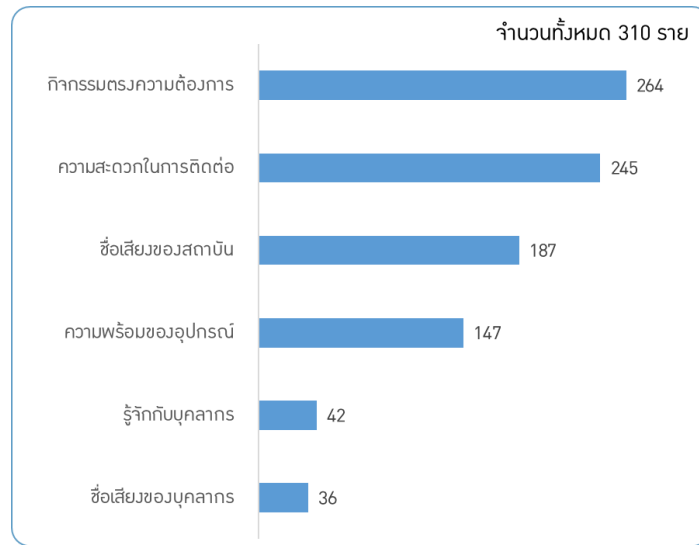
ที่มา: ผลการสำรวจสถานการณ์ผู้ประกอบการ SME

ในการสำรวจการใช้บริการของผู้ประกอบการ SME ที่เคยดำเนินกิจกรรมร่วมกับมหาวิทยาลัยที่ผ่านมา จำนวน 310 ราย พบว่า กิจกรรมที่ผู้ประกอบการใช้บริการจากสถาบันศึกษามากที่สุดคือการรับนักศึกษาฝึกงาน ร้อยละ 91.0 (จำนวน 282 ราย)

ส่วนกิจกรรมอื่นๆ มีผู้ประกอบการไม่ถึงร้อยละ 20 เท่านั้นที่ใช้บริการจากสถาบันการศึกษา โดยมีกิจกรรมความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในการพัฒนาสินค้า/บริการ ร้อยละ 17.4 (จำนวน 54 ราย) มีผู้ประกอบการที่เคยร่วมกิจกรรมกับสถาบันศึกษาด้านการออกงานแสดงสินค้า (Job Fair) ร้อยละ 11.3 (จำนวน 35 ราย) และกิจกรรมการจับคู่ธุรกิจ (Business Matching) ร้อยละ 9 (จำนวน 28 ราย) ส่วนการดำเนินกิจกรรมที่มีผู้ประกอบการเข้าร่วมค่อนข้างน้อย ประกอบด้วยการร่วมวิจัยและพัฒนา การที่มหาวิทยาลัยช่วยประสานงานกับภาครัฐ การพัฒนากระบวนการผลิต

5) ปัจจัยสำคัญในการดำเนินงานร่วมกับสถาบันการศึกษา

แผนภาพที่ 35 ปัจจัยสำคัญในการดำเนินงานร่วมกับสถาบันการศึกษา

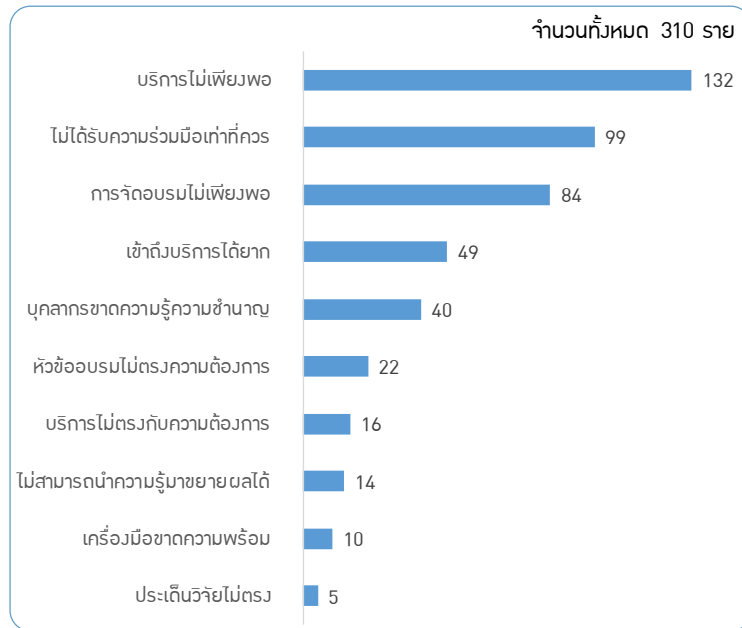


ที่มา: ผลการสำรวจสถานการณ์ผู้ประกอบการ SME

ในการสำรวจปัจจัยสำคัญของผู้ประกอบการในการตัดสินใจเข้ารับบริการกับสถาบันการศึกษา จากผู้ประกอบการที่เคยดำเนินกิจกรรมร่วมกับสถาบันการศึกษา จำนวน 310 ราย พบว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ ร้อยละ 85.2 (จำนวน 264 ราย) ตัดสินใจจากกิจกรรมที่ตรงกับความต้องการของผู้ประกอบการมากที่สุด รองลงมาคือ ความสะดวกในการติดต่อ เนื่องจากผู้ประกอบการมีมุมมองว่าการติดต่อมหาวิทยาลัยสามารถเข้าถึงได้ยาก ทำให้ไม่สะดวกในการดำเนินกิจกรรมเป็นส่วนใหญ่ ส่วนปัจจัยสำคัญน้อยที่สุดที่ผู้ประกอบการใช้ประกอบการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมร่วมกับสถาบันการศึกษา คือ ชื่อเสียงของบุคลากร

6) ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานร่วมกับสถาบันการศึกษา

แผนภาพที่ 36 ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานร่วมกับสถาบันการศึกษา



ที่มา: ผลการสำรวจสถานการณ์ผู้ประกอบการ SME

ในส่วนของปัญหาและอุปสรรคหลักที่เกิดขึ้นจากผู้ประกอบการ SME กลุ่มที่เคยดำเนินกิจกรรมร่วมกับสถาบันการศึกษาจำนวน 310 ราย คือ การมีบริการที่ไม่เพียงพอ ซึ่งจำนวนผู้ประกอบการเห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว 132 ราย (ร้อยละ 42.6) เนื่องจากสถาบันศึกษามีตัวชี้วัดที่ไม่เหมาะสมกับการประกอบธุรกิจ ทั้งการวัดที่เน้นการวัดในมิติของระยะเวลา โดยเฉพาะการดำเนินงานให้ทันในช่วงปีงบประมาณ หรือการวัดในเชิงปริมาณ จึงทำให้ในบางครั้งจำเป็นต้องเลือกส่งเสริมและช่วยเหลือผู้ประกอบการเฉพาะกลุ่มที่สามารถสนับสนุนหรือให้คำปรึกษาได้ง่ายก่อนการสนับสนุนผู้ประกอบการที่มีปัญหาที่แก้ไขยาก และใช้เวลานาน

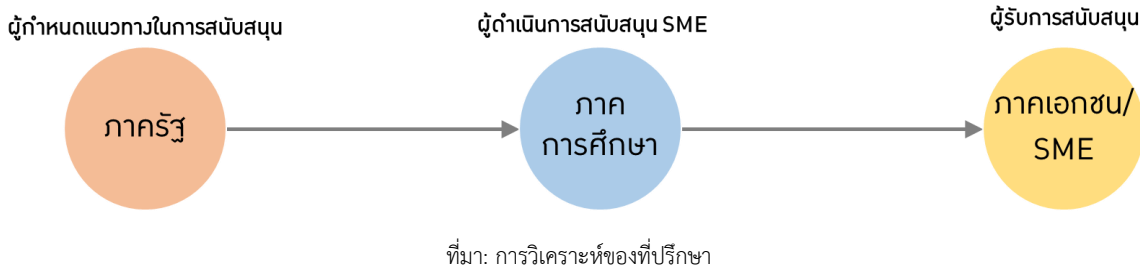
รองลงมาผู้ประกอบการจำนวน 99 ราย (ร้อยละ 31.9) ให้ความเห็นว่าการทำงานร่วมกับสถาบันการศึกษาไม่ได้ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร เนื่องจากในการดำเนินกิจกรรมกับสถาบันการศึกษาเกี่ยวข้องกับการติดต่ออาจารย์/บุคลากร ซึ่งมีเวลาให้คำปรึกษาที่ไม่แน่นอน ทำให้การดำเนินโครงการเป็นไปค่อนข้างยาก ส่วนปัญหาและอุปสรรคที่พบน้อยที่สุดจากการดำเนินกิจกรรมร่วมกับมหาวิทยาลัย คือ ประเด็นวิจัยไม่ตรงกับความต้องการ

4.3 ข้อจำกัดในการดำเนินโครงการส่งเสริมผู้ประกอบการ SME ผ่านสถาบันการศึกษา

จากการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งปฐมภูมิและทุติยภูมิที่เกี่ยวข้องกับประเด็นสถาบันการศึกษากับการพัฒนาผู้ประกอบการ SME พบว่ารูปแบบการสนับสนุนผู้ประกอบการ SME ของแต่ละหน่วยงานภาครัฐยังมีความทับซ้อนและขาดความเชื่อมโยงกัน ทั้งยังมีข้อจำกัดในด้านงบประมาณ และตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์ สถาบันศึกษามีความเชี่ยวชาญและความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรด้านต่างๆ เช่น บุคคล สถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน งบประมาณ ตลอดจนรูปแบบในการบริหารจัดการโครงการตามนโยบายของภาครัฐ

ดังนั้น การดำเนินการสนับสนุนผู้ประกอบการในปัจจุบันยังมีข้อจำกัดอีกหลายประการซึ่งกระทบถึงผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินโครงการ ทั้งนี้ จากการรวบรวมข้อมูล พบว่าแต่ละหน่วยงานมีข้อจำกัดที่แตกต่าง ดังนี้

แผนภาพที่ 37 การดำเนินโครงการส่งเสริมผู้ประกอบการ SME ผ่านสถาบันการศึกษา



1. ข้อจำกัดของหน่วยงานภาครัฐ

จากการศึกษานโยบายภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมผู้ประกอบการผ่านสถาบันการศึกษา ตลอดจนการสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถาบันการศึกษาและผู้ประกอบการ SME พบว่าการดำเนินงานของภาครัฐมีข้อจำกัด ดังนี้

- ในการดำเนินของภาครัฐมีหลายหน่วยงานที่สนับสนุนผู้ประกอบการ SME ผ่านสถาบันการศึกษา แต่ขาดการดำเนินงานร่วมกันจึงส่งผลให้เกิดความซ้ำซ้อนในการสนับสนุน และมีทิศทางการสนับสนุนที่ไม่เชื่อมโยงกัน ส่งผลให้เกิดโครงการในรูปแบบ หรือเนื้อหาในลักษณะเดียวกัน ที่ดำเนินการโดยหลายหน่วยงาน
- การกำหนดรูปแบบโครงการและการประเมินผลของโครงการที่ไม่เอื้อต่อการสนับสนุนและพัฒนาผู้ประกอบการ SME การกำหนดระยะเวลาโครงการบางส่วนสั้นเกินไป เนื่องจากเป็นการดำเนินงานตามปีงบประมาณ ซึ่งมีลักษณะที่เป็นแผนปีต่อปี ไม่สอดคล้องต่อระยะเวลาการเติบโตของธุรกิจ ไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะในช่วงปีงบประมาณ หรือช่วงระยะเวลาการดำเนินงานเท่านั้น อีกทั้ง การกำหนดตัวชี้วัดที่ไม่สอดคล้องกับการพัฒนาผู้ประกอบการ เนื่องจาก เป็นการวัดผลลัพธ์ในเชิงปริมาณ แต่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับผลผลิตเชิงคุณภาพเท่าที่ควร ทำให้สถาบันการศึกษาหลายแห่งคัดเลือกผู้ประกอบการที่มีศักยภาพให้เข้ารับบริการเพื่อทำให้ผู้ประกอบการสามารถพัฒนาธุรกิจได้ตามระยะเวลาและจำนวนที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ การดำเนินโครงการในลักษณะดังกล่าวทำให้ผู้ประกอบการ SME ที่มีศักยภาพต่ำไม่ได้รับการบ่มเพาะและยังประสบปัญหาในการดำเนินธุรกิจต่อไป
- การส่งเสริมผู้ประกอบการ SME ของหน่วยงานภาครัฐ มีการกำหนดเป้าหมาย และทิศทางการพัฒนาในภาพรวมทั้งประเทศที่ยังไม่ต่อเนื่องและไม่ชัดเจน และการเชื่อมโยงการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานมีไม่มากเท่าที่ควร แต่เป็นการกำหนดโครงการพัฒนาอย่างแยกส่วนตามขอบเขตความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานที่อาจไม่สอดคล้องกัน เช่น ผู้ประกอบการด้านการผลิตสินค้าเกษตร ได้รับการสนับสนุนการพัฒนาวัตถุดิบ แต่การสนับสนุนบริการด้านการแปรรูปสินค้ายังไม่มีการดำเนินงานในช่วงระยะนั้นๆ ทำให้ผู้ประกอบการต้องรอเวลาที่จะมีโครงการด้านการแปรรูปสินค้าเพื่อเข้ารับบริการต่อ ซึ่งอาจต้องรอรยะเวลานานกว่า 1 ปีได้

- นอกจากนี้ ในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ยังขาดความเข้าใจในแนวทางการสนับสนุนผู้ประกอบการ SME จากความต้องการของภาคเอกชนในแต่ละพื้นที่อย่างแท้จริง เนื่องจากการกำหนดโครงการสนับสนุนต่างๆ เป็นโครงการตามนโยบายของส่วนกลางเป็นหลัก ซึ่งอาจไม่เหมาะสมกับบริบทการดำเนินงานในบางพื้นที่ แต่หน่วยงานต้องดำเนินการ เพื่อให้สอดคล้องกับแนวนโยบายดังกล่าว ส่งผลให้ผู้ประกอบการที่เข้ารับบริการอาจไม่ได้รับประโยชน์ในการพัฒนาเท่าที่ควร

2. ข้อจำกัดของหน่วยงานภาคการศึกษา

- การดำเนินโครงการสนับสนุนผู้ประกอบการ SME สามารถทำได้ในปริมาณที่จำกัด เนื่องจากงบประมาณในการสนับสนุนผู้ประกอบการ SME ของสถาบันการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันอาชีวศึกษา เป็นงบประมาณที่ได้รับจากหน่วยงานภาครัฐเป็นหลัก ซึ่งอาจไม่เพียงพอต่อการให้บริการตามความต้องการของผู้ประกอบการ SME ในพื้นที่
- สถาบันการศึกษามีความร่วมมือระหว่างสถาบัน เพื่อสนับสนุนและพัฒนาผู้ประกอบการ SME ไม่มากนัก จากการกำหนดตัวชี้วัดด้านการสนับสนุนผู้ประกอบการ SME โดยการกำหนดเป้าหมายในเชิงปริมาณ ทำให้สถาบันการศึกษาบางส่วนมุ่งเข้าไปให้การให้บริการ SME เพื่อให้ครบตามเป้าหมาย โดยไม่ได้คำนึงถึงความเชี่ยวชาญของบุคลากรที่มีอยู่ แต่หากสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาอื่นที่มีความชำนาญจะทำให้ผู้ประกอบการได้รับการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพมากกว่า หรือในขณะเดียวกัน สถาบันการศึกษาบางส่วนเข้าใจถึงข้อจำกัดด้านศักยภาพและความเชี่ยวชาญของตน แต่การขอความร่วมมือไปยังสถาบันการศึกษาที่มีความชำนาญมากกว่า เพื่อร่วมให้บริการพัฒนา SME นั้น ได้รับการปฏิเสธ ทำให้ต้องดำเนินการเองทั้งหมด ทั้งยังต้องศึกษาข้อมูลหรือทดสอบเพิ่มเติม ซึ่งบางครั้งอาจใช้ระยะเวลาและงบประมาณเพิ่มขึ้นกว่าที่ตั้งไว้ได้
- สถาบันการศึกษาบางส่วนเลือกสนับสนุนผู้ประกอบการที่สามารถให้บริการได้ตามเป้าหมายเชิงปริมาณเป็นหลัก จากการกำหนดตัวชี้วัดที่ให้ความสำคัญในเชิงปริมาณ สถาบันการศึกษาบางส่วนจึงเน้นสนับสนุนการพัฒนาผู้ประกอบการในเรื่องการให้คำปรึกษาในภาพกว้างของการดำเนินงาน หรือกิจกรรมที่สามารถดำเนินงานให้เสร็จได้ง่ายภายในเวลาจำกัด เช่น การออกแบบผลิตภัณฑ์ หรือบรรจุภัณฑ์ มากกว่าการช่วยแก้ไขปัญหาด้านเหตุ เช่น ปัญหาการบริหารจัดการ ปัญหาเชิงโครงสร้าง ซึ่งมีความซับซ้อน การใช้เวลาจนจึงจะเห็นผล และความเสี่ยงในการไม่ประสบความสำเร็จมากกว่า
- นอกจากนี้ ข้อจำกัดอีกอย่างหนึ่งที่สำคัญของสถาบันการศึกษาคือ ขาดการประชาสัมพันธ์โครงการสนับสนุนผู้ประกอบการ SME เนื่องจากขาดบุคลากรและงบประมาณในการดำเนินการ ตลอดจนการขาดความเชี่ยวชาญในด้านการประชาสัมพันธ์ในเชิงพาณิชย์ ส่งผลให้ผู้ประกอบการ SME ในแต่ละพื้นที่ไม่ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารการบริการของสถาบันการศึกษา

3. ข้อจำกัดของหน่วยงานภาคเอกชน/ผู้ประกอบการ SME

- ผู้ประกอบการไม่ทราบข้อมูลหรือไม่สามารถเข้าถึงบริการจากสถาบันการศึกษาได้ จากที่สถาบันการศึกษามีการประชาสัมพันธ์ในขอบเขตจำกัด อีกทั้งโครงสร้างการทำงานของสถาบันการศึกษาบางแห่งมีความซับซ้อน ผู้ประกอบการ SME ส่วนใหญ่จึงไม่ทราบว่าสถาบันการศึกษามีบริการเพื่อสนับสนุนผู้ประกอบการ SME อยู่ รวมถึงไม่ทราบช่องทางหรือหน่วยงานที่จะติดต่อขอรับบริการ ผู้ได้รับการสนับสนุนจึงจำกัดอยู่เพียงบางกลุ่มหรือกลุ่มเดิมที่มีความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลของโครงการสนับสนุนเท่านั้น

- ผู้ประกอบการบางส่วนขาดความเข้าใจในการประกอบธุรกิจ เนื่องจาก เปิดธุรกิจจากความตั้งใจ และความกระตือรือร้นในการผลิตสินค้าหรือให้บริการ โดยไม่เข้าใจภาพรวมของการดำเนินงาน การทำบัญชี การวางโครงสร้างการบริหารจัดการธุรกิจ หรือความเข้าใจในตลาดหรือกลุ่มลูกค้าที่ต้องการจะขาย ส่งผลให้ประสบปัญหาในทุกช่วงของการดำเนินงาน และต้องการรับบริการ หรือการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ผู้ประกอบการบางส่วน ยังมีความเชื่อมั่นในการดำเนินธุรกิจของตนมาก โดยไม่ยอมปรับเปลี่ยนตามคำแนะนำที่ได้รับ ส่งผลให้ปัญหาต่างๆ ไม่ได้รับการแก้ไข

บทที่ 5

ยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเด็นด้าน สถาบันการศึกษากับการพัฒนา SME

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์และศักยภาพของสถาบันการศึกษาในการพัฒนาผู้ประกอบการ ตลอดจนสถานการณ์ ปัญหาและอุปสรรคของผู้ประกอบการ SME แล้ว การศึกษานี้ได้นำประเด็นสำคัญที่สะท้อนถึงสถานภาพ ปัญหา รวมถึงทิศทางการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตกำหนดเป็นยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเด็นด้านสถาบันการศึกษากับการพัฒนา SME เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมผ่านสถาบันการศึกษาต่อไป

ผลการศึกษาในบทนี้ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ แนวคิดและกลุ่มเป้าหมายในการส่งเสริมผ่านสถาบันการศึกษา แผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเด็นด้านสถาบันการศึกษากับการพัฒนา SME และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อแนวทางในการขับเคลื่อนการพัฒนาผู้ประกอบการ SME ผ่านสถาบันการศึกษา โดยมีผลการศึกษาในเบื้องต้นดังต่อไปนี้

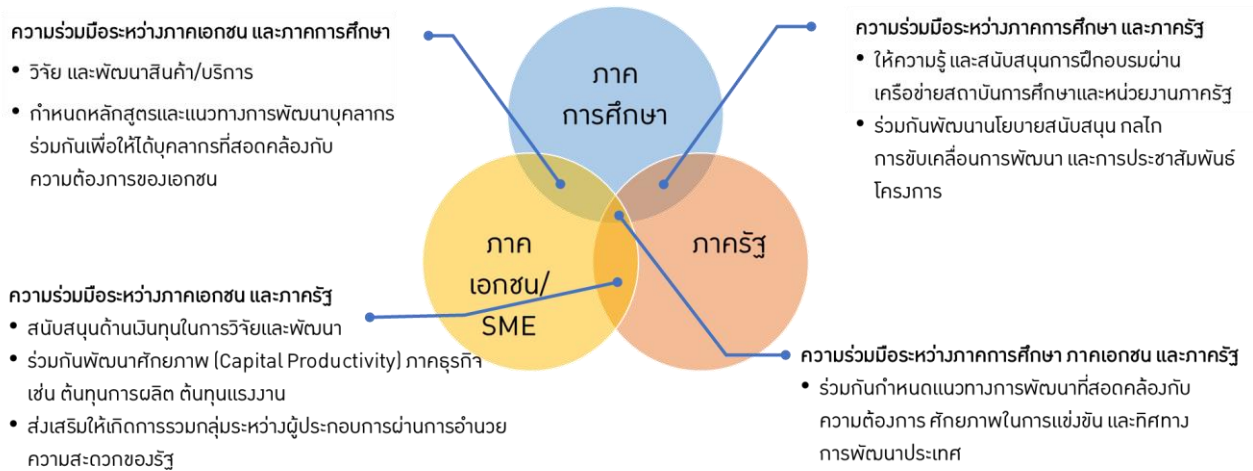
5.1 แนวคิดและกลุ่มเป้าหมายในการส่งเสริม SME ผ่านสถาบันการศึกษา

เพื่อให้การพัฒนา SME ผ่านสถาบันการศึกษาประสบผลสัมฤทธิ์สูงสุด แนวคิดการพัฒนาที่เป็นระบบ และการกำหนดกลุ่ม SME เป้าหมายจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ตรงจุด และใช้ทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด ดังนั้น จึงได้กำหนดกรอบแนวคิดในการพัฒนาให้เป็นรูปธรรม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างเป็นระบบ พร้อมกันนี้ ได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายหลักในการส่งเสริมอย่างชัดเจน และกำหนดแนวทางสนับสนุนในแต่ละกลุ่มที่แตกต่างกัน เนื่องจากกลุ่มผู้รับการส่งเสริมแบ่งออกเป็นหลายประเภทซึ่งมีความต้องการในการพัฒนา และมีประเด็นอุปสรรคในการพัฒนาที่แตกต่างกัน โดยมีรายละเอียดของแนวคิดการพัฒนา และกลุ่มเป้าหมายในการส่งเสริมดังนี้

5.1.1 แนวคิดในการส่งเสริม SME ผ่านสถาบันการศึกษา

จากการศึกษาข้อมูลสถานการณ์ ปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนข้อจำกัดต่างๆ ของทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคการศึกษา และผู้ประกอบการ SME พบว่า ในการสนับสนุนผู้ประกอบการ SME ผ่านสถาบันการศึกษาให้ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพสูงสุดนั้น การดำเนินงานจึงต้องเริ่มจากความร่วมมือของหน่วยงานแต่ละภาคส่วนซึ่งต้องทำงานร่วมกันบนพื้นฐานความเชี่ยวชาญและความรับผิดชอบของแต่ละภาคส่วนเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการสร้างความร่วมมือไตรภาคี (Triple Helix) ที่คิดค้นโดย Henry Etzkowitz และ Loet Leydesdorff ในปี พ.ศ. 2545 โดยมีแนวทางการดำเนินงานที่ส่งเสริมให้แต่ละภาคส่วนมีบทบาทความร่วมมือร่วมกัน ทั้งในรูปแบบทวิภาคี (Bilateral) และไตรภาคี (Trilateral) และยกระดับจากสังคมความร่วมมือในภาคอุตสาหกรรมเข้าสู่การเป็นสังคมแห่งความร่วมมือในองค์ความรู้เป็นหลัก

แผนภาพที่ 38 แนวทางในการประยุกต์แนวคิดการสร้างร่วมมือไตรภาคีของประเทศไทย



ที่มา: Boosting the Innovation Potential in the Metropolitan area Through Triple Helix Interactions และบริษัทเอพีพีเอ็นดี

จากแนวคิดความร่วมมือไตรภาคี (Triple Helix) ระหว่าง 3 หน่วยงาน ได้แก่ ภาครัฐ ภาคการศึกษา และภาคเอกชน สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับสถานการณ์การพัฒนาผู้ประกอบการ SME ผ่านสถาบันการศึกษาของประเทศไทยได้โดยผ่านรูปแบบการดำเนินงาน ดังนี้

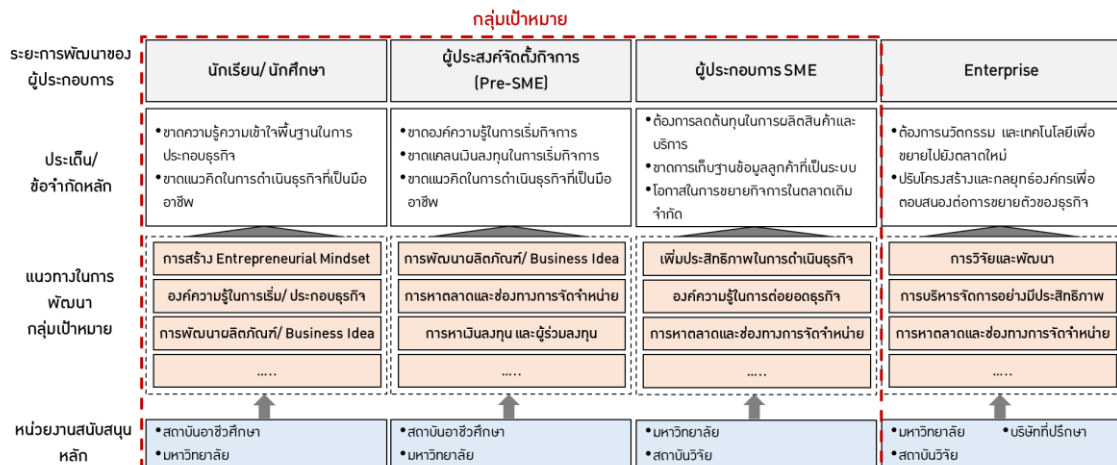
- 1) ความร่วมมือระหว่างภาคการศึกษา กับภาคเอกชน/ผู้ประกอบการ SME หน่วยงานในภาคการศึกษา ซึ่งมีบทบาทหลักในการสร้างและถ่ายทอดองค์ความรู้ใหม่ๆ ให้ภาคส่วนต่างๆ สามารถสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชน/ผู้ประกอบการ SME ผ่านการสนับสนุนและร่วมกันวิจัยในด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการ นวัตกรรม ตลอดจนพัฒนาแนวคิดใหม่ๆ ในผู้ประกอบการ อีกทั้งยังควรมีการสร้างความร่วมมือร่วมกันในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพและตรงตามความต้องการของภาคเอกชนเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมด้วยเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการจัดฝึกอบรมโดยหน่วยงานภาคการศึกษาในประเด็นที่ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบันและตอบโจทย์ผู้ประกอบการ หรือการที่ภาคเอกชนเปิดรับนักศึกษาเข้าร่วมฝึกงานในกิจการของตน ซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และร่วมกันพัฒนาบุคลากรร่วมกันได้ในระยะยาวต่อไป
- 2) ความร่วมมือระหว่างภาคการศึกษาและภาครัฐ จากความร่วมมือระหว่างภาคการศึกษาและภาคเอกชน ทำให้ภาคการศึกษารับทราบและเข้าใจถึงความต้องการ ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของภาคเอกชน ซึ่งบางส่วนมีความเชื่อมโยงกับด้านนโยบายที่เกี่ยวข้องกับบทบาทความรับผิดชอบของภาครัฐ โดยภาคการศึกษาสามารถรวบรวมประเด็นต่างๆ และเป็นตัวกลางในการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ เพื่อร่วมกันปรับแก้ประเด็นต่างๆ เพื่อให้นโยบายสนับสนุนและกลไกในการขับเคลื่อนการพัฒนาต่างๆ สามารถเข้าถึงและตรงตามความต้องการของผู้ประกอบการมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประชาสัมพันธ์ที่โครงการภาครัฐที่ไม่ทั่วถึง ทำให้ภาคเอกชนหลายส่วนไม่ทราบข้อมูล นอกจากนี้ สถาบันการศึกษาสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ใหม่ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนผู้ประกอบการให้แก่บุคลากรภาครัฐ เพื่อให้ภาครัฐนำไปปรับใช้ในการให้บริการภาคเอกชนได้ต่อไป

- 3) **ความร่วมมือระหว่างภาคเอกชน/ผู้ประกอบการ SME และภาครัฐ** หน่วยงานเอกชน/ผู้ประกอบการ SME สามารถพัฒนาศักยภาพและประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอันแสดงให้เห็นถึงศักยภาพ รวมถึงภาพลักษณ์ของประเทศในการประกอบธุรกิจเป็นการสร้างความเชื่อมั่นของประเทศได้ ผ่านการสร้างร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐในการนำเสนอนโยบายที่สนับสนุนหน่วยงานในภาคเอกชนให้สามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้ รวมถึงการที่ภาครัฐสนับสนุนเงินทุนในการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ต่างๆ เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ หรือพัฒนาผลิตภัณฑ์เดิมให้มีความโดดเด่น มีเอกลักษณ์และมีคุณภาพอีกทางหนึ่งด้วย ทั้งนี้ ยังรวมถึงการส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายการรวมกลุ่มระหว่างผู้ประกอบการผ่านการอำนวยความสะดวกของภาครัฐเอง เพื่อให้ผู้ประกอบการร่วมกันสะท้อนถึงปัญหาที่เกิดขึ้น และสะท้อนความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐได้ต่อไป
- 4) **ความร่วมมือแบบไตรภาคี** เป็นการสร้างความเข้มแข็งของบทบาทการมีส่วนร่วมของหน่วยงานทั้ง 3 ส่วน คือ ภาครัฐ ภาคการศึกษา และภาคธุรกิจ เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนภาคเอกชนของประเทศในภาพรวม โดยการร่วมกันกำหนดแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับความต้องการ ศักยภาพในการแข่งขัน และทิศทางการพัฒนาประเทศ ผ่านการร่วมมือกันสนับสนุน และดำเนินงานในรูปแบบต่างๆ ช่างต้น รวมไปถึงการสร้างความเป็นเจ้าของร่วมกันในการดำเนินงานดังกล่าวให้ประสบความสำเร็จต่อไป

5.1.2 กลุ่มเป้าหมายในการส่งเสริมผ่านสถาบันการศึกษา

จากการศึกษาสถานการณ์ ปัญหาและอุปสรรคของสถาบันการศึกษาในการพัฒนาผู้ประกอบการ SME ตลอดจนข้อจำกัดในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษา และผู้ประกอบการ SME จึงได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายหลักในการส่งเสริมผ่านสถาบันการศึกษาออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย นักเรียน/นักศึกษา ผู้มีความประสงค์จัดตั้งกิจการ แต่ยังไม่มีการ และผู้ประกอบการ SME ในปัจจุบัน โดยแต่ละกลุ่มมีปัญหาและแนวทางในการพัฒนาผ่านสถาบันการศึกษาที่แตกต่างกัน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

แผนภาพที่ 39 กลุ่มเป้าหมายในการส่งเสริมผ่านสถาบันการศึกษา



ที่มา: การวิเคราะห์ของทีปรึกษา

1. นักเรียน/นักศึกษา

กลุ่มเป้าหมายแรกที่เป็นพื้นฐานในการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจเบื้องต้นในการดำเนินธุรกิจ คือ กลุ่มนักเรียน/นักศึกษา เนื่องจากปัจจุบันมีนักเรียน/นักศึกษาบางส่วนที่เริ่มจัดตั้งธุรกิจ แต่ยังขาดความเข้าใจในการทำธุรกิจ ตั้งแต่การทำบัญชี การคิดต้นทุน กำไร ไปจนถึงการเขียนแผนธุรกิจ และการหาแหล่งเงินทุน ตลอดจนการขาดแนวคิดในการดำเนินธุรกิจแบบมืออาชีพ เช่น ขาดองค์ความรู้ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การตลาด และการบริหารจัดการแรงงานภายในกิจการ เป็นต้น

ทั้งนี้ หน่วยงานที่สนับสนุนหลักในการพัฒนาพื้นฐานความรู้ความเข้าใจแก่กลุ่มนักเรียน/นักศึกษา จึงควรเป็นสถาบันการศึกษา ซึ่งเบื้องต้นตามการกำหนดขอบเขตของการดำเนินงานโครงการนี้จะหมายถึง สถาบันอาชีวศึกษา และมหาวิทยาลัย โดยมีแนวทางในการพัฒนา 3 ประเด็นหลัก ได้แก่

- 1) การสร้างแนวคิดการเป็นผู้ประกอบการ หรือ Entrepreneurial Mindset ในกลุ่มนักเรียน/นักศึกษา
- 2) การสร้างเสริมองค์ความรู้ในการเริ่ม/ประกอบธุรกิจให้กับนักเรียน/นักศึกษา เนื่องจากในบางรายอาจมีความต้องการในการเป็นผู้ประกอบการ แต่ขาดความรู้/ความเข้าใจในการเริ่มต้นกิจการ
- 3) การส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์และแนวคิดใหม่ๆ ในการดำเนินธุรกิจ เนื่องจากสถานการณ์ตลาดที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ดังนั้น การพัฒนาผลิตภัณฑ์/บริการใหม่ๆ เพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคที่เปลี่ยนไปตลอดเวลา

2. ผู้ประสงค์จัดตั้งกิจการ (Pre-SME)

ในกลุ่มผู้ประกอบการที่ประสงค์จะจัดตั้งกิจการ หรือกลุ่ม Pre-SME มีข้อจำกัดในการดำเนินธุรกิจหลัก 3 ประเด็น ประกอบด้วย 1) ขาดองค์ความรู้ในการริเริ่มกิจการ เนื่องจากผู้ประกอบการในกลุ่มนี้ขาดความรู้ความเข้าใจในการเขียนแผนธุรกิจ และการวางแผนการดำเนินธุรกิจในขั้นตอนต่างๆ 2) ขาดแคลนเงินลงทุนในการเริ่มกิจการ เนื่องจากผู้ประกอบการส่วนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ขาดการวางแผนเงินลงทุนอย่างเป็นระบบ ขาดการทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายเบื้องต้นที่ใช้เป็นหลักฐานในการขอเงินทุน ส่งผลให้มีปัญหาในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของทั้งภาครัฐและสถาบันการศึกษา และ 3) ขาดแนวคิดในการดำเนินธุรกิจที่เป็นมืออาชีพ เนื่องจากในบางรายอาจจะเคยเป็นลูกจ้างมาก่อน ทำให้ไม่มีความรู้และความเข้าใจในความรับผิดชอบของการเป็นเจ้าของกิจการเท่าที่ควร

สำหรับผู้ประกอบการที่ประสงค์จะจัดตั้งกิจการนี้ ควรมีสถาบันการศึกษาเป็นหน่วยงานที่สนับสนุนหลัก ซึ่งประกอบด้วยทั้งสถาบันอาชีวศึกษาและมหาวิทยาลัย เพื่อให้บริการในประเด็นต่างๆ เช่น การสร้างเสริมองค์ความรู้ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์/บริการ และแนวคิดใหม่ๆ ในการผลิตสินค้า/บริการ เพื่อให้ตอบสนองผู้บริโภคมากขึ้น การให้ความช่วยเหลือด้านการตลาดและช่องทางการจัดจำหน่าย เช่น การขยายช่องทางการตลาดให้เป็น Online มากขึ้น ตลอดจนการช่วยเหลือและให้คำแนะนำ รวมถึงการเตรียมตัวในการนำเสนอเพื่อขอเงินทุน และผู้ร่วมลงทุนต่างๆ ทั้งจากหน่วยงานภาครัฐและสถาบันการเงิน

3. ผู้ประกอบการ SME

สำหรับสถานการณ์ของกลุ่มผู้ประกอบการ SME ยังมีประเด็นหรือข้อจำกัดในหลายด้านที่หน่วยงานต่างๆ ควรเข้ามาช่วยสนับสนุน ได้แก่ ความต้องการลดต้นทุนในการผลิตสินค้า/บริการ เนื่องจากสถานการณ์ทางด้านเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ผู้ประกอบการ SME ในปัจจุบันต้องเผชิญกับภาระการแบกรับต้นทุนที่สูงขึ้นมากมาย เช่น ค่าแรงขั้นต่ำที่เพิ่มขึ้น เงินเฟ้อ เป็นต้น รวมถึงปัญหาด้านการขาดการเก็บฐานข้อมูลลูกค้าที่เป็นระบบ ส่งผลให้ในการจัดจำหน่ายสินค้า/บริการในบางครั้ง จำเป็นต้องเริ่มหากลูกค้าใหม่ตลอดเวลา และปัญหาที่เกิดจากโอกาสในการขยายกิจการในตลาดเดิม

ดังนั้น หน่วยงานหลักที่ควรสนับสนุนผู้ประกอบการในกลุ่มนี้คือ มหาวิทยาลัย และสถาบันวิจัย เนื่องจากทั้ง 2 หน่วยงานจะมีความพร้อมทั้งทางด้านบุคลากรและองค์ความรู้ในการให้บริการผู้ประกอบการได้ โดยมีแนวทางในการพัฒนากลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย การพัฒนาผู้ประกอบการผ่านการเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจ เพื่อให้การดำเนินธุรกิจมีความรวดเร็วและมีต้นทุนที่น้อยลง ตลอดจนการเสริมสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ ในการต่อยอดธุรกิจจากเดิม และการหาตลาดและช่องทางการจัดจำหน่ายที่เพิ่มขึ้นให้ผู้ประกอบการ SME เพื่อรองรับต่อการขยายกิจการได้ต่อไป

5.2 แผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเด็นด้านสถาบันการศึกษากับการพัฒนา SME

แผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเด็นด้านสถาบันการศึกษากับการพัฒนา SME มีรายละเอียดของเป้าประสงค์ ประเด็นยุทธศาสตร์ และแผนกลยุทธ์เชิงปฏิบัติการในเบื้องต้น ดังต่อไปนี้

5.2.1 เป้าประสงค์ (Strategic objectives)

จากแนวคิดและกลุ่มเป้าหมายในการส่งเสริมผู้ประกอบการ SME ผ่านสถาบันการศึกษาที่ได้วิเคราะห์ไปข้างต้น การจัดทำยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเด็นด้านสถาบันการศึกษากับการพัฒนาผู้ประกอบการ SME จึงมุ่งเน้นไปที่การสร้างเสริมทักษะการเป็นผู้ประกอบการและการเชื่อมโยงบูรณาการโครงการภาครัฐที่สนับสนุนผู้ประกอบการ SME ผ่านสถาบันการศึกษาเดิมและต่อยอดในการสนับสนุนและอำนวยความสะดวกความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษากับผู้ประกอบการ SME โดยเป้าประสงค์หลักของแผนยุทธศาสตร์การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเด็นด้านสถาบันการศึกษากับการพัฒนา SME คือ **“การส่งเสริมผู้ประกอบการ SME และผู้มีความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ SME ให้มีความสามารถในการแข่งขันผ่านความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา”** โดยมีเป้าหมายในการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์ฯ ดังต่อไปนี้

- 1) สนับสนุนและเสริมสร้างทักษะการเป็นผู้ประกอบการของผู้ที่อยู่ในระบบการศึกษา
- 2) สนับสนุนและยกระดับผู้ประกอบการ SME ผ่านสถาบันการศึกษา

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานตามเป้าประสงค์ข้างต้น สามารถบรรลุเป้าหมายได้ ต้องมีประเด็นยุทธศาสตร์ของแผนยุทธศาสตร์การส่งเสริมผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเด็นด้านสถาบันการศึกษากับการพัฒนา SME ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะนำเสนอรายละเอียดในลำดับต่อไป

5.2.2 แผนยุทธศาสตร์การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเด็นด้านสถาบันการศึกษากับการพัฒนา SME

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งสถานภาพปัจจุบันจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษา และหน่วยงานภาคเอกชน ตลอดจนแนวทางการพัฒนา SME ผ่านสถาบันการศึกษาซึ่งเป็นตัวอย่างที่ดีในต่างประเทศ และการรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้จัดทำประเด็นยุทธศาสตร์ทั้งหมด 4 ประเด็นยุทธศาสตร์หลักดังนี้

- ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยกระดับโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกของสถาบันการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของ SME
- ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมการสร้างองค์ความรู้การเป็นผู้ประกอบการ สำหรับผู้อยู่ในระบบการศึกษาและผู้ประกอบการ SME
- ยุทธศาสตร์ที่ 3 สนับสนุนการให้บริการแก่ผู้ประกอบการ SME
- ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนากลไกส่งเสริมศักยภาพพื้นฐานของสถาบันการศึกษาในการสนับสนุน SME

โดยยุทธศาสตร์ที่ 1 - 3 นั้นเป็นประเภทยุทธศาสตร์ที่เน้นการสนับสนุน อำนวยความสะดวกและส่งเสริมสมรรถนะในการให้บริการ SME ของสถาบันการศึกษาให้สามารถให้บริการ SME ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นใน 3 องค์ประกอบหลักสำหรับการให้บริการผู้ประกอบการไปด้วย โครงสร้างพื้นฐาน องค์ความรู้และนวัตกรรม และบริการจากสถาบันการศึกษา โดยยุทธศาสตร์ที่ 1 มุ่งเน้นการสร้างโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกในการส่งเสริม SME ที่ช่วยให้การประกอบการบ่มเพาะของสถาบันการศึกษาทำได้สะดวกและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ในขณะที่ยุทธศาสตร์ที่ 2 เน้นการสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมให้แก่นักศึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในทุกระดับในองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบกิจการของ SME และยุทธศาสตร์ที่ 3 เน้นไปที่การยกระดับคุณภาพการบริการของสถาบันการศึกษา รวมถึงการประชาสัมพันธ์โครงการต่างๆ

ในขณะที่ยุทธศาสตร์ที่ 4 นั้นเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการของหน่วยงานภาครัฐ และสถาบันการศึกษาที่มีอยู่เดิมให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น ลดความซ้ำซ้อนในการทำงานของหน่วยงาน ตลอดจนส่งผ่านการพัฒนาไปยัง SME ที่ขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการทำงานของยุทธศาสตร์ทั้ง 2 ประเภทนี้เป็นยุทธศาสตร์ที่มีการดำเนินงานที่เสริมสร้าง เชื่อมโยงซึ่งกันและกัน ควรมีการขับเคลื่อนไปด้วยกันทั้งหมด เพื่อให้สามารถบรรลุตามเป้าประสงค์ได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยจะอธิบายถึงแนวคิดของยุทธศาสตร์ รวมถึงรายละเอียดของกลยุทธ์ในแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์ในลำดับต่อไป

แผนภาพที่ 40 เป้าประสงค์ และประเด็นยุทธศาสตร์การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเด็น: สถาบันการศึกษากับการพัฒนา SME



ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยกระดับโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกของสถาบันการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ประกอบการ SME

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในการสนับสนุนผู้ประกอบการ SME ผ่านสถาบันการศึกษา จะช่วยให้สามารถพัฒนาและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการ SME ได้มากขึ้น เนื่องจากสถาบันการศึกษาเป็นแหล่งรวบรวมองค์ความรู้ นวัตกรรม ผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน ดังนั้น การมีโครงสร้างพื้นฐานการให้บริการผู้ประกอบการ SME ของสถาบันการศึกษาที่แข็งแรงจะเป็นปัจจัยสนับสนุนให้การพัฒนาด้านอื่นๆ มีประสิทธิภาพและยั่งยืนมากขึ้น ตลอดจนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานจะช่วยลดต้นทุนในการให้บริการผู้ประกอบการ SME ของสถาบันการศึกษาผ่านปัจจัยสนับสนุนพื้นฐานที่หน่วยงานภาครัฐเป็นผู้ริเริ่มขึ้นเพื่อช่วยอำนวยความสะดวกในการให้บริการ SME ดังนั้น ยุทธศาสตร์นี้จะมุ่งเน้นการแก้ปัญหาและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของการให้ดำเนินงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาคการศึกษา และภาคเอกชน ตั้งแต่การสนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างหน่วยงาน/หน่วยวิจัย/สื่อการเรียนการสอนให้รองรับความต้องการของผู้ประกอบการ SME การสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรมที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ได้ ตลอดจนการพัฒนาพื้นที่/ช่องทางให้รองรับการบ่มเพาะนักศึกษาเพื่อก้าวสู่การเป็นผู้ประกอบการ โดยยุทธศาสตร์ที่ 1 ประกอบไปด้วย 3 กลยุทธ์หลัก โดยมีรายละเอียดในแต่ละกลยุทธ์ ดังต่อไปนี้

กลยุทธ์ที่ 1.1 สนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างหน่วยงาน/หน่วยวิจัย/สื่อการเรียนการสอนให้รองรับความต้องการของผู้ประกอบการ SME

สถาบันการศึกษาบางแห่งไม่มีโครงสร้างของหน่วยงานและรูปแบบในการให้บริการแก่ SME ที่ชัดเจน รวมถึงสถาบันศึกษามักจัดตั้งโครงสร้างหรือหน่วยงานชั่วคราวขึ้นมาเพื่อรองรับโครงการภาครัฐในแต่ละปีงบประมาณ ส่งผลให้ขาดความต่อเนื่อง ทั้งในด้านงบประมาณ การพัฒนาทรัพยากรบุคคลของสถาบันการศึกษา และการพัฒนาผู้ประกอบการ ตลอดจนการรับรู้ถึงบริการหรือหน่วยงานสนับสนุน SME - ดังนั้น เพื่อสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาผู้ประกอบการ SME ได้อย่างยั่งยืน มีประสิทธิภาพ และเป็นระบบ การพัฒนาโครงสร้างหน่วยงานและกลไกการขับเคลื่อนการพัฒนา SME ภายในสถาบันการศึกษาจึงมีความสำคัญ โดยกลยุทธ์นี้เน้นการส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาปรับปรุงโครงสร้างเพื่อการพัฒนาผู้ประกอบการ SME ตลอดจนหน่วยวิจัยและสื่อการเรียนการสอนเพื่อเป็นแหล่งรวมองค์ความรู้ บุคลากร และเป็นศูนย์กลางการให้บริการแก่ SME ยกระดับการให้บริการแก่ SME ให้หลากหลาย ครอบคลุม และต่อเนื่องมากขึ้น

กลยุทธ์ที่ 1.2 สนับสนุนการต่อยอดนวัตกรรมเพื่อประโยชน์เชิงพาณิชย์

ภาคการศึกษา เป็นภาคที่มีองค์ความรู้และความเชี่ยวชาญ ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ในการรองรับการบริการและพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการ SME ตลอดจนบุคลากรสายวิชาการในปัจจุบันมีภารกิจหลักที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน การทำวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม จึงควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรสายวิชาการ/อาจารย์ นักศึกษา และผู้ประกอบการ SME มีการดำเนินโครงการร่วมกันใน

การพัฒนาผู้ประกอบการ SME ของประเทศ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ทั้ง 3 หน่วยงานได้แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ดังนั้น จึงควรมุ่งเน้นให้บุคลากรสายวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ และอาจารย์ให้ความสำคัญกับการพัฒนาองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมใหม่ๆ ที่สามารถนำไปต่อยอดเชิงพาณิชย์และใช้ในการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการ SME ได้

กลยุทธ์ที่ 1.3 พัฒนาพื้นที่/ช่องทางให้รองรับการบ่มเพาะนักศึกษาเพื่อก้าวสู่การเป็นผู้ประกอบการ

นอกเหนือจากสถาบันการศึกษาจะเป็นแหล่งรวบรวมองค์ความรู้ และบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านต่างๆ ไว้แล้ว ยังมีทรัพยากรด้านสิ่งก่อสร้างที่ครบครัน และสามารถอำนวยความสะดวกให้ได้ทั้งนักศึกษา และบุคลากรภายใน ทั้งนี้การจัดทำพื้นที่หรือช่องทางให้รองรับการพัฒนาให้นักศึกษาเพื่อก้าวสู่การเป็นผู้ประกอบการในสถาบันการศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญในการส่งเสริมทักษะการเป็นผู้ประกอบการผ่านสถาบันการศึกษา ดังนั้น การพัฒนาพื้นที่ เพื่อรองรับการบ่มเพาะนักศึกษา เช่น การจัดตั้ง Co-working Space สำหรับนักศึกษาที่มีแนวคิดในการทำธุรกิจและดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ดังกล่าว เพื่อสร้างโอกาสให้นักศึกษาได้พบปะกับกลุ่มคนที่มีแนวคิดเดียวกัน ในการสร้างธุรกิจ สามารถพูดคุยแลกเปลี่ยนหรือเพิ่มแนวคิดในการทำธุรกิจได้ดีกว่าการคิดอยู่คนเดียว ตลอดจนการสรรหาผู้เชี่ยวชาญด้านการทำธุรกิจสำหรับให้คำปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยงนักศึกษาในการดำเนินธุรกิจ ดังนั้น สถาบันการศึกษาจึงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาพื้นที่ หรือช่องทางการให้บริการนักศึกษา เพื่อผลักดันให้นักศึกษาก้าวสู่การเป็นผู้ประกอบการต่อไป

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมการสร้างองค์ความรู้การเป็นผู้ประกอบการ สำหรับผู้อยู่ในระบบการศึกษา และผู้ประกอบการ SME

ปัจจุบัน ภาพรวมของผู้ประกอบการ SME ในประเทศไทยยังไม่สามารถแข่งขันกับประเทศอื่นๆ ได้ ซึ่งการศึกษาเกี่ยวกับสถานภาพและประเมินระดับความเป็นสังคมผู้ประกอบการของประเทศไทย ภายใต้โครงการจัดทำข้อมูลเชิงเปรียบเทียบเพื่อการพัฒนาประจำปี พ.ศ. 2557 (Global Entrepreneurship Monitor: GEM) พบว่ากิจกรรมความเป็นผู้ประกอบการในระยะเริ่มต้น ซึ่งครอบคลุมทั้งผู้ประกอบการที่กำลังจัดตั้งธุรกิจใหม่และผู้ที่ยังดำเนินธุรกิจน้อยกว่า 3.5 ปี ยังอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าประเทศอื่นๆ เนื่องจากผลของความไม่พร้อมในด้านความรู้และทักษะความเป็นผู้ประกอบการ ตลอดจนงานวิจัยและนวัตกรรมต่างๆ ที่จัดทำขึ้นโดยบุคลากรสายวิชาการยังไม่ได้นำมาต่อยอดเชิงพาณิชย์เพื่อประยุกต์ใช้จริงในการพัฒนาผู้ประกอบการ นอกจากนี้ นักเรียนและนักศึกษาที่สำเร็จจากสถาบันการศึกษาส่วนใหญ่ขาดแนวคิดและเป้าหมายในการเป็นผู้ประกอบการ ส่งผลให้ภาพรวมของผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่ มีสัดส่วนผู้ประกอบการอาชีพเป็นลูกจ้างมากกว่านายจ้าง ทั้งนี้ เพื่อเป็นการสร้างขีดความสามารถของผู้ประกอบการ SME ในประเทศไทยให้สามารถแข่งขันกับนานาชาติได้ จึงมุ่งเน้นการพัฒนาและเสริมสร้างทักษะการเป็นผู้ประกอบการ ผ่านการปรับปรุงและเพิ่มเติมหลักสูตรในระดับอุดมศึกษา ตลอดจนการเสริมสร้างองค์ความรู้ นอกห้องเรียนนักศึกษาและบุคลากรทั่วไปที่สนใจเริ่มต้นธุรกิจ และการสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายสถาบันการศึกษาผ่านช่องทางต่างๆ เพื่อให้ทุกภาคส่วนเห็นความสำคัญ และร่วมมือกันการพัฒนาผู้ประกอบการ SME

ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาประเทศมากขึ้น โดยยุทธศาสตร์ที่ 2 ประกอบด้วยกลยุทธ์ทั้งหมด 3 กลยุทธ์ โดยมีรายละเอียดในแต่ละกลยุทธ์ ดังต่อไปนี้

กลยุทธ์ที่ 2.1 พัฒนาหลักสูตรสนับสนุนความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Mindset) ในระบบการศึกษา

กำหนดให้มีการเรียนการสอนในเรื่องการประกอบธุรกิจขั้นพื้นฐานในสถาบันการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มุ่งเน้นการเรียนแบบลงมือปฏิบัติ เพื่อสร้างความตระหนักรู้ในการเป็นผู้ประกอบการ และการพัฒนาทักษะเชิงธุรกิจในผู้ประกอบการผ่านการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยเฉพาะ การเพิ่มช่องทางการให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการ และการเชื่อมโยงกิจกรรมสนับสนุนต่างๆ เพื่อให้สามารถจัดตั้งกิจการได้สำเร็จ เช่น การจัดอบรมการระดมทุนผ่าน Crowdfunding ตลอดจนการสนับสนุนผู้ประกอบการ SME ที่มีความสามารถโดยการสนับสนุนให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ทางธุรกิจ ผ่านการจัดให้มีเวทีในการแข่งขันเพื่อพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์และบริการ

พร้อมทั้งสนับสนุนความรู้ให้กับกลุ่มผู้ประสงค์จัดตั้งกิจการ ที่ต้องพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะ และทักษะที่จำเป็นเพิ่มเติมในการเป็นผู้ประกอบการ เช่น การเขียนแผนธุรกิจ การทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายเบื้องต้น การบริหารเงินทุน เพื่อให้สามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมไปถึงกลุ่มผู้ประกอบการ SME ที่มีความต้องการพัฒนาความรู้ที่หลากหลาย ทั้งการพัฒนาผลิตภัณฑ์ พัฒนาระบบการผลิต การจัดการองค์กรให้มีประสิทธิภาพ รวมไปถึงการพัฒนาหลักสูตรเพื่อเพิ่มทักษะที่จำเป็นสำหรับลูกจ้าง เช่น การใช้ภาษาอังกฤษ เพื่อประโยชน์ในการวางแผนและต่อยอดธุรกิจต่อไป

กลยุทธ์ที่ 2.2 พัฒนาศักยภาพของบุคลากรเพื่อการสนับสนุน SME ภายในสถาบันการศึกษา

ศักยภาพของบุคลากรภายในสถาบันการศึกษามีส่วนสำคัญอย่างยิ่ง ในการสนับสนุนผู้ประกอบการ SME ที่เข้ารับบริการจากสถาบันการศึกษา ดังนั้น พัฒนาทักษะ ความรู้และความสามารถของบุคลากรในสถาบันการศึกษา เพื่อให้สามารถบริการผู้ประกอบการ SME ได้อย่างมีประสิทธิภาพจึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญ โดยจำเป็นต้องมีทักษะ ความรู้ครอบคลุมทั้งในด้านการประกอบกิจการ การประสานงาน และการนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ภายในสถาบันการศึกษามาใช้ต่อยอด โดยสถาบันการศึกษาที่ให้บริการแก่ SME ต้องมีบุคลากรที่มีความรู้ด้านธุรกิจ ทั้งทางด้านพัฒนาผลิตภัณฑ์ การจัดทำแผนธุรกิจ การตลาด การบัญชี การเงินในเบื้องต้น ฯลฯ ตลอดจนความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบกิจการ เช่น การจดทะเบียนธุรกิจ การขอใบอนุญาตต่างๆ

พร้อมกันนี้ บุคลากรที่ทำหน้าที่ประสานระหว่างอาจารย์ในสถาบันการศึกษา และ SME ยังต้องมีความเข้าใจถึงความแตกต่างของพื้นฐาน และองค์ความรู้ในการดำเนินการ เพื่อให้สามารถประสานประโยชน์ของทั้งสองกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ที่ 2.3 ส่งเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายสถาบันการศึกษา

เครือข่ายของสถาบันการศึกษาเป็นอีกกลไกสำคัญในการพัฒนาประสิทธิภาพการให้บริการแก่ SME โดยแนวทางหลักในการพัฒนา และเชื่อมโยงกับเครือข่ายสถาบันการศึกษา คือ การสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมร่วมกันระหว่างสถาบันการศึกษากับหน่วยงานภายนอกต่างๆ มากขึ้น เช่น ศิษย์เก่า สถาบันการศึกษาอื่นๆ สมาคมการค้า

เพื่อสร้างความร่วมมือให้เกิดการทำงานร่วมกัน ทั้งการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ องค์กรความรู้ การร่วมกันพัฒนาผู้ประกอบการ SME รวมถึงการหาโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนใหม่ๆ ต่อไป

ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาระบบสนับสนุนการให้บริการแก่ผู้ประกอบการ SME

ถึงแม้ว่าสถาบันการศึกษาจะมีการให้บริการในด้านต่างๆ เพื่อช่วยเหลือในการประกอบกิจการแก่ SME อยู่แล้วในปัจจุบัน แต่ยังมีบริการอีกหลายส่วนที่ยังไม่สามารถให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงกับความต้องการและประเด็นปัญหาที่ผู้ประกอบการ SME ประสบอยู่ เช่น การให้บริการบางประเภทที่สถาบันการศึกษาขาดความเชี่ยวชาญ หรือการประสานงานระหว่างผู้ประกอบการ SME และบุคลากรจากสถาบันการศึกษาที่ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ดังนั้นการพัฒนาความสามารถในการบริการของสถาบันการศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญให้การพัฒนาศักยภาพการให้บริการเหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของ SME และทิศทางในการพัฒนาเชิงนโยบายจากหน่วยงานภาครัฐ ยุทธศาสตร์นี้จึงเน้นพัฒนาระบบสนับสนุนในการให้บริการแก่ SME เป็นหลักทั้งการพัฒนาระบบฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา SME ตลอดจนการพัฒนากลไกการประชาสัมพันธ์โครงการต่างๆ ให้มีศักยภาพ และสามารถส่งเสริม SME ได้อย่างมีประสิทธิภาพ คล่องตัว และเหมาะสมกับบริบทในการพัฒนา SME มากยิ่งขึ้น โดยในยุทธศาสตร์ที่ 3 นี้จะแบ่งออกเป็น 2 กลยุทธ์ โดยมีรายละเอียดในแต่ละกลยุทธ์ ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 3.1 ส่งเสริมการพัฒนาระบบฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา SME อย่างเป็นระบบ

ปัจจุบัน หน่วยงานภาครัฐมีโครงการที่จัดทำขึ้นเพื่อสนับสนุนและพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการ SME มากมาย ไม่ว่าจะเป็นโครงการที่สนับสนุนผ่านหน่วยงานภาครัฐเองหรือสถาบันการศึกษา อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการ SME แค่เพียงจำนวนหนึ่งเท่านั้นที่สามารถเข้าถึงบริการดังกล่าวได้ เนื่องจากผู้ประกอบการส่วนใหญ่ไม่สามารถเข้าถึงการประชาสัมพันธ์โครงการต่างๆ ตลอดจนเกิดความสับสนจากการซ้ำซ้อนและไม่ต่อเนื่องของโครงการ ในบางครั้งผู้ประกอบการ SME ไม่ได้ได้รับการบริการเนื่องจากคุณลักษณะไม่เหมาะสมกับการดำเนินโครงการ ดังนั้นจึงต้องให้ความสำคัญกับการจัดทำฐานข้อมูล (Database) โครงการภาครัฐ การให้บริการของสถาบันการศึกษา และการสำรวจสถานการณ์ความต้องการของผู้ประกอบการ SME เพื่อให้การดำเนินงานสามารถแก้ปัญหาได้ตรงตามความต้องการและสถานการณ์ของทุกฝ่ายมากที่สุด

นอกจากนี้ ความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการ SME และสถาบันการศึกษาเกิดจากการที่ผู้ประกอบการเข้าหาสถาบันการศึกษาตามชื่อเสียงของสถาบันการศึกษาเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม ช่องทางการเข้าถึงผู้ประกอบการดังกล่าวก่อให้เกิดการดำเนินโครงการร่วมกันแค่จำนวนหนึ่งเท่านั้น และไม่สามารถให้บริการผู้ประกอบการ SME ได้ในวงกว้าง นอกจากนี้ ในกรณีที่ผู้ประกอบการ SME ติดต่อศูนย์บริการผู้ประกอบการ SME ของบางสถาบันการศึกษาที่ไม่มีความเชี่ยวชาญในประเด็นที่ผู้ประกอบการต้องการ แต่สถาบันการศึกษายังเลือกที่จะให้บริการผู้ประกอบการ เพื่อให้การดำเนินงานให้บริการผู้ประกอบการครบตามตัวชี้วัด (KPI) เชิงปริมาณที่กำหนด แทนที่จะเลือกถ่ายโอน (Transfer) ไปยังสถาบันการศึกษาอื่นๆ ที่มีความเชี่ยวชาญมากกว่าซึ่งเป็นเชิงคุณภาพของการให้บริการ ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการพัฒนาระบบการจับคู่งานวิจัยระหว่างผู้ประกอบการ SME และสถาบันการศึกษา ผ่านการจัดทำช่องทางออนไลน์

(Online Platform) และการจัดกิจกรรมพบปะระหว่างผู้มีส่วนได้เสีย จะช่วยให้ผู้ประกอบการ SME ได้รับการบริการและความช่วยเหลืออย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป

กลยุทธ์ที่ 3.2 พัฒนาช่องทางการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์งานบริการวิชาการสำหรับการยกระดับผู้ประกอบการ SME

กลุ่มผู้ประกอบการที่สามารถเข้าถึงโครงการสนับสนุนต่างๆ การจัดอบรม และการให้บริการโดยสถาบันการศึกษามักอยู่ในวงจำกัด และหลายครั้งผู้เข้ารับบริการกลับไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายหลักของโครงการนั้นๆ สาเหตุหนึ่งคือการประชาสัมพันธ์โครงการ หรือบริการต่างๆ ของหน่วยงานของสถาบันการศึกษายังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ไม่สามารถประชาสัมพันธ์และจูงใจกลุ่มเป้าหมายหลักของการสนับสนุนนั้นๆ ให้เข้าร่วมโครงการที่จัดขึ้นมาได้เพียงพอ ดังนั้น การพัฒนาสื่อสารสนเทศเพื่อการสื่อสารบริการที่จัดขึ้นโดยสถาบันการศึกษาจึงเป็นเครื่องมือในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ของโครงการให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ ควรมีการพัฒนาช่องทางการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ให้สามารถเข้าถึงผู้ประกอบการได้มากขึ้น

ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนากลไกส่งเสริมศักยภาพพื้นฐานของสถาบันการศึกษา

กลไกการสนับสนุน SME ภายใต้การขับเคลื่อนหลักโดยหน่วยงานภาครัฐยังไม่สามารถพัฒนา SME ได้อย่างมีประสิทธิภาพเนื่องจากข้อจำกัดหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นการทำงานที่ซ้ำซ้อนกันของหน่วยงานภาครัฐ รูปแบบของโครงการและการประเมินโครงการที่ไม่เหมาะสมกับการพัฒนา SME จริง รวมถึงระยะเวลาการพัฒนาที่ไม่สอดคล้องกับการทำงานจริง ดังนั้นการปรับโครงสร้าง และกลไกในการพัฒนา SME จึงมีความสำคัญในการส่งผ่านความตั้งใจในการพัฒนา SME ของหน่วยงานภาครัฐผ่านการการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของสถาบันการศึกษา โดยการขับเคลื่อนหลักที่สามารถช่วยสนับสนุนสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น โดยประกอบด้วยการบูรณาการโครงการและกลไกการดำเนินของภาครัฐให้เหมาะสมกับการพัฒนา การปรับปรุงกลไกและการพัฒนาความก้าวหน้าของบุคลากรด้านการศึกษาให้มีการเชื่อมโยงกับการพัฒนา SME และการส่งเสริมการพัฒนานโยบายการพัฒนาผู้ประกอบการ SME ผ่านสถาบันการศึกษา ซึ่งทั้ง 3 ประเด็นนี้เป็นกลไกสำคัญที่สนับสนุนการพัฒนาองค์ความรู้ โครงสร้างพื้นฐาน และสมรรถนะในการให้บริการของสถาบันการศึกษาจากการพัฒนาในยุทธศาสตร์ที่ 1-3 ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยในยุทธศาสตร์ที่ 4 นี้จะแบ่งออกเป็น 3 กลยุทธ์ โดยมีรายละเอียดในแต่ละกลยุทธ์ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 4.1 บูรณาการโครงการและกลไกการดำเนินงานของภาครัฐในภาพรวมให้เหมาะสมกับการพัฒนาผู้ประกอบการ SME

การบูรณาการโครงการและกลไกการดำเนินงานของภาครัฐในภาพรวม ให้มีความเหมาะสมกับการพัฒนาผู้ประกอบการ SME นั้น สามารถทำได้โดยกำหนดหน่วยงานกลางที่มีบทบาทรับผิดชอบการสนับสนุน SME ผ่านสถาบันการศึกษา ซึ่งมีหน้าที่หลักในการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่สนับสนุน SME เพื่อเชื่อมโยงรูปแบบทิศทางการสนับสนุนผู้ประกอบการ SME ผ่านสถาบันการศึกษาให้เหมาะสม ต่อเนื่อง และสอดคล้องกับทิศทางในการพัฒนาเชิงนโยบายของหน่วยงานภาครัฐแต่ละหน่วยงาน รวมไปถึงการบูรณาการโครงการภาครัฐ และ

สถาบันการศึกษา โดยแบ่งตามความเชี่ยวชาญ พื้นที่รับผิดชอบ หรือร่วมกันดำเนินโครงการในรูปแบบที่เชื่อมโยงกัน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

กลยุทธ์ที่ 4.2 ปรับปรุงกลไกและการพัฒนาความก้าวหน้าของบุคลากรด้านการศึกษาให้มีการเชื่อมโยงกับการพัฒนาผู้ประกอบการ SME

รูปแบบในการพิจารณาความก้าวหน้าของบุคลากรสายวิชาการ และการประเมินตัวชี้วัดของมหาวิทยาลัยในการดำเนินงานต่างๆ ในปัจจุบันส่งผลให้เกิดข้อจำกัดและขาดแรงจูงใจในการดำเนินงานในการพัฒนาผู้ประกอบการ SME ในขณะที่ผู้ประกอบการ SME เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ ดังนั้น การปรับปรุงกลไกและการพัฒนาความก้าวหน้าของบุคลากรด้านการศึกษาให้มีความเชื่อมโยงกับการพัฒนาผู้ประกอบการ SME จึงเป็นสิ่งสำคัญ โดยปรับปรุงแนวทางการพิจารณาความก้าวหน้าของบุคลากรสายวิชาการ โดยเปิดโอกาสให้สามารถใช้งานด้านการพัฒนาผู้ประกอบการ SME มาเป็นทางเลือกหนึ่งในเกณฑ์หรือตัวชี้วัดการพิจารณา ตลอดจนการพิจารณาปรับปรุงตัวชี้วัดประเมินศักยภาพต่างๆ ของสถาบันการศึกษาให้มีความเชื่อมโยง สอดคล้องกับบริบทการพัฒนาผู้ประกอบการ SME เพื่อเปิดโอกาสและสนับสนุนให้บุคลากรในภาคการศึกษาได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้ประกอบการ SME มากขึ้น

กลยุทธ์ที่ 4.3 ส่งเสริมการพัฒนานโยบายการพัฒนาผู้ประกอบการ SME ผ่านสถาบันการศึกษา

ปัจจุบัน การดำเนินโครงการต่างๆ ของหน่วยงานภาครัฐส่งผลให้เกิดข้อจำกัดในการพัฒนาผู้ประกอบการ SME ผ่านสถาบันการศึกษา อาทิ กระบวนการเบิกจ่ายงบประมาณที่ล่าช้า ระยะเวลาในการดำเนินโครงการที่ค่อนข้างสั้น ส่งผลให้การพัฒนาของ SME ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ตัวชี้วัดในการประเมินโครงการที่ไม่เหมาะสมกับการประเมินจริง ตลอดจนความไม่ต่อเนื่องในการดำเนินโครงการของหน่วยงานภาครัฐ

ดังนั้น การปรับปรุงรูปแบบการสนับสนุน ให้สอดคล้องกับระยะเวลา และรูปแบบดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการ SME มากขึ้นจึงมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อน โดยเน้นการพัฒนาโครงการในรูปแบบการสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในพื้นที่แต่ละภูมิภาค ตามความเชี่ยวชาญ เน้นการทำโครงการระยะยาวที่มีระยะการดำเนินโครงการมากกว่า 1 ปี รวมถึงการวางแผนและประเมินผลการดำเนินงานในเชิงคุณภาพมากขึ้น ผ่านการจัดทำระบบฐานข้อมูลที่สนับสนุนการพัฒนาโครงการให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ประกอบการอย่างมีประสิทธิภาพ

5.2.3 แผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเด็นด้านสถาบันการศึกษากับการพัฒนา SME

แผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมด้านสถาบันการศึกษากับการพัฒนา SME ประกอบไปด้วยรายละเอียดของโครงการสำคัญที่สนับสนุนของแต่ละกลยุทธ์เพื่อเป็นการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ โดยในแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ มีโครงการสำคัญที่เกี่ยวข้องและควรผลักดันให้มีการดำเนินการดังต่อไปนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยกระดับโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกของสถาบันการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของ SME ประกอบไปด้วย 3 กลยุทธ์ ซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

กลยุทธ์ 1.1 สนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างหน่วยงาน/หน่วยวิจัย/สื่อการเรียนการสอนให้รองรับความต้องการของ SME โดยมีแนวทางการดำเนินงานโครงการ ดังนี้

1.1.1 โครงการจัดตั้งหน่วยงาน/พัฒนากลไกเพื่อเป็นศูนย์กลางการบริการ SME

รายละเอียดเบื้องต้น: จัดตั้งหน่วยงานหรือปรับปรุงหน่วยงานเดิมที่สถาบันการศึกษามีอยู่ โดยมีหน้าที่หลักในการเป็นตัวกลางในการติดต่อ ประสานงานระหว่างผู้ประกอบการ SME กับหน่วยให้บริการต่างๆ ภายในสถาบันการศึกษา ทั้งในระดับคณะ/สถาบัน/หน่วยงาน เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกให้กับผู้ประกอบการในการเข้ารับบริการต่างๆ โดยไม่ต้องติดต่อประสานงานเองทั้งหมด

กลยุทธ์ที่ 1.2 สนับสนุนการต่อยอดนวัตกรรมเพื่อประโยชน์เชิงพาณิชย์ โดยมีแนวทางการดำเนินงานโครงการ ดังนี้

1.2.1 โครงการเจรจาเพื่อจัดทำความร่วมมือกับผู้ประกอบการ SME ในการพัฒนาวิจัยและนวัตกรรมที่สามารถนำไปต่อยอดเชิงพาณิชย์ได้

รายละเอียดเบื้องต้น: สถาบันการศึกษาเจรจาเพื่อสร้างความร่วมมือกับผู้ประกอบการ SME หรือ สมาคมการค้าที่มีศักยภาพ โดยเริ่มจากการลงนามในบันทึกความเข้าใจ (Memorandum of Understanding: MOU) กับผู้ประกอบการ SME หรือ สมาคมการค้าเป้าหมาย เพื่อกระตุ้นให้เกิดการผลิदनวัตกรรมที่สามารถนำไปต่อยอดเชิงพาณิชย์ได้ ตลอดจนการนำนวัตกรรมต่างๆ มาเป็นกรณีศึกษาให้กับนักศึกษาในชั้นเรียน รวมไปถึงการจัดทำข้อตกลงเพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถนำสิทธิบัตรที่ได้จากการพัฒนาต่อยอดนวัตกรรมไปใช้ในเชิงพาณิชย์ได้ด้วย

กลยุทธ์ที่ 1.3 พัฒนาพื้นที่/ช่องทางให้รองรับการบ่มเพาะนักศึกษาเพื่อก้าวสู่การเป็นผู้ประกอบการ โดยมีแนวทางการดำเนินงานโครงการ ดังนี้

1.3.1 โครงการจัดสรรพื้นที่ให้นักศึกษาสำหรับใช้เป็นสำนักงานในการบ่มเพาะธุรกิจ

รายละเอียดเบื้องต้น: จัดสรรพื้นที่ในสถาบันการศึกษา สำหรับการให้บริการนักศึกษาโดยเฉพาะในการใช้เป็นสำนักงาน/ห้องปฏิบัติการ/Co-Working Space ตลอดจนมีพื้นที่สำหรับการให้คำปรึกษาโดยผู้เชี่ยวชาญด้านธุรกิจ เพื่อส่งเสริมให้มีการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น และส่งเสริมให้นักศึกษาที่มีแนวคิดในการดำเนินธุรกิจได้มีการแลกเปลี่ยนพูดคุยแนวคิดและประสบการณ์ต่างๆ ร่วมกัน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมการสร้างองค์ความรู้การเป็นผู้ประกอบการสำหรับผู้อยู่ในระบบการศึกษา และผู้ประกอบการ SME ประกอบไปด้วย 3 กลยุทธ์ ซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

กลยุทธ์ที่ 2.1 พัฒนาหลักสูตรสนับสนุนความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Mindset) โดยมีแนวทางในการพัฒนาทั้งหมด 3 โครงการ ดังนี้

2.1.1 โครงการพัฒนาหลักสูตรการเรียนเรื่องการประกอบธุรกิจขั้นพื้นฐานในระดับ อาชีวศึกษา และมหาวิทยาลัย

รายละเอียดเบื้องต้น: พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาในทุกระดับโดยการจัดให้มีหลักสูตรการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจ ทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ อาจดำเนินการผ่านการจัดทำหลักสูตรใหม่ หรือสอดแทรกเนื้อหาไว้ในการเรียนการสอนในรายวิชาเดิม เช่น การจัดตั้งบริษัทจำลอง โดยเริ่มตั้งแต่แนวคิดในการดำเนินธุรกิจ การคำนวณต้นทุน/กำไร การทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ตลอดจนการทำการตลาดเพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้ปัญหา/อุปสรรคที่เกิดขึ้นจริงก่อนออกไปดำเนินธุรกิจ เพื่อให้นักเรียนและนักศึกษาได้เรียนรู้และมีความเข้าใจที่ดีพอเกี่ยวกับอาชีพผู้ประกอบการเช่นเดียวกับการเรียนรู้ในวิชาอื่นๆ

2.1.2 โครงการพัฒนาหลักสูตร SME Incubation Program ในสถาบันการศึกษา

รายละเอียดเบื้องต้น: พัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่างๆ สำหรับการประกอบธุรกิจอย่างต่อเนื่อง เช่น การทำบัญชีเบื้องต้น การบริหารจัดการต้นทุน การวางแผนการตลาด และการพัฒนาฝีมือแรงงาน โดยมีการเรียนการสอนและการฝึกอบรมทั้งในทางทฤษฎีและทางปฏิบัติ ทั้งในหลักสูตรระยะสั้น หลักสูตรระยะยาว หลักสูตรภาคค่ำ ตลอดจนการให้คำปรึกษาแนะนำจากที่ปรึกษา/พี่เลี้ยง (Mentor) ผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่มีประสบการณ์ทางธุรกิจ ให้กับกลุ่มเป้าหมายที่สนใจ โดยไม่จำกัดวุฒิการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นนักเรียน/นักศึกษา/ผู้เริ่มตั้งต้นธุรกิจ/ผู้ประกอบการ เพื่อให้ผู้ที่สนใจสามารถวางแผนธุรกิจได้อย่างชัดเจน โดยจัดทำประกาศนียบัตรเมื่อจบหลักสูตรให้

2.1.3 โครงการ SME Learning Space เพื่ออบรมนักศึกษาและผู้ประกอบการ SME ผ่านทางช่องทาง Online

รายละเอียดเบื้องต้น จัดทำหลักสูตรอบรมนักศึกษาและผู้ประกอบการ SME ผ่านทางช่องทาง Online เพื่อให้สามารถเข้าถึงการบริการได้ในวงกว้างมากขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเสริมความรู้ ความเข้าใจ และพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่างๆ ในการประกอบธุรกิจ เช่น การบริหารจัดการต้นทุน การวางแผนการตลาด และการพัฒนาฝีมือแรงงาน โดยคำนึงถึงความสะดวกในการเข้าใช้บริการผ่านหลักสูตรที่เป็นอิสระสามารถ

เรียนได้ตามความต้องการ รวมถึงการจัดให้มีแบบทดสอบก่อนเริ่มอบรม และ
หลังอบรม เพื่อวัดผลจากการอบรม ตลอดจนมีการมอบหมายงาน (Assignment)
ระหว่างบทเรียน

กลยุทธ์ที่ 2.2 พัฒนาศักยภาพของบุคลากรเพื่อการสนับสนุนผู้ประกอบการ SME ภายในสถาบันการศึกษา โดยมี
แนวทางในการพัฒนาทั้งหมด 3 โครงการ ดังนี้

2.2.1 โครงการพัฒนาหลักสูตรนักบ่มเพาะผู้ประกอบการ SME

รายละเอียดเบื้องต้น: สถาบันการศึกษาดำเนินการร่วมกับภาคเอกชนในการพัฒนาหลักสูตรนักบ่ม
เพาะผู้ประกอบการ SME เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการพัฒนา
ผู้ประกอบการ SME ให้แก่บุคลากรในสถาบันการศึกษาเพื่อให้มีทักษะที่
เหมาะสมกับการบ่มเพาะผู้ประกอบการ SME โดยครอบคลุมทั้งองค์ความรู้ใน
การประกอบธุรกิจ การเงิน การตลาด ฯลฯ รวมถึงทักษะในการทำงานท่ามกลาง
ความแตกต่างระหว่างภาคเอกชนและภาคการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ
สูงสุด

2.2.2 โครงการพัฒนาศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการ SME ในสถาบันการศึกษาให้มีมาตรฐาน

รายละเอียดเบื้องต้น: หน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่ส่งเสริมการพัฒนาผู้ประกอบการ SME
ผ่านสถาบันการศึกษา ต้องร่วมมือกับคณะกรรมการการอุดมศึกษา หรือ
คณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อพัฒนามาตรฐานการให้บริการของ
ศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการ SME ทั้งในด้านขั้นตอนการดำเนินงาน องค์ความรู้
ของบุคลากร เพื่อลดปัญหาด้านมาตรฐานการให้บริการที่ไม่เท่าเทียมกันในแต่ละ
สถาบันการศึกษา โดยกำหนดระดับวุฒิการศึกษา องค์ความรู้ ทักษะ
ความสามารถและศักยภาพของบุคลากร/เจ้าหน้าที่ที่ให้บริการ และขั้นตอน
พื้นฐานการให้บริการ SME ของศูนย์บ่มเพาะ พร้อมกำหนดให้ทุกศูนย์บ่มเพาะ
มีรูปแบบการดำเนินงานตามมาตรฐานดังกล่าวเป็นการดำเนินงานขั้นต่ำ เพื่อให้
ผู้เข้ารับบริการได้รับคำแนะนำในการดำเนินธุรกิจได้อย่างถูกต้องและสามารถ
นำไปปฏิบัติให้เกิดผลได้อย่างแท้จริง

2.2.3 โครงการพัฒนาเส้นทางความก้าวหน้าในอาชีพให้กับบุคลากร/เจ้าหน้าที่ในหน่วยบริการ ผู้ประกอบการ SME ในสถาบันการศึกษา

รายละเอียดเบื้องต้น: สถาบันการศึกษาควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาเส้นทางความก้าวหน้าใน
อาชีพ (Career Path) สำหรับบุคลากร/เจ้าหน้าที่ในหน่วยบริการผู้ประกอบการ
เพื่อเป็นแรงจูงใจให้กับบุคลากรในการดำเนินงาน โดยกำหนดระดับขั้นของการ
เติบโตในสายงานที่ชัดเจน พร้อมทั้งมีการจัดอบรม ให้ความรู้แก่บุคลากร

ในกลุ่มนี้ เช่นเดียวกับการพัฒนาบุคลากรในสายอาชีพที่ปรึกษาทางธุรกิจ เพื่อเป็นการพัฒนาบุคลากรของหน่วยงานได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะสนับสนุนให้บุคลากรเหล่านี้ สามารถดำเนินงานร่วมกับคณาจารย์ในสถาบันการศึกษาเพื่อให้คำแนะนำแก่ผู้ประกอบการได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

กลยุทธ์ที่ 2.3 ส่งเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายสถาบันการศึกษา โดยมีแนวทางในการพัฒนาโครงการ ดังนี้

2.3.1 โครงการจัดกิจกรรมสร้างเครือข่ายระหว่างศิษย์เก่าและนักศึกษาปัจจุบัน

รายละเอียดเบื้องต้น: จัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อสร้างเครือข่ายระหว่างนักศึกษาปัจจุบันและศิษย์เก่า ไม่ว่าจะเป็นการเชิญศิษย์เก่ามาเป็นวิทยากรให้ความรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ การดำเนินธุรกิจ ตลอดจนหาแหล่งเงินทุนให้นักศึกษาปัจจุบัน

ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาระบบสนับสนุนการให้บริการแก่ผู้ประกอบการ SME ประกอบไปด้วย 2 กลยุทธ์ ซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

กลยุทธ์ที่ 3.1 พัฒนาระบบข้อมูล และองค์ความรู้เพื่อสนับสนุนผู้ประกอบการ SME โดยมีโครงการสำคัญ ดังนี้

3.1.1 โครงการเชื่อมโยงฐานข้อมูลการบริการของสถาบันการศึกษาเพื่อการให้คำปรึกษาและพัฒนาผู้ประกอบการ SME

รายละเอียดเบื้องต้น: หน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่ส่งเสริมการพัฒนาผู้ประกอบการ SME ผ่านสถาบันการศึกษา รวบรวมและเชื่อมโยงฐานข้อมูล (Data Base) ของสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการผู้ประกอบการ SME รวมไปถึงฐานข้อมูลงานวิจัย โดยมีข้อมูลของแต่ละสถาบันการศึกษาที่ให้บริการ SME อย่างครบถ้วนและสมบูรณ์ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ประกอบการในการเข้าถึงและการติดต่อขอรับบริการ เช่น หน่วยงานที่ให้บริการผู้ประกอบการ SME ประเภทของการให้บริการ (Service Range) ประเด็นการพัฒนาธุรกิจที่มีให้บริการ (Consulting Service) ความเชี่ยวชาญหลักของสถาบันการศึกษา ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ที่เปิดให้ผู้ประกอบการ SME ใช้บริการ

3.1.2 โครงการจัดทำช่องทางออนไลน์ (Online Platform) ในการจับคู่ระหว่างผู้ประกอบการ SME และสถาบันการศึกษา

รายละเอียดเบื้องต้น: จัดทำช่องทางออนไลน์ในการประชาสัมพันธ์ความเชี่ยวชาญ งานวิจัย และการบริการของสถาบันการศึกษาให้ผู้ประกอบการ SME ได้รับรู้และสามารถติดต่อสถาบันการศึกษาที่สนใจและตรงตามความต้องการได้ รวมถึงการจัดทำช่องทางประชาสัมพันธ์ความต้องการและปัญหาของผู้ประกอบการ SME เพื่อให้ทั้ง

หน่วยงานภาครัฐและภาคการศึกษาที่มีโครงการหรือวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นดังกล่าวเข้าไปให้ความช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกและบริการผู้ประกอบการ SME ซึ่งจะช่วยให้ผู้ประกอบการและสถาบันการศึกษาสามารถจับคู่และดำเนินการร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

กลยุทธ์ที่ 3.2 การพัฒนาช่องทางการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์งานบริการวิชาการสำหรับการยกระดับผู้ประกอบการ SME โดยรายละเอียดของโครงการสำคัญ ดังนี้

3.2.1 โครงการประชาสัมพันธ์บริการของสถาบันการศึกษาให้แก่กลุ่มเป้าหมาย

รายละเอียดเบื้องต้น: จัดทำสื่อสารสนเทศทั้งในรูปแบบเอกสาร และออนไลน์เพื่อประชาสัมพันธ์ถึงขอบเขตการให้บริการของสถาบันการศึกษา ความเชี่ยวชาญ โครงสร้างพื้นฐาน และเครื่องมือที่สถาบันการศึกษามี และช่องทางในการติดต่อสถาบันการศึกษา เพื่อนำไปประชาสัมพันธ์ให้แก่กลุ่มเป้าหมาย ไม่ว่าจะเป็นนักศึกษา ผู้เริ่มก่อตั้งธุรกิจ หรือผู้ประกอบการ SME ซึ่งสามารถใช้ช่องทางการประชาสัมพันธ์ผ่านสมาคมการค้าในอุตสาหกรรมเป้าหมาย พื้นที่เป้าหมาย หรือประเด็นการพัฒนาเป้าหมายเป็นช่องทางหนึ่งในการประชาสัมพันธ์ ร่วมกับช่องทางการประชาสัมพันธ์ปกติของหน่วยงานภาครัฐ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนากลไกส่งเสริมศักยภาพพื้นฐานของสถาบันการศึกษาในการสนับสนุน SME ประกอบไปด้วย 3 กลยุทธ์ ซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

กลยุทธ์ที่ 4.1 บูรณาการโครงการและกลไกดำเนินงานของภาครัฐให้เหมาะสมกับการพัฒนาผู้ประกอบการ SME โดยมีแนวทางในการพัฒนาทั้งหมด 1 โครงการ ดังนี้

4.1.1 โครงการปรับบทบาทหรือกลไกของหน่วยงานภาครัฐในการพัฒนา SME ผ่านสถาบันการศึกษา

รายละเอียดเบื้องต้น: ทบทวนและปรับบทบาทของหน่วยงานภาครัฐที่เป็นตัวกลางในการประสานความร่วมมือเพื่อพัฒนาผู้ประกอบการ SME ผ่านสถาบันการศึกษา โดยปรับปรุงภารกิจให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบหลัก ตลอดจนการส่งเสริมการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ สร้างความร่วมมือและลดความทับซ้อนระหว่างหน่วยงาน และการจัดทำตัวชี้วัดร่วมกันระหว่างหน่วยงาน

กลยุทธ์ที่ 4.2 ปรับปรุงกลไกแนวทางการพัฒนา/สนับสนุนความก้าวหน้าของบุคลากรด้านการศึกษาให้มีการเชื่อมโยง โดยมีแนวทางในการพัฒนาทั้งหมด 2 โครงการ ดังนี้

4.2.1 โครงการปรับปรุงแนวทางการขอตำแหน่งทางวิชาการหรือตัวชี้วัดในการประเมินศักยภาพของบุคลากรด้านวิชาการในสถาบันการศึกษาให้มีการเชื่อมโยงกับการพัฒนาผู้ประกอบการ SME

รายละเอียดเบื้องต้น: ปรับปรุงแนวทางการขอตำแหน่งทางวิชาการหรือตัวชี้วัดในการประเมินศักยภาพของบุคลากรด้านวิชาการในสถาบันการศึกษา เพื่อสร้างแรงจูงใจแก่บุคลากรด้านวิชาการให้มีความสำคัญกับการพัฒนาผู้ประกอบการ SME มากขึ้น

4.2.2 โครงการมอบรางวัล และเงินทุนให้แก่บุคลากรทางวิชาการ/อาจารย์ที่ส่งเสริม SME ดีเด่น

รายละเอียดเบื้องต้น: เพื่อเป็นการกระตุ้นให้อาจารย์/บุคลากรสายวิชาการให้มีความสำคัญกับการพัฒนา SME มากขึ้น การประเมินและมอบรางวัลให้แก่อาจารย์/บุคลากรสายวิชาการที่มีบทบาทโดดเด่นในการส่งเสริมและพัฒนา SME จึงมีความสำคัญ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะพิจารณาคัดเลือกอาจารย์จากสถาบันการศึกษาที่มีความโดดเด่นในการส่งเสริม SME เพื่อมอบรางวัลและเงินทุนสนับสนุนให้แก่อาจารย์/บุคลากรสายวิชาการที่มีบทบาทโดดเด่นในการพัฒนา SME เพื่อเป็นการเชิดชูอาจารย์/บุคลากรสายวิชาการตัวอย่าง รวมถึงเป็นการกระตุ้นให้อาจารย์/บุคลากรสายวิชาการท่านอื่นที่สนใจ เข้ามามีบทบาทในการส่งเสริม SME มากขึ้น

กลยุทธ์ที่ 4.3 ส่งเสริมการพัฒนานโยบายการพัฒนาผู้ประกอบการ SME ผ่านสถาบันการศึกษา โดยมีแนวทางในการพัฒนาโครงการหลัก ดังนี้

4.3.1 โครงการพัฒนาฐานข้อมูลผู้ประกอบการ SME เพื่อวิเคราะห์และออกแบบหลักสูตรการอบรม/บริการที่เหมาะสมกับผู้ประกอบการแต่ละประเภท

รายละเอียดเบื้องต้น: หน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่ส่งเสริมการพัฒนาผู้ประกอบการ SME ควรมีการจัดเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนของประวัติการเข้าร่วมโครงการหรือการอบรมต่างๆ ของผู้ประกอบการ ทั้งจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคการศึกษา และภาคเอกชน พร้อมทั้งเชื่อมโยงกับข้อมูลผลประกอบการทางธุรกิจจากหน่วยงานต่างๆ ที่เก็บข้อมูล เพื่อให้สามารถประเมินถึงผลสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการเข้าอบรมของผู้ประกอบการที่มีผลต่อการนำไปพัฒนาและต่อยอดทางธุรกิจ ตลอดจนการวิเคราะห์เพื่อออกแบบหลักสูตร/บริการที่เหมาะสมกับผู้ประกอบการแต่ละกลุ่มตามศักยภาพ โดยกำหนดเป็นแผนงาน/โครงการพัฒนาผู้ประกอบการ SME ในภาพรวม พร้อมทั้งประสานข้อมูลดังกล่าว ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเชื่อมโยงดำเนินงานร่วมกันต่อไปในอนาคต

4.3.2 โครงการพัฒนาช่องทางการประชาสัมพันธ์โครงการภาครัฐที่ให้บริการช่วยเหลือและพัฒนาผู้ประกอบการ SME

รายละเอียดเบื้องต้น: พัฒนาช่องทางการประชาสัมพันธ์โครงการของหน่วยงานรัฐที่มีการให้บริการช่วยเหลือผู้ประกอบการ SME ทุกรูปแบบ เพื่อเป็นช่องทางรวบรวมข้อมูลโครงการภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้ประกอบการ SME จากทุกหน่วยงานมาประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางเดียวกัน เพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลของผู้ประกอบการ ตลอดจนเผยแพร่ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจ พร้อมสร้างการรับรู้และความเข้าใจในผู้ประกอบการ SME ให้สามารถเข้าถึงบริการต่างๆ ของภาครัฐได้เพิ่มขึ้น อีกทั้ง หน่วยงานส่วนกลางที่ขับเคลื่อนการพัฒนาผู้ประกอบการ SME ยังสามารถพิจารณาข้อมูลโครงการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในภาพรวมผ่านช่องทางนี้ได้เช่นกัน

5.3 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อแนวทางในการขับเคลื่อนการพัฒนาผู้ประกอบการ SME ผ่านสถาบันการศึกษา

จากการรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล และจัดทำแผนยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติการ เพื่อส่งเสริมผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมผ่านสถาบันการศึกษาดังรายละเอียดข้างต้นนั้น เป็นเพียงแนวคิด หลักการ และแนวทางในการส่งเสริมผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หากแต่การขับเคลื่อนแผนดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติให้เห็นผลอย่างเป็นรูปธรรมนั้น จำเป็นต้องอาศัยการดำเนินงานที่บูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมอย่างจริงจัง โดยมีแนวทางการดำเนินนโยบาย 3 ส่วนหลักที่ช่วยให้ยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมผ่านสถาบันการศึกษาประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ ได้แก่

- 1) การมีผู้รับผิดชอบในการผลักดันและขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างชัดเจน
- 2) การเชื่อมโยงความร่วมมือเพื่อสนับสนุนการพัฒนาผู้ประกอบการตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ
- 3) การปรับปรุงรูปแบบวิธีการประเมินและติดตามตัวชี้วัด

โดยมีรายละเอียดข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ ได้นำไปดำเนินการ ดังนี้

5.3.1 การมีผู้รับผิดชอบในการผลักดันและขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างชัดเจน

การที่โครงการของแต่ละภาคส่วนมีภารกิจเกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้ประกอบการในประเด็นที่ทับซ้อนกัน เช่น การดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐในการสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมผ่านสถาบันการศึกษา ซึ่งมีหน่วยงานที่ดำเนินโครงการดังกล่าว 6 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย สำนักงานปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมอุทยานวิทยาศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ และสำนักงาน

พัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ โดยภาพรวมจะเห็นได้ว่าแต่ละหน่วยงานอาจมีบทบาทการดำเนินงานที่ใกล้เคียงหรือเหมือนกันบางส่วน ส่งผลให้ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไม่เข้าใจและสับสนในการติดต่อประสานงานในแต่ละหน่วยงาน จึงทำให้การดำเนินงานไม่บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

ดังนั้น สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จึงควรมีบทบาทผลักดันการพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมผ่านสถาบันการศึกษาอย่างเป็นระบบในภาพรวม สามารถประสานงานความร่วมมือได้ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษา โดยกำกับทิศทางการดำเนินงานของหน่วยงานแต่ละส่วนดังนี้

- หน่วยงานภาครัฐมีบทบาทการสนับสนุนงบประมาณโครงการเพื่อพัฒนาผู้ประกอบการ SME ผ่านสถาบันการศึกษา ในลักษณะการเชื่อมโยงและสนับสนุนการทำงานระหว่างหน่วยงาน และในอนาคตอาจพัฒนาเป็นกลไกความร่วมมือเพื่อส่งเสริมผู้ประกอบการในรูปแบบใหม่ที่ไม่จำเป็นต้องอาศัยงบประมาณได้
- สถาบันการศึกษา มีบทบาทการส่งเสริมและสนับสนุนผู้ประกอบการโดยการสร้างความสามารถในการแข่งขันผ่านองค์ความรู้ของแต่ละสถาบันการศึกษา และสามารถเชื่อมโยง แลกเปลี่ยน ร่วมกันพัฒนาผู้ประกอบการระหว่างสถาบัน
- ภาคเอกชน มีการรวมตัวและร่วมมือกันในลักษณะกลุ่มผู้ประกอบการ หรือสมาคมมากขึ้น ประสานความต้องการมายังหน่วยงานภาครัฐ หรือหน่วยงานกลางในการพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อดำเนินงานช่วยเหลือกันแก้ไขปัญหาในการดำเนินธุรกิจ

นอกจากนี้ หน่วยงานส่วนกลางที่รับผิดชอบการสนับสนุน SME ในภาพรวม อาจสร้างความร่วมมือกับสถาบันการเงิน เพื่อให้การสนับสนุนบริการหาแหล่งเงินทุนสำหรับผู้ประกอบการ ซึ่งหากแต่ละหน่วยงานมีความร่วมมือกันในการผลักดันนโยบายต่างๆ อย่างเป็นรูปธรรม ลดความซ้ำซ้อนของโครงการ พัฒนากิจกรรมหรือโครงการใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ประกอบการ พร้อมทั้งกระจายโอกาสให้กับผู้ประกอบการในพื้นที่ต่างๆ อย่างทั่วถึง จะเป็นการสนับสนุนศักยภาพของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทยได้อย่างเข้มแข็งต่อไป

5.3.2 การเชื่อมโยงความร่วมมือเพื่อสนับสนุนการพัฒนาผู้ประกอบการตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ

ในปัจจุบันประเทศไทยมีหน่วยงานที่มีบทบาทด้านการพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมหลายหน่วยงาน ซึ่งแต่ละภาคส่วนมีภารกิจเกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้ประกอบการในประเด็นที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน และขอบเขตภารกิจหลักที่รับผิดชอบ โดยสถาบันการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงานที่มีบทบาทในการพัฒนาผู้ประกอบการเหล่านั้นเช่นกัน

อย่างไรก็ดี การดำเนินงานของแต่ละหน่วยงาน ยังขาดการเชื่อมโยงกัน เนื่องจากการประสานงาน หรือการพิจารณากำหนดแนวทางการสนับสนุนในภาพรวม ยังทำได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ ส่งผลให้การสนับสนุนผู้ประกอบการ SME ขาดความต่อเนื่อง

ดังนั้น เพื่อให้การพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมผ่านสถาบันการศึกษา ตลอดจนการพัฒนาและดำเนินโครงการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ หน่วยงานกลางในการสร้างความร่วมมือดังกล่าว ควรมีมุมมองในการสนับสนุนผู้ประกอบการตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ ตั้งแต่การสร้างแนวคิดใหม่ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ไปจนถึงการตลาดให้ผู้ประกอบการ ผ่านการพิจารณาโครงการหรือแนวทางการพัฒนาผู้ประกอบการ SME ของหน่วยงานต่างๆ ในภาพรวม ประเมินช่องว่างในการดำเนินงาน พร้อมทั้งประสานของความร่วมมือในการพัฒนาที่สอดคล้องและเชื่อมโยงกันในแต่ละหน่วยงาน เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อสนับสนุนผู้ประกอบการไปพร้อมกันทั้งองค์ภาพ ทั้งนี้ เมื่อผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีศักยภาพที่เข้มแข็ง จะส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศพัฒนาขึ้นต่อไป

5.3.3 การปรับปรุงรูปแบบวิธีการประเมินและติดตามตัวชี้วัด

การวัดประสิทธิภาพของสถาบันการศึกษาที่ให้การสนับสนุนผู้ประกอบการ SME เดิมมีข้อจำกัดใน 2 ประเด็นหลัก คือ

- ระยะเวลาที่ต้องดำเนินงานให้แล้วเสร็จตามปีงบประมาณ
- การมุ่งเน้นการประเมินผลลัพธ์ในเชิงปริมาณ เช่น จำนวนของผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการหรือใช้บริการจากสถาบันการศึกษา มากกว่าการประเมินคุณภาพ เช่น รายได้หรือประสิทธิภาพการดำเนินธุรกิจหลังจากจบโครงการ ซึ่งเป็นการประเมินที่ต้องอาศัยระยะเวลาในการติดตาม ทำให้การพัฒนาผู้ประกอบการ SME ผ่านสถาบันการศึกษายังไม่คล่องตัวและไม่สามารถช่วยเหลือผู้ประกอบการ SME ได้อย่างทั่วถึงเท่าที่ควร

ทั้งนี้ควรมีการทบทวนในเรื่องของตัวชี้วัด (KPI) ในประเด็นด้านของระยะเวลาการดำเนินโครงการเพื่อพัฒนาผู้ประกอบการ SME ที่สอดคล้องกับปัญหาและสถานการณ์ในการพัฒนาของผู้ประกอบการ เนื่องจากผู้ประกอบการ SME ในหลายกลุ่ม มีระดับของการพัฒนาไม่เท่ากัน อีกทั้งช่วงเวลาที่ใช้ในการพัฒนาธุรกิจ อาจไม่สอดคล้องกับปีงบประมาณ หรือใช้เวลามากกว่า 1 ปี ซึ่งการดำเนินการจะต้องพิจารณาถึงประเด็นดังกล่าว เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพแก่ผู้ประกอบการ SME ที่ต้องการรับการบ่มเพาะอย่างแท้จริง

กล่าวโดยสรุป สำหรับการนำยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเด็นสถาบันการศึกษากับการพัฒนา SME ไปสู่การปฏิบัติจริงนั้น จึงจำเป็นต้องมีความร่วมมือกันระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการขับเคลื่อนแผน และการดำเนินการโดยมีเป้าหมายของการพัฒนาที่สอดคล้องและบูรณาการกันตั้งแต่ต้นน้ำไปจนถึงปลายน้ำ รวมไปถึงการมองถึงผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นจากการบ่มเพาะและพัฒนาผู้ประกอบการผ่านทางสถาบันการศึกษา เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมและครอบคลุมในทุกมิติที่มีความจำเป็นได้อย่างยั่งยืนต่อไป

